

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

Disputatio VII. De ignorantia, & errore vincibili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

autem Deo placeat opus sub culpabili ignorantia positum? Ad hoc ipsum Palanco respondere debet: nam *qu. 6. §. 6.* aperte docet, obligari nos sequi culpabiliter erroneam. Deinde dico non esse novum, quod opus illud, ut conforme legi Dei obliganti nos ad culpabiliter erroneam, nisi deponatur, Deo non displiceat, imò placeat: ut verò idem opus est in re, Deo displiceat, quia est peccatum formale in causa: ita dicimus, furtum liberè commissum, ut est in se, Deo displicere; ut autem est à Deo concurrente, & participatio libertatis Divinæ, (nam libertas humana dicitur participatio Divinæ) Deo non displicere. Ad paritatem, quod juxta nos prædicans ex invincibili errore falsum eliciet actum formaliter honestum; dico nullum in hoc absurdum, & totum quod adest, est in ipsa absurda suppositione, quæ admissa ut verà, & non absurda, illud quoque non erit absurdum.

Concludo, nullam inter DD. esse possibilem, nisi de voce. Qui tuentur in Deo legem reflexam obligantem sequi conscientiam erroneam, sumunt eam materialiter, ut est in se, & præcisam à mente operantis. Qui negant dari eam legem reflexam, sumunt conscientiam erroneam reduplicativè ut est in mente, non ut in re. Cum ergo objecta sint inter se longè diversa, implicat, ut DD. sibi contradicant, nam contradictio est oppositio de eodem objecto. Quomodo, qui tuentur intellectum posse tendere in falsum, & voluntatem in malum, sumunt falsum, & malum specificativè; qui negant, sumunt reduplicativè; nec opponuntur, imò conveniunt inter se iidem DD. in hoc, quod intellectus tendens in falsum, tendat in illud sub ratione veri; & voluntas in malum sub ratione boni.

DISPUTATIO VII.

De ignorantia, & errore invincibili.

N. 1.

ATIS hæcenus disputatum de ignorantia, & errore invincibili excusante actum sub eà sequentem ab omni malitià formali, imò honestante formaliter eundem actum; modò de ignorantia, & errore invincibili tractandum; & quidem rem omnem brevissimè confecerim, nisi P. Elizal. 2. p. lib. 5. quæst. 4. & post eum P. Thyrsus Gonzalez. tom. 4. d. 6. & M. Palanco qu. 8. per totam aliqua docuissent, quæ uberiori calamo expendenda sunt; placet autem sub primum intuitum adducere, quæ trahit P. Thyrsus, ut proposita difficultate planior sit nostra sententia; deinde, quæ alij adducunt, reservamus pro argumentis nostræ doctrinæ oppositis.

P. Elizal.
P. Thyrsus
Palanco.

SECTIO I.

Doctrina Patris Thyrsi Gonzalez.

§. I.

Prima ejus doctrina, & hujus fundamenta.

SUMMARIUM.

Docet peccari verè, & propriè errore culpabili, absque eo quod quis advertat se peccare eo instanti, quin etsi certò putet se honestè operari, 2.

Quia id occurrit, stat pro præterito: & sola ignorantia antecedens omne exercitium voluntatis est invincibilis, n. 3.4.

S. Thomas dicit ignorantiam triplici modo se habere ad voluntatem, n. 5.

Quid affectata, quid crassa ignorantia? ibid.

Et quia Doctores muniunt præterito, dum ignorantiam vincibilem exponunt, n. 7.

Quia qui cognoscit se peccare, non peccat ex ignorantia: dari autem ignorantia peccata, est certum, n. 9.10.

Omne peccatum ignorantia supponit aliud, ibid.

Quia ut quis peccet, opus non est, ut toto quo peccat tempore, advertat se peccare, n. 11.

Quia tantum adest, ut hac propositio, sæpe peccatur, quin sciatur, sit Janzenistica, quin est S. Aug. Synodi Palästina, & Doctorum, qui Janzenium impugnant, n. 12.

Quia non advertens agit liberè contra legem, num. 13.

Docet 1. insignis iste Doctor Salmantis. N. 2. censens, posse peccari verè, & propriè P. Thyrsi ignorantia, aut errore culpabili, quin eo instanti, quo quis contra legem operatur, seu peccat, advertat se peccare: & quod plus est, (ait l. c. n. 127. & 128.) quin ullam tunc suspicionem habeat de malitià; & subdit hanc esse constantem Patrum, & Theologorum

gorum sententiam; immò quod longè maior est, (ut n. 150. & 152.) et si firmis sibi suadeat tale opus esse honestum, & Deo obsequiosum.

N. 3. Suadet 1. quia ea legis ignorantia est ex communi Theologorum invincibilis, cujus nulla ratio dubitandi occurrit, ita ut to occurrit stet pro præterito, non pro præsens, ut colligitur ex P. Valqu. 1. 2. d. 123. n. 6. & d. 107. cap. 3. ergo si nunc agam contra legem, et si nunc non occurrat dubitatio, quòd contra legem agam, dummodo ea occurrerit pro præterito, ea ignorantia est vincibilis; & nunc peccabo propriè contra legem, et si nunc non cognoscam me peccare, dummodo ea actio contra legem sequatur ad ignorantiam culpabilem præteritam non retractatam. Confirmat: quia quotquot contra Lutherum, Calvinum, Baum, Jansenium, docent ignorantiam invincibilem juris naturalis excusare à peccato, per ignorantiam invincibilem intelligunt ignorantiam antecedentem omne liberum voluntatis exercitium; id est, quæ nec vinci potest, dum peccatur, nec vinci potuit, antequam peccaretur, seu antequam quis ageret contra legem: ergo ignorantia, quæ in sui causa, seu in negligentia sciendi vinci potuit, licet, dum quis peccat, vinci non possit, est vincibilis: sed vincibilis non excusat à peccato: ergo ignorantia, quam quis, dum peccat contra legem, vincere non potest, non excusat à peccato: ergo peccari nunc potest, quin eo instanti, quo quis peccat, advertat se peccare, dummodo potuerit. Antecedens est certum inductione; nam S. Thom. 1. 2. qu. 6. art. 8. ait, ignorantiam triplici modo se habere ad voluntatem, concomitater, quando ignorantia est de eo, quod agitur, atamen si sciretur, adhuc ageretur; consequenter, quatenus ipsa ignorantia est voluntaria, sive directè, ut est affectata, quæ quis vult non scire, sive indirectè, ut est crassa, quæ quis non vult scire id, cujus sciendi cognoscit obligationem: antecedenter, quando non est voluntaria; & antecedenter vult excusare à peccato, non autem consequenter, hæc enim non totaliter excusat, ait qu. 76. art. 3. ergo cum ignorantia vincibilis sit voluntaria, non excusat à peccato opus hodie positum contra legem, esto hodie non cognoscam me operari contra legem. P. Val. tom. 2. d. 2. qu.

N. 4. Confirmat: quia quotquot contra Lutherum, Calvinum, Baum, Jansenium, docent ignorantiam invincibilem juris naturalis excusare à peccato, per ignorantiam invincibilem intelligunt ignorantiam antecedentem omne liberum voluntatis exercitium; id est, quæ nec vinci potest, dum peccatur, nec vinci potuit, antequam peccaretur, seu antequam quis ageret contra legem: ergo ignorantia, quæ in sui causa, seu in negligentia sciendi vinci potuit, licet, dum quis peccat, vinci non possit, est vincibilis: sed vincibilis non excusat à peccato: ergo ignorantia, quam quis, dum peccat contra legem, vincere non potest, non excusat à peccato: ergo peccari nunc potest, quin eo instanti, quo quis peccat, advertat se peccare, dummodo potuerit. Antecedens est certum inductione; nam S. Thom. 1. 2. qu. 6. art. 8. ait, ignorantiam triplici modo se habere ad voluntatem, concomitater, quando ignorantia est de eo, quod agitur, atamen si sciretur, adhuc ageretur; consequenter, quatenus ipsa ignorantia est voluntaria, sive directè, ut est affectata, quæ quis vult non scire, sive indirectè, ut est crassa, quæ quis non vult scire id, cujus sciendi cognoscit obligationem: antecedenter, quando non est voluntaria; & antecedenter vult excusare à peccato, non autem consequenter, hæc enim non totaliter excusat, ait qu. 76. art. 3. ergo cum ignorantia vincibilis sit voluntaria, non excusat à peccato opus hodie positum contra legem, esto hodie non cognoscam me operari contra legem. P. Val. tom. 2. d. 2. qu.

N. 5. Suadet 2. P. Thyrsus n. 132. ex P. Elizal. N. 8. lib. 1. qu. 4. & 5. & lib. 5. qu. 3. 4. 5. Peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia: sed quis scit, & advertit se peccare, non peccat per ignorantiam, & ex ignorantia: ergo peccatur, quin sciatur, & advertatur peccari. Maior

vincibili, & antecedenti in hoc, quòd antecedit actum, qui fit ex ignorantia, est enim causa talis actus; adhuc tamen dicitur consequens, quia sequitur ad liberum voluntatis exercitium, quatenus fuit directè, vel indirectè, voluta; directè, cum quis de industria renuit scire; indirectè, cum quis potuit, ac debuit scire, & neglexit: aliam esse involuntariam, quæ etiam dicitur antecedens, non quidem ipsum actum positum sub eà ignorantia, hoc enim pacto omnis ignorantia, etiam vincibilis, & consequens, esset antecedens; sed dicitur antecedens, quatenus antecedit liberum exercitium voluntatis, nec potuit, nec debuit depelli. Idem tradit Illustr. Episc. Abelli in sua Medulla Theologica, exponens enim ignorantiam invincibilem utitur præterito, ait enim: Invincibilis est, quæ pro nullà diligentia vinci potuit; non autem dicit, potest. Idem P. Amicus tom. 3. d. 3. n. 153. & P. Arsdckim tom. 2. p. 3. tr. 1. pag. 4. citans Malderum, & Wigers, qui ait, Ignorantia vincibilis est, quæ depelli potuit, ac debuit; invincibilis, quæ pro hominis arbitrio vinci non potuit: ergo, ut quis hodie peccet, non est necesse, ut hodie cognoscat se peccare, sed satis est, ut heri potuerit, & noluerit, & hodie non retractaverit eam voluntariam ignorantiam. Accedit P. Terill. quem P. Thyrsus n. 128. vocat acerrimum P. Elizaldæ Antagonistam, qui licet qu. 63. assert. 4. contendat voluntatem non peccare in opere particulari peccato propriè, & ratione sui imputabili, quando nulla actualis advertentia, nec specialis, nec confusa malitiæ moralis præcessit, aut saltem dubitatio, aut scrupulus; atamen idem P. Terill. qu. 60. fatetur, sæpe peccari, quando non advertitur peccari, nempe quando ignorantia, aut inadvertentia est culpabilis, seu poterat, & debebat vitari, addens, Hoc probavimus nos, hoc omnes admittunt; & concludit P. Terill. dicendo, Siquis de præsentis non cogitet, sed ex culpâ præteritâ non retractatâ in hanc incogitantiam venerit, peccat quidem, sed non novâ malitiâ, & imputabilitate: ergo, inquit P. Thyrs. ex confessione P. Terilli, qui per errorem, aut ignorantiam culpabilem præteritam non retractatam agit hodie contra legem, peccat propriè, licet hodie nihil cogitet de malitiâ actionis, ejusque periculo.

Suadet 2. P. Thyrsus n. 132. ex P. Elizal. N. 8. lib. 1. qu. 4. & 5. & lib. 5. qu. 3. 4. 5. Peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia: sed quis scit, & advertit se peccare, non peccat per ignorantiam, & ex ignorantia: ergo peccatur, quin sciatur, & advertatur peccari. Maior

N. 7. Abelli.

P. Ami. d. 3. n. 153. & P. Arsdckim tom. 2. p. 3. tr. 1. pag. 4. citans Malderum, & Wigers, qui ait, Ignorantia vincibilis est, quæ depelli potuit, ac debuit; invincibilis, quæ pro hominis arbitrio vinci non potuit: ergo, ut quis hodie peccet, non est necesse, ut hodie cognoscat se peccare, sed satis est, ut heri potuerit, & noluerit, & hodie non retractaverit eam voluntariam ignorantiam. Accedit P. Terill. quem P. Thyrsus n. 128. vocat acerrimum P. Elizaldæ Antagonistam, qui licet qu. 63. assert. 4. contendat voluntatem non peccare in opere particulari peccato propriè, & ratione sui imputabili, quando nulla actualis advertentia, nec specialis, nec confusa malitiæ moralis præcessit, aut saltem dubitatio, aut scrupulus; atamen idem P. Terill. qu. 60. fatetur, sæpe peccari, quando non advertitur peccari, nempe quando ignorantia, aut inadvertentia est culpabilis, seu poterat, & debebat vitari, addens, Hoc probavimus nos, hoc omnes admittunt; & concludit P. Terill. dicendo, Siquis de præsentis non cogitet, sed ex culpâ præteritâ non retractatâ in hanc incogitantiam venerit, peccat quidem, sed non novâ malitiâ, & imputabilitate: ergo, inquit P. Thyrs. ex confessione P. Terilli, qui per errorem, aut ignorantiam culpabilem præteritam non retractatam agit hodie contra legem, peccat propriè, licet hodie nihil cogitet de malitiâ actionis, ejusque periculo.

P. Terill. P. Thyrs.

N. 8. P. Thyrs. P. Eliz.

Maiores est omnium. Minor est evidens, ait P. Eliz. cuius est argumentum, quodque a P. Thyris laudatur: quia peccare per ignorantiam, & ex ignorantia, est ignoranter, & nesciendo peccare: sed qui scit se peccare, non peccat ignoranter, & nesciendo; immo in terminis repugnat, ut sciens se peccare peccet ignoranter, & nesciendo; & vice versa: ergo qui scit, & advertit se peccare, non peccat per ignorantiam, & ex ignorantia: ergo si peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia, peccatur, quin sciatur, & advertatur peccari. Confirmat P. Thyris. n. 144. quia certum est, quod præter peccata ex malitia, & ex passione, seu fragilitate, dantur etiam peccata contracta ex ignorantia: sed si opera facta ex errore sine ullo contra legem scrupulo sunt tantum mala denominativè à negligentia, sequitur non dari peccata ex ignorantia, nam ipsa ignorantia denominatur peccatum à negligentia sciendi; & ipsum opus contra legem factum sub ignorantia denominatur peccatum ab ipsa ignorantia, adeoque à primo ad ultimum tota malitia moralis est in sola negligentia: ergo non dantur peccata ignorantiae, seu malitia moralis contracta ex ignorantia. Confirmat 2. quia ipsa negligentia sciendi veritatem non est peccatum ignorantiae, nam scienter admittitur; qui enim scienter negligit scire legem Dei, scit se peccare peccato negligentiae: ergo ipsa negligentia non est peccatum ignorantiae; & ideo acutè advertit Emin. Pallavicinus, quod omne peccatum ignorantiae præsupponit semper aliud peccatum ex malitia, seu scienter commissum, adeoque numquam est primum: qui enim ex ignorantia peccat, negligit ex malitia scire, quæ debet: ergo si tota malitia peccatorum, quæ fiunt ex ignorantia, fiat in negligentia sciendi, nulla datur malitia, quæ ratione ignorantiae incurritur: ergo tolluntur omnia peccata ignorantiae, & nomine tenus unice conceduntur.

N. 11. Suadet 3. n. 147. Peccat quis contra legem, ut vult etiam P. Teril. toto tempore, quo liberè exercet opus contra legem, etsi toto tempore non advertat ad malitiam operis: ergo etiam potest quis peccare toto tempore, quo opus externum contra legem liberè facit, etsi nullo ejus instanti ad malitiam advertat; dummodò non advertentia, quæ est causa operis, oriatur ex negligentia antecedenti non retractata per poenitentiam.

N. 12. Suadet 4. quia tantum abest, ut hæc propositio, *Sæpe peccatur, quin sciatur peccari: sæpe peccatur, quin eo instanti, quo agitur contra legem, nulla detur dubitatio, aut scrupulus de malitia operis, aut ejus periculo, sit Janсени-*

stica, quin est Synodi Palæstinæ, & Doctorum impugnantium ex professo Janfenium. Est Synodi Palæstinæ, quatenus, dum damnat hanc propositionem universalem negativam Pelagij, *Oblivio, & ignorantia non subjacent peccato*, id est, numquam sunt peccatum, *quoniam non secundum voluntatem eveniunt, sed secundum necessitatem*, reddit veram affirmativam particularem contradictoriam; *Oblivio, & ignorantia aliquando subjacent peccato*, id est, sunt peccatum, *etsi non secundum voluntatem, sed secundum necessitatem eveniant*: ergo peccatur aliquando contra legem sine advertentia ad malitiam, quoties ea inadvertentia oritur ex negligentia culpabili antecedenti; tunc enim est necessitas consequens ad libertatem negligentiae volitæ. Est Doctorum impugnantium ex professo Janfenium; nam P. de Champs inter Janfenij impugnatores nemini secundus d. 5. cap. 6. ait, quod ignorantia oriens ex negligentia sciendi imputatur ad culpam, & opera, quæ ex hac ignorantia contra præceptum continentur, culpa non vacant, nam per hoc præcisè, quod ignorantia, & oblivio eorum, quæ quis scire tenebatur, sint indirectè volitæ, imputantur ad culpam. Idem ait P. Annatus in suo Augustino à Baianis vindicato lib. 6. loquens enim de eo, quod sit contra legem ex ignorantia culpabili, hæc scribit: *Formalis voluntarij, ac peccati ratio per se negligentiae competit, dein ex eâ refuit in ignorantiam, postremò derivatur in id, quod fit ex ignorantia: ergo tantum abest, ait P. Thyris, ut sit Janfenismus dicere, dari potest peccatum sine ullâ actuali advertentia malitiae eo instanti, quo peccatur; quin omnes impugnantes Janfenium, & exponentes mentem Synodi Palæstinæ contra Pelagium docent dari peccata sine ullâ advertentia actuali malitiae, quoties illud peccatum oritur ex ignorantia antea culpabili. Confirmat ex eo, quod Synodus Palæstinæ, ut rejiceret dogma Pelagij, & Cælestij negantis peccata ignorantiae, quia eveniunt secundum necessitatem, usa est Scripturæ locis; David enim petit sibi ignosci suas ignorantias, & in lege antiqua præcipiebatur sacrificium pro peccatis ignorantiae: ergo licet ignorantia fiat secundum necessitatem, adhuc potest esse peccatum, dummodò ea necessitas oriatur à negligentia culpabili veritatis: quod enim tunc non detur advertentia peccati, oritur ex libertate hominis nolentis scire: ergo potest quis contra legem peccare, quin eo instanti, quo contra legem operatur, suspicetur eam actionem esse malam: & tantum abest, ut hoc sit Janfenismus, quin hoc*

hoc negari non potest, salvâ Scripturâ, & Patrum doctrinâ, ait P. Thyrsus *sect. 13. circa finem.*

N. 13. Suadet 5. quia qui per ignorantiam sibi liberam agit contra legem, verè peccat: sed non advertens nunc se peccare, dummodò nunc agat contra legem errore orto ex negligentia culpabili, agit nunc liberè contra legem, non quidem libertate directâ, sed liberè indirectè, & in causâ, nempe in negligentia causante ignorantiam, & in ignorantia causante peccatum: ergo verè peccat.

§. II.

Altera P. Thyrsi doctrina, & ejus fundamenta.

SUMMARIUM.

Docet, quod opus factum sine advertentiâ sit novum peccatum à peccato ignorantia, n. 14.

Citat Doctores, n. 15.

Quia mentiens ex errore culpabili peccat in legem verantem mendacium, n. 16.

Quia culpabilis ignorantia non excusat, num. 18.

Quia ad novum peccatum satis nova libertas facti, n. 19.

Suadet paritate actus externi, n. 20.

Quatuor ejus corollaria, n. 22. ad 25.

Dicit se differre à Jansenistis, quod isti negant necessariam libertatem peccati personalem, quam ille tueretur, n. 27.

N. 14. Supposito à P. Thyrsio, & probato, quod agens nunc contra legem ex errore culpabili, etsi nunc non advertat eam actionem esse contra legem, adhuc nunc verè peccet, ait deinde num. 134. totam inter Catholicos controversiam unice reduci, an opus factum contra legem ex ignorantia culpabili, non tantum sit propriè peccatum, ut prius docuit, sed insuper sit peccatum distinctum ab ipso peccato ignorantia, & peccato negligentia, à quâ causatur ea ignorantia; an verò unum tantum sit peccatum cum ipsa ignorantia, & negligentia, & tantum denominativè à tali ignorantia sit peccatum. Quapropter

N. 15. Docet 2. P. Thyrsus à n. 134. & pro se citat Cordubam, Richardum, S. Antoninum, Ariminensem, M. Contenton, P. Elizal. docet, inquam, quod homo peccans ignoranter contra legem, præter malitiam negligentia causantis ignorantiam, & præter malitiam ignorantia contrahere novam culpam per actum, quem contra legem naturalem ponit, ita tamen ut hæc nova malitia non sit adæ-

Tom.I.

quate distincta à malitia negligentia antecedentis, sed inadæquate, nam ipsam malitiam negligentia supponit. Contra P. Teril. *qu. P. Teril. 40. n. 7. & qu. 60. n. 3. & 6. & qu. 63. n. 5.* vult opus factum cōtra legem ex culpabili ignorantia, ab hac ipsa negligentia sciendi denominari, & esse verè peccatum, & nullam aliam malitiam peculiarem, aut pœnæ reatū asserre, quàm quæ dictæ culpabili negligentia debetur; quapropter si quis nunc non cogitet, sed ex culpâ antecedenti non retractatâ in hanc incogitantiam venerit, ex.gr. mentiatum non cogitans, quod mendacium etiam prolatum in tutelam innocentis sit peccatum, peccat quidem, non tamen novâ malitiâ, & imputabilitate, sed eadem, quâ ipsa negligentia imputabilis est.

Porro rationes, quibus P. Thyrsus hanc suam doctrinam probare conatur, non tantum hanc, sed etiam doctrinam meam §. priorè traditam, quod peccari possit, quin advertatur peccari, suadere videntur, & ideo eas in medium profero; cum mihi plus displiceat prior, quàm præfens doctrina.

Probat 1. quia est communis TT. cum P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 3. n. 12.* quod judicans per errorem culpabilem se teneri ad mentiendum, si mentiatur, peccabit contra præceptum non mentiendi: ergo sententia communis supponit ipsum mendacium esse propriè, & in se peccatum distinctum à conscientia erroneâ culpabili dictante esse mentiendum; sed dum mentitur, non advertit, ut suppono, se peccare; ergo peccatur nesciendo peccari. Confirmat 1. ex S. Thom. *Quod lib. 8. art. 13.* dicente, *Quod est contra legem Dei, semper est malum, nec excusari per hoc, quod sit secundum conscientiam:* ergo S. Thom. supponit, tum quod culpabiliter judicans licere mendacium peccet mentiendo, etsi nullo scrupulo tangatur; tum quod præter malitiâ negligentia in discenda lege, contrahat novam malitiam mendacij, quæ licet non imputaretur, nisi præcessisset negligentia, eâ tamen suppositâ imputatur, & meretur novam pœnam propter malitiam mendacij, distinctam à pœnâ debitâ peccato negligentia. Cō-

N. 16. firmat 2. quia est communis sententia, quod conscientia culpabiliter erronea non excuset à peccato actum, qui sub eâ fit contra legem: ergo supponit, quod conscientia dictamen culpabiliter erroneum, etsi sine omni ratione in oppositum occurreret contractum non excuset à culpâ actum contra legem sub eo errore positum: ergo supponit, quod præter malitiam negligentia nova addatur malitia in ipso actu, qui est contra legem, & ea de novo imputetur, ita ut negligentia antecedens

cedens sit tota ratio libertatis, & imputabilitatis, non tamen tota malitia.

N. Probat 2. à priori; quia, ut actus contra legem Dei sub culpabili errore patratu habeat novam malitiam, non est necesse, ut habeat novam libertatem, & imputabilitatem,

sed satis est libertas antiqua: ergo potest quis nunc peccare, etsi non advertat se peccare, dummodo adverterit, dum eam negligentiam culpabilem voluit. Antecedens probatur paritate actus externi, quam tuetur Eliz. lib. 5. qu. 3. §. 3. *mibi pag. 13.* qui addit novam malitiam interno, licet non addat novam libertatem; furans enim plus peccat, quam volens furari, immò ideo volitio furti est mala, quia furtum externum est malum in se: ergo ut actus furandi sub errore vincibili, quod bonus sit, commissus habeat novam malitiam, non est necesse, ut habeat novam libertatem, & imputabilitatem, sed satis est, ut supponat libertatem erroris, & sub tali libero errore ponat furtum. Addit P. Thyrs. n. 142. quod

N. 20. esto negaretur actionem externam addere novum demeritum, & malitiam supra internam, quatenus volitio efficax habetur pro facto, hoc tamen non tenet in actibus contrariis legi naturali ortis ex ignorantia propter negligentiam culpabili; hi enim addunt novam malitiam inadæquatè distinctam à malitia negligentia: Sint enim, inquit, duo mercatores æquè negligentes in sciendo, aut tales contractus sint liciti; unus autem ex illis unum tantum contractum exerceat, alter centum, non potest, ait, tunc dici æquè peccare, qui centum, ac qui unum tantum inivit. Idem patet in duobus æquè nolentibus scire legem Christi D. quorum unus sub errore culpabili furetur, lucrum ex mutuo recipiat, Sacramenta indignè tractet, beneficia ob pecuniam conferat; alter autem præcisè furetur; certè plus puniendus est ille, quam iste, & plus peccat ille, quam

N. 21. iste: ergo falsa est, ait, sententia P. Terilli dicentis, totam malitiam peccatorum, quæ fiunt per ignorantiam, consistere in culpabili negligentia, nam negligentia discendi legem Christi D. est peccatum, quod non est furtum, non est usura, non est sacrilegium, non est simonia; ea autem opera posita sub errore culpabili sunt usura, furtum, sacrilegium, simonia; ergo hæc opera novam malitiam addunt; ergo negligentia non est tota eorum malitia, sed præter malitiam negligentia additur nova alia malitia contracta ad speciem furti, sacrilegij, usuræ, simoniæ; quæ, licet nova malitia non imputaretur, nisi præcessisset peccatum negligentia, in quo est libera, dato tamen,

quod hoc præcesserit, satis est, ut alia opera ex ipsa negligentia orta novam habeant malitiam, quia potest crescere malitia, quin crescat libertas: ergo ut quis nunc peccet, satis est, ut habuerit libertatem.

Hinc infert P. Thyrsus quatuor corollaria. Primum n. 150. falsam omnino esse sententiam docentem, quod nemo peccat, dum facit id, quod sine ullo conscientia remorsu, & scrupulo firmiter judicat esse honestum. Ratio est; quia alioquin peccata Hereticorum pertinacium firmiter arbitrantium suos errores esse veritates, non essent peccata.

Secundum n. 151. falsam etiam esse hanc N. propositionem, *Omnis putans se in aliquo actu non peccare, non peccat*; ut enim vera sit, addi debet, *se taliter putans nil omisit eorum, quæ debuit*. Ratio est; quia alias Apostolorum persecutores, arbitantes se obsequium præstare Deo eos persequendo, non peccassent.

Tertium n. 152. non posse nisi per ignorantiam accusari de Janfenismo sententiam docentem, quod quis potest propriè peccare agendo contra legem Dei, etsi dum contra eam agit, sine ullo conscientia remorsu, immò firmissimè sibi suadeat se obsequium præstare Deo ita operando. Ratio est; quia esset Janfenismus sententia Concilij Palæstini, S. Augustini, S. Bernardi, S. Thomæ dicentis, illud, quod est contra legem, semper esse malum, nec excusari per hoc, quod est juxta conscientiam: ergo juxta S. Thomam est malum, etsi fiat sine ullâ advertentiâ malitiæ, & cum conscientia firmissimè judicante esse honestum.

Quartum n. 152. neque esse Janfenismum N. dicere, quod error ortus ex negligentia culpabili antecedenti non excusat à novo peccato distincto à peccato negligentia actum, qui contra legem naturalem sit sine ullâ advertentiâ ad ejus malitiam, aut ejus periculum; novo non novitate totali, sed partiali, seu non novitate libertatis ad peccandum, sed novitate malitiæ, quæ imputatur ratione libertatis præcedentis, quæ causavit negligentiam. Ratio est; quia juxta communem T. T. cum S. Thomâ, omnis, qui per conscientiam culpabiliter erroneam firmiter sibi suadet licere fornicationem, quin aliquo scrupulo tangatur, peccat fornicando, peccato inadæquatè distincto à peccato negligentia antecedentis, & meretur poenam distinctam à poenâ respondente peccato negligentia sciendi Dei legem; quia, ut detur novum peccatū, non est necessaria nova libertas, sed satis est, ut detur nova actio cum pleno judicio rationis deliberatè contra legem commissâ, quæ ratione

ratione libertatis antecedentis imputetur, & fit voluntaria indirecte in causa liberè posita, & non retractata. Hoc iterum repetit n. 155. concludens, quod ad peccandum de novo novitate partiali satis sit, ut quis de novo deliberatè, seu cum pleno rationis iudicio ponat actum contrarium legi naturali; etsi dum ponit nullam habeat advertentiam ad malitiam ratione suæ culpæ antecedentis; satis enim est, ut eam antecederet habuerit formaliter, vel virtualiter, adeoque ad peccandum per ignorantiam satis est, ut libertas facti præsens, & libertas peccati præterita, moraliter perseveret. Ratio est; quia, qui suâ culpâ nunc caret advertentiâ malitiæ, perinde se habet, ut imputetur ei actio contraria legi deliberatè posita, ac si de præfenti eam advertentiam haberet; etsi absolute minùs peccet. Demum tradit disparitatem suæ à sententiâ Jansenistarû, nam Jansenistæ docent, non esse necessariam libertatem personalem præteritam, ut nunc peccem: contra P. Thyrsus vult, satis quidem esse nunc libertatem facti, attamen cum libertate personali præterita moraliter perseverante, perseverat autem quousque peccatum negligentia non retractatur. Quare ille esset Jansenista, qui diceret, ad peccandum nec requiri, quod quis nunc cognoscat opus esse moraliter malum, nec requiri, quod habeat, vel habuerit in se potentiam liberam ad id cognoscendû, sed satis esse, quod eam in Adamo habuerit; cum sit de fide, quod ad peccandum peccato personali requiratur voluntarium personale, quod non stat sine cognitione malitiæ distinctâ, aut confusâ, formali, aut virtuali; immediatâ erga malitiam in se, vel mediatâ erga malitiam in alio; est enim certum ex S. Thom. in 2. dist. 30. qu. 1. art. 2. ad culpam personæ requiri voluntatem personæ. Hæc P. Thyrsus n. 156.

SECTIO II.

Vera sententia pluribus conclusionibus exponitur.

S. I.

Advertenda.

SUMMARIUM.

Quid advertentia actualis, & expressa; quid virtualis, & interpretativa? n. 28. ad 36.
An ut actus sit meritorius, sit à charitate in Deum ordinandus? Doctores, n. 30.
Omnis advertentia interpretativa fundatur in actuali, n. 32.
Intentio virtualis diversimodè exponitur, n. 33. ad 36.
Tom. I.

Per me intentio, aut advertentia virtualis, est ipsamet actualis, sed insensibilis, n. 36.

Quid intentio habitualis? non est satis ad Sacramentum conficiendum, ibid.

Omnes conveniunt, quod ut quis peccet, opus non sit, ut toto tempore, quo peccat, advertat, n. 37.

An ad peccatum formale requiratur expressa, an satis virtualis advertentia? Doctores, n. 38.

Tota difficultas est, quomodo, si advertentia est necessaria, dentur peccata ignorantia? n. 40.

P. Vasquez ait, hoc non egere longâ disputatione, nisi quia Moderni manifesta veritati contradicunt, ibid.

ADverte 1. quod sicut in plerisque nostris actionibus duplex distingui solet intentio, alia actualis, alia virtualis, seu interpretativa; ita in præfenti duplex distingui solet deliberatio, & advertentia malitiæ, alia actualis, & expressa, alia virtualis, seu interpretativa; cujus divisionis mentionem faciunt Theologi infra citandi, & citati à P. Ovied. 1. 2. tr. 4. contr. 1. pu. 4. P. Palao tom. 1. tr. 1. d. 1. pu. 4. Actualis, & expressa cognitio, seu advertentia malitiæ est, quâ quis actu clarè cognoscit, sive verè, sive falso, tale objectum, aut actum esse malû, vel saltem dubitat, an tale sit. Virtualis, seu interpretativa diversimodè exponitur ad modum, quo intentio, & ordinatio virtualis exponi solet. Ut enim in Tractatu de Merito, Sacramentis, & Charitate, ubi queritur, an, ut actus aliarum virtutum sint de condigno meritorij vitæ æternæ, debeant ordinari à charitate in Deum: Doctores, & Thomistæ, qui talem charitatis ordinationem tamquam necessariam admittunt, dicunt, satis esse ordinationem virtutalem; si autem queratur, quid ea sit, explicant aliqui esse actum charitatis non retractatum, quo quis reliquos aliarum virtutum actus in Deum ordinavit: ita Gonet. tom. 4. d. 2. a. n. 135. & Mairius in 2. d. 7. q. 9. alij dicunt esse actum charitatis existentem in sui virtute, & effectu, quo charitatis actu alij virtutum actus diriguntur in Deum: ita Pontius d. 36. n. 90. alij dicunt esse actum charitatis insensibilem, & remissum, quo pacto per intentionem remissam explicant intentionem virtutalem: ita C. de Lugo d. 8. de Sacramentis, P. Munieſſa d. 33. de Incarn. n. 88. P. Suar. tom. 3. in 3. p. ita virtualis, seu interpretativa advertentia malitiæ erit, vel advertentia peccati non retractata, ut innuit P. Thyrsus, vel advertentia malitiæ perseverans in effectu ad eam advertentiam secuto; vel remissa, & insensibilis advertentia malitiæ; immò interpretativa, & virtualis advertentia malitiæ est juxta aliquos

Gonet.
Mair.

Pontius

C. de
Lugo,
P. Mun.
P. Suar.

N.

31.

S ij quos

Lorca,
P. Suar.
M. Med.
M. Tap.

quos cognitio actus, aut objecti præcendens, an sit bonum, vel malum, cum potentia, & debito advertendi, an sit malum, ut sentire videtur P. Suar d. 4. de Volunt. sect. 3. Lorca d. 28. de Peccatis, Montefinos tom. 1. d. 7. qu. 1. Medina 1. 2. qu. 19. art. 6. & alij apud P. Oviedo l. c. quibus adherere videtur M. Tapia tom. 1. lib. 3. qu. 7. art. 4. n. 3.

N.
22.
P. Ovic.

Sed hæc expositio merito rejicitur à P. Oviedo. volente omnem interpretativam malitiæ cognitionem fundari necessario in cognitione actuali expressâ apprehensivâ saltem, vel dubitativâ malitiæ, adeo ut repugnet advertentia interpretativa malitiæ sine præcedenti expressâ cognitione malitiæ, apprehensivâ saltem, vel dubitativâ. Ratio est; quia implicat, ut quis habeat potestatem ad cognoscendam malitiam, & velit se applicare ad eam cognoscendam, quin apprehendat prius malitiam; nam nihil volitum, quin præcognitum: ergo si cognitio interpretativa malitiæ est cognitio objecti præcendens à bonitate, & malitiâ illius cum potestate cognoscendi malitiam, eo ipso hæc potestas libera cognoscendi malitiam præsupponit actualem apprehensionem, aut dubitationem malitiæ; quomodo enim dicat, Volo cognoscere malitiam, quin antea eam apprehendat, cum nihil volitio attingat, quod prius intellectus non attingat, & omne objectum volitionis est prius objectum saltem apprehensionis.

N.
33.

Quapropter, ne longius abeam, dico, quod sicut intentio virtualis consecrandi, aut absolvendi est juxta magis solidam expositionem ipsa intentio præfens remissâ, non autem est sola intentio actualis præterita non retractata; qui enim dormit, non retractat eam intentionem, nec tamen tunc habet intentionem virtuales; atque adeo intentio virtualis præter non retractationem intentionis actualis præteritæ dicit aliquid aliud, nempe virtutem, in quâ durat ea intentio actualis; quæ virtus melius explicatur dicendo esse ipsam intentionem actualem, sed remissam, & insensibilem in suo esse physico perseverantem; vel esse effectum liberum ex eâ derivatum, & sub eâ imperatum, ex. gr. esse accessum ad templum, sacrarum vestium indumentum, & religiosos actus, qui ex intentione actuali præteritâ imperati sunt: ita in casu nostro, interpretativa, vel virtualis deliberatio, & advertentia malitiæ, præter actualem expressam malitiæ advertentiam, & ejus non retractationem, dicit volitionem, seu advertentiam actualem liberam remissam, & insensibilem malitiæ, aut effectus liberos ex eâ actuali expressâ

N.
34.

malitiæ deliberatione præteritâ imperatos, in quibus dicitur moraliter perseverare. Rursus sicut intentio actualis consecrandi, præter volitionem, dicit cognitionem expressam objecti voliti, seu consecrationis voliti; nihil enim volitum, quin præcognitum: & sicut intentio virtualis consecrandi, præter actum voluntatis remissum, dicit cognitionem remissam consecrationis voliti; ita volitio, seu deliberatio expressâ malitiæ dicit cognitionem expressam malitiæ voliti; & volitio interpretativa malitiæ dicit cognitionem virtuales, seu remissam malitiæ; nil enim volitum, quin præcognitum.

Dixi itaque intentionem virtuales non esse nisi ipsam intentionem actualem remissam; vel, si placet, dic cum Caram. lib. 1. Theol. Mor. Fund. n. 157. pag. mibi 72. quod intentio virtualis est intentio actualis directâ, seu non cognita signatè, & reflexè, sed tantum exercitè; intentio autem actualis est ipsa intentio directâ, ut reflexè cognita: ex. gr. si cognosco signatè me habere intentionem actualem directam, erit intentio actualis; si autem non cognosco, sed purè exercitè habeo eam intentionem actualem, erit intentio virtualis; quapropter dixi intentionem virtuales non esse, nisi ipsam intentionem actualem insensibilem, seu remissam; sicut autem certum per omnes est, quod intentio habitualis, quæ non est nisi intentio non retractata, præterita tamen, quæque in se non manet, non satis est ad Sacramentorum consecrationem, sed necessaria est, vel actualis, vel virtualis; ita dico ad peccandum non satis esse cognitionem habituales, sed necessariam esse virtuales, vel actualem malitiæ cognitionem.

Adverte 2. omnes Doctores convenire in hoc, quod ad peccatum non est necesse, ut toto tempore, quo quis peccat, cogitet actu se peccare; quapropter P. Teril. qu. 63. num. 33. merito conqueritur, quod P. Eliz. nullo citato dicat, Theologos velle neminem contra legem peccare, quin eo tempore, quo peccat, advertat malitiam, ejusque periculum; nam rectè subdit P. Teril. Ego certè nullum vidi, nec existimo ullum esse, qui ita crudè sentiat de omnibus etiam illis, qui scientes, & volentes in scelera consentiunt; quis enim eos à peccato immunes faciat, eo quod pro aliquo instanti actionis pravæ de illius malitiâ actu non cogitent? Et num. 2. ait, eum, qui legem, cujus actualiter est conficius, mox vehementi passione violat, & liberè prosequitur opus inchoatum, toto tempore peccare imputabiliter, quamvis singulis instantibus actu

N.
35.
Caram.

N.
36.

N.
37.
P. Teril.
P. Eliz.

actu non advertat se peccare : ergo certum apud omnes est, quod, ut quis peccet, non est necesse, ut toto tempore, quo quis peccat, cogitet actu se peccare, sed satis est, ut ex libertate peccati antecedenti continuet idem opus, ob quam erit imputabile in ratione peccati eo modo, quo in alijs operibus libens, ut quis dicatur liberè studere, non est necesse, ut quolibet instanti cogitet se studere; immo quò magis quis studet, minùs advertit se studere, sed satis est, ut continuet idem studium, ex eà intentione libera, quà studio se applicuit; ex hac enim studiù toto tempore denominatur liberum.

N. 38. Adverte 3. certum quoque apud DD. Catholicos esse, quod ad formale peccatum (sive Theologicum, sive purè Philosophicum, si possibile est) requiritur necessario advertentia peccati, sive expressa, ut aperte docet S. Thom. *qu. 15. de Veritate art. 1. D. Bonav. in 2. dist. 29. P. Vafq. 1. 2. d. 60. cap. 3. ad finem, & d. 107. cap. 3.* adducens plures Antiquos, P. Granado 1. 2. tr. 3. d. 3. P. G. Hurt. d. 4. de Peccatis, *diffic. 4. P. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 1. n. 7. P. Salas 1. 2. tr. 8. d. unicà tr. 4. contr. 1. pu. 4. & alij*, quos dabo §. 3. sive interpretativa, seu virtualis, ut sufficere docent P. Suar. d. 4. de Volunt. *sect. 3. Lorca d. 28. de Peccatis, Montefin. tom. 1. d. 7. qu. 1. n. 17. M. Medina 1. 2. qu. 19. art. 6. Camram. lib. 2. Theol. Fund. pag. mihi 479. num. 1361.* qui tamen videtur deinde docere oppositum, M. Mart. de Prado in *Theol. Mor. cap. 2. de Peccat. qu. 5. M. Tapia tom. 1. lib. 3. qu. 7. art. 4. n. 3.* Ratio est evidens; quia implicat, ut voluntas sit potens velle peccatum, nisi cognoscat peccatum, nam nihil voluntas velle potest, nisi hoc ipsum ab intellectu proponatur: ergo implicat peccatum sine prævia advertentia peccati, seu malitiæ; ut etiam tradidit P. Thyrsus *tom. 4. d. 6. n. 42.* agens contra Janfenium; ait enim, non minus esse de ratione peccati cognitionem malitiæ formalem, aut interpretativam, præsentem, vel præteritam physicè, & moraliter præsentem, quàm libertatem indifferentiæ: ergo juxta fidem, immò juxta rationem naturalem, ut late ostendimus d. 5. & 6. ad formale peccatum requiritur necessariò cognitio peccati; quia verò advertendo 1. dixi, quòd omnis virtualis, & interpretativa advertentia malitiæ, seu peccati præsupponit expressam advertentiam malitiæ saltem apprehensivam, vel dubitativam, idèò saltem hæc requiritur. Modò tota difficultas est combinare peccata ignorantie cum necessariis

tate advertentiæ; si enim dantur peccata ignorantie: ergo sine cognitione peccati, seu cum ignorantia peccati, peccatur; ergo ad peccatum non est necessaria advertentia peccati; ergo peccatur, quin advertatur peccari. Hæc est summa questionis, & difficultatis, quæ quidem, ut loquar cum P. Vafq. l. c. ab Antiquis adeò egregiè agitata fuit, ut nisi Moderni aliqui veritati manifestè contradixissent, longè non egeret disputatione. Hæc P. Vafq. suo tempore; quòd tamen potiori jure modò dici potest post doctrinam P. Elizal. & P. Thyrsi, qui quoad hoc punctum, *peccatur verè, & propriè, quin eo instanti, quo peccatur, advertatur peccari*, doctrinam Elizaldæ defendendam suscipit; & multò magis hoc dici potest post Dissertationem Theologicam de advertentiâ requisitâ ad peccandum formaliter, editam Leodij anno 1695. à F. Norberto de Elbecque Ordin. Prædicatorum, quem Authorem scorsim impugnabimus.

§. II.

Conclusiones faciliores.

S U M M A R I U M.

Est de fide dari peccata ignorantie, n. 41.
Opus contra legem ex errore vincibili est peccatum ignorantie, n. 42.
Idem opus præter malitiam ignorantie vincibilis contrahit aliam malitiam speciem contra virtutes præceptas, n. 43.
Si ignorantia olim vincibilis fiat nunc prorsus invincibilis, opus contra legem non est peccatum formale, sed materiale, n. 45.
Expono conclusionem, n. 46.

Prima conclusio: Dantur peccata ignorantie verè, & propriè talia. Est omnium Catholicorum. Patet ex pluribus Scripturæ locis, in quibus petitur, ut Deus remittat peccata occulta, & in lege antiquâ offerebatur sacrificium pro peccatis ignorantie; & David petit sibi suas ignorantias ignoscere; nemo autem petit sibi propriè ignoscere, nisi quod ignoscitur, sit propriè culpa. Patet quoque ex omnibus T. T. in 1. 2. & hoc fusè tractat P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 3. §. 2. mihi pag. 12. nec est, quòd in hoc immerer; satis est S. Thom. qui in 2. dist. 22. qu. 2. art. 1. ait: *Nec mirum est, si hoc ipsum, quod est scientià carere, est peccatum ei, qui potest, & tenetur habere, cum etiam carere aliquo corporali ad officium pertinente peccatum sit, ut tonsura... quòd autem ista in se peccata sint, pœna ostendit.* Idem ait 1. 2. qu. 6. art. 7.

Secunda conclusio: Quæcumque sunt contra

contra legem ex ignorantia vincibili sunt verè, & propriè peccata ignorantia. Est omnium Catholicorum. Patet; quia omnia ea opera sunt libera in ipsa ignorantia vincibili; ergo nihil deest, quò minus sint verè peccata. Confirmo: quia peccans cum ignorantia vincibili perinde se habet, ac si cognosceret malum esse id, quod facit: ergo sicut, si cognosceret, peccaret tali modo operando, ita etiam peccat, etsi non cognoscat, vel quia cognoscere non vult, & hæc dicitur ignorantia supina; vel quia vult non cognoscere, & dicitur affectata.

N. Tertia conclusio: Eadem opera præter
43. malitiam ignorantia vincibilis, à qua procedunt, induunt præterea eam malitia speciem, quam habent ex oppositione cum lege, vel virtute, cui opponuntur. Patet; quia nihil deest tali operi facto contra legem ex ignorantia vincibili quo minus contrahat eam malitia speciem, ex gr. homicidij, si fiat contra vitam proximi, simoniae, si contra religionem, iniustitiae, si contra iustitiam; cum enim opus illud sit liberum in ipsa ignorantia hæc, & nunc vincibili, & simul ut contra hanc, aut illam virtutem, non est, cur non contrahat illam speciem malitia; atque adeò, qui negligens scire, an hodie sit jejunium, an tale objectum sit fera, & ille comedat, iste jaculetur; ille esus erit contra abstinentiam cibi vetitam; & illa jaculatio erit homicidium, si objectum occisum sit homo: quare ille dupliciter peccabit, primò contra virtutem studiositatis, negligendo inquirere veritatem, ex qua negligentia oritur ignorantia veritatis; secundo contra charitatem, injustè occidendo; jaculans enim in tale objectum, quod, an necne sit homo, scire noluit, cum posset, perinde se habet, ac si scivisset esse hominem. Scio M. Tapiam

N. Quarta conclusio: Si ignorantia olim
45. vincibilis fiat postea omnino invincibilis, opus factum contra legem sub hac ignorantia in-

vincibili est tantum materialiter, non formaliter peccatum. Patet; quia implicat formale peccatum sine cognitione peccati: sed stante ignorantia omnino invincibili peccati, implicat cognitio peccati: ergo stante ea ignorantia omnino invincibili, implicat, ut opus factum contra legem sit formale peccatum. Confirmo ijs omnibus, quæ adduxi d. 5. & 6. & conclusionis explicatione. Demus N. itaque me summo mane dubitare, an hodie 46. esus carnum sit vetitus, nec usum sufficienti diligentia ad sciendum; deinde accedente meridie sine ulla advertentia, aut dubio præcepti edam carnes; tunc dico, quòd si hic esus carnum processit à volitione posita, dum summo mane dubitavi de præcepto; dico, inquam, me peccare, tum contra studiositatem, quatenus nolui scire præceptum, tum contra præceptum Ecclesiæ, quod suppono dari, quòd violo carnes edendo; eaque incogitatio non tollit peccatum contra temperantiam præceptam, quia volitio talis esus carnis non ponitur sub illa, sed sub scrupulo matutino de existentia præcepti Ecclesiastici, & sub ignorantia vincibili matutinæ præcepti, sub qua ille esus, & in qua est liber, & voluntarius. Similiter dico, quòd si præcedam me accedente meridie fortasse ex toto me non animadverturum, nec ullo modo dubitaturum, sed omnino non cogitaturum de præcepto, & sub tali incogitantia carnes edam, adhuc peccabo contra abstinentiam præceptam, quia illa ignorantia licet hic, & nunc invincibilis sit, quatenus nullo modo dubito de præcepto vetante carnis esum, an necne detur, absolute tamen non est invincibilis, sed vincibilis, quatenus fuit prævisa, & volita saltem indirectè, nolens tollere impedimenta ejus ignorantia invincibilis; imò fortè ex professo distrahens me, & volens illam ignorantiam, adeoque esus carnum positus sub ea ignorantia, licet hic, & nunc invincibilis, est peccatum contra abstinentiam, & est liber in ipsa ignorantia nunc invincibili; & hæc est libera in ipsa ignorantia vincibili, & ratione volitionis nolentis eam ignorantiam invincibilem impedire, cum tamen deberem. Quando ergo dico, quòd opus factum contra legem sub ignorantia invincibili non est peccatum, intelligi debet de ignorantia omnino invincibili, quatenus nec nunc vinci potest, nec pendet à volitione libera antecedenti; id est, non fuit quæsitæ, aut volita, sive directè, sive indirectè; & hoc est, quod tradit P. Teril. qu. 40. n. 37. & qu. 60. n. 3. & qu. 63. n. 5. & n. 60. dicens, quòd si ignorantia olim vincibilis fiat postea invincibilis, quia non est, à quo

quo ignorans instrui possit, tunc opus ex eâ ignorantia ortum est malum, & imputabile tantum ratione ignorantia; ab hac enim sciendi negligentia denominatur, & est verè peccatum, nec aliam malitiam peculiarem, aut poenae reatum affert, quam quæ dictæ negligentia culpabili debetur; quare si quis nunc non cogitet, sed ex culpa priori non retractata in hanc incogitantiam venerit, peccat quidem, non tamen novâ malitiâ, & imputabilitate, sed eadem malitiâ, & imputabilitas culpæ prioris applicatur huic operi, & illud constituit imputabile. Ratio est; quia cum ignorantia nunc sit invincibilis, opus sub eâ factum non potest magis imputari, quam ipsa ignorantia; sed hæc secundum se non potest imputari nunc, sed tantum ratione causæ, seu negligentia, à quâ processit; ergo nec opus potest aliter imputari. Hæc P. Teril. cujus ratio ejus mentem declarat.

§. III.

Quando ignorantia vincibilis fiat omnino invincibilis?

S U M M A R I U M.

Fit, quoties retractatur, aut quoties nec directè, nec indirectè est voluta: manet autem vincibilis, quoties durat moraliter scrupulus inquirendi veritatem, n. 47.

Regula M. Tapia, n. 48.

An ad peccati mortalis, aut venialis moralitatem necessaria sit actualis, & expressa malitia advertentia, aut evidens judicium malitiæ? n. 49.

Doctores discrepant potius in explicatione advertentia virtualis, quam in puncto principalis, n. 49. 50.

Omnis cognitio interpretativa supponit expressam, n. 51.

Per expressam non venit judicium evidens: satis dubium, scrupulus, & apprehensio non deponit, n. 52.

Quando vincibilis fiat omnino invincibilis? num. 53.

Regula de quantitate diligentia ex M. Tapia, num. 54.

Negat quod teneamur regulariter orare, & ad Deum converti, ut expellamus ignorantiam, num. 55.

advertentiam, vel scrupulum de obligatione inquirendæ veritatis; indirectè, quatenus libere non impediri ea, quæ parere poterant hac omnimodam præcepti incogitantiam: toties autem ignorantia invincibilis non est omnino invincibilis, sed perseverat in ratione vincibilis, quoties durat moraliter scrupulus inquirendæ veritatis, seu existentia præcepti, vel durat in ratione liberi effectus, aut impedimentum prævisum occasionem daturum omnimodæ incogitantia.

Totam hanc doctrinam exactè, & breviter exponit egregiè pius, & doctus Archiep. 48. Tapia lib. 3. qu. 9. art. 5. ubi hanc regulam M. Tapia tradit: Quando circa rem ignoratam nulla adest cogitatio, sive distincta, sive confusa in communi, vel in particulari, aut saltem dubium, aut scrupulus, talis ignorantia est omnino involuntaria, & invincibilis; quia, quod nullo modo est cognitum, non est voluntarium. Hæc M. Tapia.

Ego puto hanc conclusionem apud omnes Catholicos esse sine controversia certam, & mentem omnium adamussim explicare, & celebrem inter T. T. controversiam dirimere, an ad moralitatem peccati mortalis, & venialis, necessaria sit expressa malitiæ advertentia, ut plurimi affirmant, quos dedi

§. 1. advert. 3. quibus addo Herinx tom. 2. d. 3. qu. 1. n. 7. qui ait: Ut actus sint moraliter mali, debet illa difformitas adverti, (non dicit, debuit) sive judicari per rationem operantis, & ipse operans debet illos libere ponere, alioquin si exerceantur indeliberatè, aut aliàs non libere, (nota hoc, quòd, dum exercentur, debet dari libertas, seu advertentia ad difformitatem) non erunt moraliter mali, nec imputabiles in peccatum: ita Herinx. Addo Caramuelem lib. 2. Theol. Caram.

Mor. Fund. pag. 479. qui ait: Ut actio quædam sit peccaminosa, oportet, ut procedat ab homine, qui nescit, & percipit quid boni, malivè in eâ sit; & antequam id videat, aut animum reflectat, actio neque bona est, neque mala. Hæc Caram. Immo cur omnes T. T. passim excusant à mortali actus indeliberatos, quibus cum non possint negare omnem deliberationem, dant illis semiplenam, nisi quia semiplena præsens non est satis ad mortale? Ergo multò minùs libertas præterita, quæ nunc nec semiplena est. Sed quid laboro in re ferè certa? nam sola libertatis definitio allata à S. Thomâ de Animâ qu. 12. art. 3. circa finem, quam omnes amplectuntur, evincit, non satis esse ad actum nunc liberum, libertatem præteritam; definitur enim, est Potentia, quæ, positis omnibus ad operandum prærequisitis, potest operari, & non operari;

N. 47. Quinta conclusio: Toties ignorantia vincibilis fit omnino invincibilis, quoties ea retractatur, aut quoties hæc eadem invincibilis ignorantia, nec directè, nec indirectè est voluta: directè, quatenus volui me distrahere ad alia eo fine, ut tollerem omnem

P. Rhod. *rari*; non dicit. *potuit*. Addo P. Rhod. *tom. 1.*

Theol. d. 3. qu. 2. sect. 1. qui ait: In materia conscientiae prima, & indubitata regula est, quod nullus umquam actus potest esse bonus, aut malus, nisi conscientia, & ratio superior cognoscat, & dicat illum esse bonum, aut malum, aut certo periculosum. Ita unanimiter docent ethnici omnes Philosophi

Aristot.

cum Arist. 2. *Ethic. cap. 4.* post lumen naturae docet, ita Catholici omnes T. T. cum S. Thom. quos ratio, & autoritas Patrum convincit nihil esse honestum, aut turpe, sine cognitione honestatis, aut turpitudinis, ut merito novos Dogmatistas (Janseistas intelligit) rideas. Hec P. Rhod. Puto, inquam, dirimere litem, an ad moralitatem peccati necessaria sit expressa advertentia malitiae, ut plerisque docuisse dixi; an satis sit interpretativa, ut P. Suar. cum alijs supra relatis; qui si convenirent in explicatione advertentiae interpretativae, convenirent cum Doctoribus affirmantibus ad peccatum, five mortale, five veniale, necessariam esse advertentiam actualem malitiae; quia, ut dixi

N.

50.

Advert. 1. omnis advertentia interpretativa praesupponit necessario advertentiam expressam malitiae: quapropter discrimen inter Doctores citatos potius est in explicatione advertentiae interpretativae, quam in puncto principali: nam omnes, tam affirmantes necessariam ad peccatum esse advertentiam expressam malitiae, quam negantes necessariam esse expressam, sed satis esse interpretativam, conveniunt in hoc, quod quando ignorantia malitiae, seu inadvertentia est vincibilis, non excusat; quando non est vincibilis, excusat: si autem in hoc conveniunt, consequenter omnes dicunt, ad peccandum satis esse cognitionem virtutalem, seu interpretativam malitiae; cum hoc discrimine, quod aliqui cum P. Suar. & Lorca dicunt, tunc dari cognitionem interpretativam malitiae, quoties tale objectum, aut actus cognoscitur, ut commodus, aut incommodus, & potest cognosci ut bonus, aut malus; adeoque dicunt, quod licet tunc non detur expressa cognitio malitiae, datur tamen (inquiunt) virtualis, & interpretativa, quatenus ex cognitione commodi possit homo ille procedere ad malitiam cognoscendam.

N.

51.

S. Th.

P. Vasq.

Econtra S. Thom. P. Vasq. & alij, quos dedi, volunt, & merito, omnem cognitionem interpretativam malitiae supponere necessario cognitionem expressam, apprehensivam saltem, vel dubitativam, malitiae; ita ut implicet cognitio interpretativa malitiae sine praevia apprehensione, aut dubitatione malitiae. Ratio est; quia ille dicitur velle in-

terpretative malitiam, qui dubitans de malitia actus, aut objecti, adhuc vult illud objectum, vel actum, & expressè reflexè cognoscit esse malum velle id, de quo dubitat, aut apprehendit; an sit directè malum: ergo omnis cognitio interpretativa malitiae praesupponit necessario expressam malitiae cognitionem: ergo si ad omne peccatum requiritur saltem cognitio interpretativa malitiae, eo ipso necessario requiritur cognitio expressa malitiae, ut rectè P. Ovied.

P. Ore.

(inquit) sine expressa malitia advertentia dari potest peccatum formale, maxime quia satis est advertentia virtualis, & interpretativa malitiae, quatenus homo cognoscens tale objectum potest libere procedere ad expressam advertentiam; hoc enim modo P. Suar. Lorca, & alij exponunt advertentiam

P. Suar.

Lorca.

virtutalem, & interpretativam: sed homo non potest libere procedere ad talem advertentiam expressam, nisi medio actu voluntatis, quo dicat, *Volo inquirere, an hoc objectum, quod cognosco ut commodum, sit moraliter malum*; hac autem voluntas implicat sine praevia apprehensione, seu advertentia malitiae, cum nihil voluit, quin praecognitum: ergo non potest procedere ad inquisitionem malitiae, nisi prius apprehendat, aut dubitet, an detur malitia: ergo à primo ad ultimum, ad ignorantiam vincibilem malitiae praesupponitur necessario aliqua expressa advertentia malitiae. Dico, expressa advertentia; cujus nomi-

N.

52.

ne non venit evidentia, aut iudicium clarum de malitia, cum sola apprehensio actu existens, aut dubium, aut scrupulus satis sint; & hoc ipso benè intellecto, terguntur lacrymae, & exclamationes, quas plena manu, ore,

& oculis fundit M. Norber. Elbecque *art. 2.*

M. El.

becq.

confundens, aut intelligens per advertentiam actualem, plenam, perfectam, & expressam; intelligens, inquam, evidens, clarum, & expressum iudicium malitiae, cum tamen sola apprehensio satis sit. Quare plerique T. T. quibus praeter citatos à Neuss.

d. 2. qu. 2. n. 5. & d. 21. n. 1. nempe C. de Lugo, P. Arriagam 1. 2.

C. de

Lugo,

P. Arri.

Neuss.

d. 13. sect. 2. n. 6. aliosque passim, ferè omnes docent, quod ad peccatum mortale formale

satis, & necessaria sit actualis advertentia, dubium, aut suspicio quod tale sit, non verò

est necessaria reflexio, quod tale sit. Lege

inter Moralistas Potestatis *tom. 1. n. 3728.*

Potesta.

qui expeditè tradit signa, undenam discernere possimus actualem plenam advertentiam.

Cum ergo tota quaestio, an ad peccandum

formaliter praerequiratur necessario expressa malitiae advertentia, an satis sit interpretativa,

53.

tativa, pendeat ab istâ, quod ignorantia vincibilis non excuset, invincibilis excuset, si bene exponatur, quandonam vincibilis fiat omnino invincibilis, quandonam non fiat omnino invincibilis, eo ipso patebit, quando quis peccabit, quando non. Porro puto me clare exposuisse hoc ipsum per meam conclusionem. Si enim vincibilis retractetur, eo ipso fiet invincibilis omnino, & actus sequentes non erunt peccatum; adeoque si quis mane noluerit inquirere, an sit jejunium, dein ante meridiem eam ignorantiam retractet, & quærat, si ad manus habeat, respondentem, vel si nullum habeat, formet iudicium reflexum, quod legi certò non constanti non tenetur obedire, tunc non peccabit edendo carnes, quia ea ignorantia mane vincibilis, reddita est per ejusdem retractionem, aut veritatis inquisitionem, aut inquirendi impossibilitatem, facta, inquam, est omnino invincibilis, cum nemo sit, qui instruat. Similiter dixi ignorantiam vincibilem fieri postea omnino invincibilem, si hæc ignorantia invincibilis, nec directè, nec indirectè sit volita, si enim accedente meridie penitus obliviscar jejunij, & nullam habeam advertentiam, aut dubium de jejunio, & ea inadvertentiâ nec directè, nec indirectè pendeat ab ignorantia antea summo mane vincibili, nec procedat ab ullâ volitione posita sub eâ maturâ ignorantia vincibili, tunc talis non jejunans, non peccabit, esto eam ignorantiam vincibilem non retractarit; & quoad hoc me oppono P. Thyrsio censenti ignorantiam vincibilem perseverare usque dum retractetur. Ratio est; quia implicat peccatum formale sine aliqua advertentiâ: sed ignorans præceptum, ignorantia nec directè, nec indirectè volita caret tunc omni advertentiâ; ergo implicat, ut peccet.

N. Quare M. Tapia tom. 1. lib. 3. q. 9. de ignorantia art. 7. quærens quæ, & quanta debeat esse diligentia, ut eâ adhibita ignorantia maneat invincibilis, ait, nec adhibendam summam, quæ à diligentissimis solet; nec satis infimam, seu diligentiam minorem diligentia communi, quæ communiter adhiberi solet. Rursus ait, generalem regulam non posse taxari, cum hoc potius à circumstantijs, & personarum diversitate, & negotij difficultate pendeat, & ideo non tenentur omnes ad eandem diligentiam, sed quisque pro suâ possibilitate morali: doctus enim tenetur legere libros, recogitare negotium ignoratum, & aliquando consulere alios; indoctus autem nec tenetur legere, nec disputare, sed satis, ut viros doctos interroget; & ideo ignorantia, quæ respectu indocti est invincibilis,

respectu docti erit vincibilis. Demum n. 9. ait, aliquam regulam generalem dari posse, nempe hanc: Unusquisque ignorans quod tenetur scire, debet adhibere eam diligentiam, quam in gravibus negotijs adhibere solent prudentes, & timorati, unusquisque pro capitu suo. Rursus n. 10. hanc tradit: Ignorans non tenetur adhibere diligentiam, quæ per se non ordinatur moraliter, & humano modo ad acquirendam scientiam, & pellendam ignorantiam; sed eam tantum, quæ per se est ad hoc ordinata, ut discere, legere libros, consulere doctos, studendo, & discurrendo; & ideo ignorantia, quando est speciale peccatum, est contra specialem virtutem Studiositatis, quæ est media inter vitiosam curiositatem, & negligentiam discendi.

N.

Hinc infer n. 11. neminem teneri (regulariter loquendo) orare, aut converti ad Deum, ut pellat ignorantiam, quia hæc media non sunt diligentia per se ordinata ad pellendam ignorantiam, etsi sint bona, & consulenda: cæterum nemo tenetur ex præcepto ad hoc, regulariter loquendo, propter dictam rationem. Subdit se dixisse, *regulariter loquendo*, quia in aliquo casu, ex gr. si dubito, quid facere debeam circa rem ignotam, nec inveniam Doctorem, vel aliud medium per se ordinatum ad pellendam ignorantiam, tunc probabiliter videtur necessarium orationis subsidium, & si tunc ego ignorans timerem me ob mea peccata non exaudiendum à Deo, sed deferendum in ignorantia, tenebor ad Deum converti, ut videatur contigisse S. Augustino. Hæc M. Tapia, qui diverso omnino modo procedit, ac P. Eliz. licet esset prudentissimus, religiosissimus, & sapientissimus Archiepiscopus. Combina, quæ ex M. Tapia adduxi, cum illis, quæ adduxi ex Eliz. d. 5. sect. 4.

55.

M. Tap.

P. Eliz.

§. IV.

Præcipua conclusio.

S U M M A R I U M.

Implicat, ut quis peccet, absque eo quod cognoscatur se peccare, n. 56.

Doctores latissime exponuntur, n. 57. ad 76.

Ut ignorantia sit nunc vincibilis, necesse, ut nunc cognoscatur, & vinci possit, non satis ut potuerit, n. 60.

S. Thomas ait, peccatum semper esse involuntarium, quantum ad id quod est ignoratum, ib.

Idem ait Caietanus, n. 62.

Idem doctè M. Tapia, n. 63.

Ad mortale semper necessaria actualis aliqua cognitio. Doctores, ibid.

S. Au-

S. Augustinus ait, nullum esse peccatum, nisi sit voluntarium, n. 65.

Unde sumenda gravitas peccati ignorantia? ibid. Ferè omnes DD. utuntur presenti, n. 67. ad 72.

Numquam ignorantia est peccatum, nisi aliquo modo cognoscatur, n. 73.

Confundunt Adversarij ignorantiam vincibilem, & invincibilem, n. 74.

N. **S**exta conclusio: Licet, ut quis peccet, non sit necesse, ut toto tempore, quo peccat, actu cognoscat se peccare; necesse tamen est, ut aliquo instanti ejus temporis, quo peccatum committit, peccans cognoscat actu se peccare: atque adeo hac ætate, quæ Janseij cineres adhuc calant, non videtur dicendum, quod potest quis novo, & formali, & denuo imputabili peccato peccare, absque eo quod aliquo ejus, quo peccat, temporis instanti cognoscat se peccare; quasi ad novum peccatum necessaria non sit cognitio peccati *nunc*, sumpto pro aliquo instanti temporis, quo de novo peccatur; sed satis sit libertas facti nunc cum libertate peccati antiqua.

N. **H**æc conclusio ex diametro opponitur P. Elizaldæ, P. Thyriso, Palanco, & M. de Elbecque; sed est P. de Champs, P. Annati, P. Terilli, P. Oviedo, & aliorum, quos citavi §. 1. & quos citabo in rationibus conclusionis. Puto tamen ante probationes necessariæ producere, quæ tradit Caram. *tom. 4. Theol. Mor. Fund. in Dialecti* de non certitudine, à num. 861. pag. mibi 283. ait enim: Vt aliquis peccet ex ignorantia vincibili, necessarium est, ut actu ipsam ignorantiam cognoscat, aut saltem dubitandi rationem habeat, & ut actu possit opus omittere, aut illam vincere; ecce (est ipsissimum, quod nos tradidimus) patet, (ait) quia nil volitum, quin præcognitum, volitio autem non habitualement, non virtualement, sed actualement cognitionem requirit; & ponit casum, in quo tam Petrus, quam Paulus comederunt heri carnem, cum esset dies jejuni; ita tamen ut Petrus nesciret; Paulus autem, etsi sciret, non fuit recordatus: quærit, an peccarint. Cornelius Jansenius, si consequentiam amat, asserit, quoniam *tom. 2. lib. 2. de Naturâ lapsâ cap. 24. colum. 416.* hanc rationem adducit: *Quamvis enim ignoretur esse peccatum, factum tamen quod concupiscitur, non ignoratur*: sunt verba Janseij, per quæ concedit ad novum peccatum satis esse libertatem facti, ut concedunt DD. contra quos certamus. Prosequitur Caram. Sic etiam Lutherani, sic etiam Calvinistæ loquuntur; & dant rationem, quia ad peccatum sufficit, quod non ignorent illi

se edere carnes; quod autem eas esse interdictas, ignoret, an sciant, perinde est. Quis non rideat? Subdit Caram. Si enim ignorantia in Petro fuit invincibilis, & inadvertentia in Paulo fuit invincibilis, non peccarunt; fuit autem, quia tam ignorantia Petri, quam inadvertentia Pauli, ut essent peccaminose, oportet ut fuerit actu gravis ratio dubitandi cognita, & illa neglecta carnes ederint.

Hæc doctrina est hodie in scholâ communis, & illam ex S. Thomâ *qu. 15. de Veritate art. 4. ad 10.* se didicisse fatetur P. Vafq. *S. Tho. 1. 2. d. 107. cap. 3. à n. 6. & d. 124. cap. 2. n. 5.* P. Vafq. & Diana *p. 4. tr. 5. ref. 36.* P. Laym. *lib. 1. tr. 2. P. Koning de Act. supernat. d. 14. dub. 11. n. 129.* P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 16. n. 21.* P. Suar. *d. 4. de Censuris sect. 8. n. 18.* P. Palao *rom. 1. tr. 2. d. 1. pu. 15. n. 5.* M. Sylvest. verbo, *delectatio*, Corduba *lib. 1. qu. 23.* quos omnes Leander de Censuris *tr. 1. d. 9. qu. 1. pag. 63.* à §. *ignorantia*, hoc doctissimo scholio dilucidat. Multo probabilius (addit Caram. certissime dixissem ego) alij dicunt, quod ut ignorantia sit vincibilis, & peccaminosa, præter advertentiam obligationem requiratur ante consensum aliqua cogitatio, & consideratio actualis malitiæ, aut periculi, vel saltem expressa aliqua dubitatio, vel scrupulus malitiæ operis; aliàs opus in quantum malum non est voluntarium, cum fieri nequeat, ut voluntas velit malum, quod intellectus non præcognoverit. Hæc Leander. Idem expressè docet S. Bonav. in *2. dist. 40. art. 2. qu. 1.* dicens: *Omne peccatum actuale, si sit mortale, debeat esse simpliciter voluntarium*; ergo ex cognitione. Subdit Caram. tam claram esse hanc doctrinam, ut putet posse certissime demonstrari; & trahit hoc argumentum, quod antequam apud eum legerem, mihi occurrerat. In his, quæ benè scimus, experimur nos facere aliquos actus ob mentis distractionem, qui essent mali, si adverteremus nos habere illam notitiam, quæ in nobis habitualiter est; & tamen excusantur, quia distractio mentis impedit, ne scientia habitualis in eos influat; non enim influere potest actualiter, nisi sit actu cognita: ergo à fortiori in his, quæ ignoramus, poterimus ob mentis distractionem facere aliquos actus, qui essent mali, si adverteremus nos habuisse eam ignorantiam; & tamen excusantur, quia distractio mentis impedit, ut ignorantia habitualis in eos influat; non enim ea ignorantia potest actualiter influere, nisi sit actu cognita: ergo etsi heri, aut olim ea ignorantia fuerit vincibilis, attramen si hic, & nunc nescio, aut non adverto me eam ignorantiam habere, dicenda est invincibilis. Demum citat

N. citat Bordon. P. Valen. Zumel, Gersonem,
 59. P. Azor, Adrian. Navar. sentientes me pec-
 Bordon. care hodie peccato ignoratæ, licet actu non
 P. Val. cognoscant me eam habere; & dicit eos DD.
 Zumel. sibi contradicere; dum enim dicunt, Petrum
 Gerson. edentem carnes peccare, quia potest, & de-
 Azor. bet advertere malitiam peccati, querit Ca-
 Adrian. ramiel, an Petrus, dum edit, cognoscat illud
 Navar. debitum, vel non? si cognoscit, dicunt, quod
 nos, nempe quod ut peccet, cognoscere de-
 beat debitum interrogandi, & dubium de
 die jejuni: si non cognoscit, contra est; quia
 debitum nascitur ex obligatione certâ, &
 cognitâ: ergo implicat dari debitum, quod
 obliget, & non cognoscatur. Tandem con-
 cludit merito: Habe patientiam lector can-
 dide, nam ego illam habere nescio, quando
 audio esse, qui tam claræ contradicunt sen-
 tentiæ; ut enim ventus, qui heri spirabat, non
 potest hodie movere meam navim, ita nec
 cognitio, quâ heri sciebam me habere obli-
 gationem examinandi tale dubium, vi cuius
 non potuissim licet exequi opus ante exa-
 men; immo si executus fuissim, peccavissim,
 si superveniente oblivione, aut inad-
 vertentiâ, nunc in me non existat, non habe-
 bo nunc obligationem examinandi tale du-
 bium; & si hic, & nunc procedam ad opus,
 non peccabo. Hæc pro rei veritate Caram.
 quæ si legisset M. Elbecque, non ægrè tu-
 lisset *art. 2.* quod nostra sententia dicatur cõ-
 munis. Addo Neuffer *d. 21. num. 1. pag. 104.*
 Neuffer. docentem, quod ad peccatum necessariû sit
 P. Hau- semper iudicium de licentiâ, aut non licen-
 nol. tiâ actus; vel quod dubiter, vel advertat, se
 P. Perez. non satis examinasse naturam operis; & citat
 C. de Lugo. P. Haunol. *lib. 2. tr. 1. n. 129.* P. Perez *tr. 1.*
 P. Arri. de Peccatis *d. 2. cap. 5. n. 14.* C. de Lugo *d. 10.*
 M. El- de Fide *num. 28.* P. Arriagam, qui contra P.
 bec. Suarez ait, non esse absurdum sic homines
 excusari à multis peccatis, quin hoc optan-
 dum, & alios plures.

N. Probatur 1. evertendo præcipuum P.
 60. Eliz. & P. Thyrsi argumentum; ideo enim
 P. Eliz. dicunt, quem peccare eo instanti, quo non
 P. Thyrs. cognoscit peccare, quatenus supponunt ig-
 norantiam peccati esse voluntariam, & vin-
 cibilem; nam ignorantia vincibilis est, quæ
 vinci potest, licet hic, & nunc vinci non pos-
 sit: sed hoc est omnino falsum; ignorantia
 enim, quæ hic, & nunc nullo modo vinci
 potest, non est vincibilis hic, & nunc, sed
 est hic, & nunc invincibilis: ergo falsum est,
 quod quis peccare possit peccato de novo
 imputabili, si eo, quo peccat, instanti adver-
 tere non possit, nec advertat se peccare. Mi-
 nor probatur 1. ex S. Thomâ *qu. 3. de Malo*
 4. Th. *art. 8.* dicente, *Tollitur peccatum, quantum ad*

id, quod est ignoratum, (dicit est, non dicit, fuit ignoratum) unde si in eodem actu aliquid ignoratum sit, (non dicit, fuerit) & aliquid sci- tum potest esse voluntarium, quantum ad id, quod est scitum, (non dicit, fuit) semper tamen (nota to semper) est involuntarium, quantum ad id, quod est ignoratum: (non dicit, fuit,) quo quid clarius pro meâ sententiâ? ita enim arguo: Quod est ignoratû, semper est involuntarium juxta S. Thomam: sed quod nunc non advertitur esse peccatum, est nunc ignoratum; ergo est nunc involuntarium; ergo nunc non est peccatum, non tantum novum, quia non advertitur esse peccatum, sed ne quidem est nunc peccatum ignorantie, si nunc non advertitur, quia de ratione peccati ignorantie est, ut advertatur esse peccatum.

Hinc nescio quomodo Adversarij inferât N.
 ex S. Thomâ, quod sit contra legem, esse 61.
 malum, licet fiat sine advertentiâ malitiæ, & cum conscientia firmissimè judicante esse honestum; ex his enim verbis, (quæ si crudè fumantur, suadent ignorantiam invincibilem non excusare) nili velimus S. Thomam sibi evidenter contradicere, infertur tantum esse malum materialiter, non autem formaliter; nam ad peccatum formale necessaria est advertentia malitiæ, ait S. Thom. *qu. 3. de S. Th. Malo art. 8.* & constat ex definitione libertatis traditâ ex S. Thomâ §. 3. suprà. Quod si S. Thom. loquatur de malo formali, tunc loquitur de non advertentiâ culpabili malitiæ, quatenus noluit cognoscere malitiâ directam actus, aut objecti, cognoscit tamen malitiam reflexam, quatenus reflexè scit se peccare, dum non advertit liberè ad directâ malitiam operis contra legem, quam debet, & potest hic, & nunc advertere.

Addo celebrem S. Thomæ commentato- N.
 rem Caietanum *1. 2. qu. 6. art. 3.* dicentem: 62.
 Siquis certâ intentione perseverans nullo Caiet. modo peccandi mortaliter, & sciens (N.B.) talem contractû redolere usuram, & nihilo- minus non recolens actualiter ejus, quod habitualiter scit, facit talem contractum, non peccat mortaliter. Hæc Caiet. qui non tantum ignorantiam, quæ est nescientia, sed puram inconsiderantiam ejus, quod quis scit, vult excusare à mortali; & post pauca sub- dit: & hæc pro consolatione bonarum men- tium, ibi culpam timentium ubi non reperitur, notanda, & applicanda occurrentibus casibus. Ecce quàm uniformis est doctrina Caietani nostræ sententiæ. Addo 2. alium ex eadem sacrâ Familia celebrem infulis, do- ctrinâ, & pietate, nempe M. Tapiam, qui M. Tap. *tom. 1. lib. 3. qu. 9. art. 5.* pro discernendâ ig- norantiâ invincibili à vincibili, hanc regu- lam

lam tradit: Quando circa rem ignoratam nulla *adeſt* (N.B.) cogitatio, ſive diſtincta, ſive confuſa, in communi, vel in particulari, aut ſaltem dubium, aut ſcrupulus, talis ignorantia eſt omnino involuntaria invincibilis; quia quod nullo modo eſt cognitum, non eſt voluntarium. Hæc Tapia.

Rurſus *art. 11.* examinans quando actualis ignorantia, quæ dicitur inconfideratio, & inadvertentia actualis, poſſit eſſe invincibilis, aut vincibilis, ait *num. 2.* Ut ignorantia actualis, ſeu inconfideratio ſit vincibilis, & culpabilis, *requiritur alia actualis* (N.B.) advertentia, ſeu conſideratio malitiæ moraliſ, vel dubitatio, aut ſcrupulus; quod ſi nihil horum præceſſerit, ea ignorantia, inconfideratio, aut obliſio, etiam eorum, quæ pertinent ad ſtatum, vel miniſterium ignorantis, erit invincibilis. Hæc regula colligitur ex D. Thom. *qu. 15. de Veritate art. 4. ad 10.* quia abſque conſideratione malitiæ non poteſt voluntas liberè conſentire malitiæ. Addit: Nec ſufficit conſideratio prima omnino antecedens voluntatem, quia prima conſideratio malitiæ non eſt in noſtra libertate, ſed eſt omnino naturalis, & indeliberata; alias daretur proceſſus in infinitum, & numquam initium haberet libera conſultatio, niſi deveniatur ad aliquam primam cogitationem indeliberatam, quæ non cadit ſub deliberatione, ut rectè notat D. Thom. *1. 2. qu. 14. art. 6.* ergo, ſublata hæc conſideratione, & advertentiâ mali, quam diximus in aſſignatâ regulâ, inconfideratio, ignorantia, & obliſio eſt invincibilis. Demum *n. 5.* ait: Ratio autem radicalis excuſationis peccati, deficiente omnino tali cogitatione, eſt, quod, ſublata omnino cogitatione, *non poteſt homo poteſtate proximâ* (N.B.) vincere ignorantiam, ſeu inadvertentiam, ut colligitur ex diſcurſu allegato: ut autem ignorantia, aut inconfideratio ſit vincibilis, aut culpabilis, neceſſe eſt *adeſſe* (ecce utitur præſenti) poteſtatem vincendi illam, non qualemcumque, ſed *poteſtatem proximam*; ſi autem hæc non adſit, cenſenda eſt invincibilis, *juxta communem Doctorem regulam, id eſt, invincibile, quod vincere non eſt in noſtra poteſtate morali.* Hæc terè ad verbum tantus Præſul, qui iſſdem ferè verbis noſtram tradit doctrinam.

N. Dices M. Tapiam ſtare pro oppoſitâ ſententiâ, nam *lib. 3. qu. 7. art. 4.* quærens, quæ advertentia rationis, & quis conſenſus voluntatis ad mortale fatiſ ſint, ait fatiſ eſſe advertentiam indirectam, ſeu interpretativam, & virtualem; & citat pro ſe *1. 2. qu. 6. art. 3. ad 3. D. Thomam, & Medin. 1. 2. qu. 6. art. 8. Lorcam d. 28. Caiet. 2. 2. qu. 88. art. 1. Mon-*

teſ. *d. 7. art. 1.* Adrianum *quodlib. 7.* Navar. qui ſæpe in Manuali dicit, eum peccare mortaliter, qui advertit, vel poterat, & debebat advertere. Porro explicans idem Tapia advertentiam virtualem, & interpretativam ait, nihil aliud eſſe, quàm poſſe, & teneri advertere, quando expreſſe non advertit; deinde hæc ratione ſuadet ad mortale fatiſ eſſe advertentiam interpretativam, quia ſi requireretur explicita, & directâ, numquam daretur peccatum mortale cum aliquâ ignorantia, & advertentiâ, quod eſt contra omnes Theologos. Hæc M. Tapia.

Sed contra; quia tantum abeſt, ut doctiſſimus vir ſit contra nos, quin ſtat evidenter pro nobis, ut patet ex *ll. cc.* quando igitur negat, quod ad mortale neceſſaria ſit advertentia expreſſa, ſeu explicita, non negat requiri aliquam advertentiam, immò vult aliquam requiri; tum quia hic ait aliquam advertentiam requiri ad mortale; tum quia *l. c. qu. 9.* ait requiri ſaltem ſcrupulum, & dubitationem; quod igitur negat, eſt, requiri expreſſam, ſeu explicitam, quod & nos negamus: ergo non eſt contra nos; nam nos affirmamus quod ipſe, requiri aliquam actualem advertentiam; & negamus quod ipſe, requiri expreſſam, ſeu explicitam. Immo cum idem M. Tapia *câ qu. 7. art. 4. n. 1. & qu. 17. art. 4.* cum Montel. *d. 7. qu. 1. Lorca d. 28. memb. 1.* M. Alvar. *d. 144. Curiel dub. 1.* & communi DD. aperte doceat ex S. Thomâ *1. 2. qu. 74. art. 3. ad 3. & qu. 88. art. 2. & qu. 15. de Verit. art. 4. ad 2.* doceat, inquam, ad mortale S. Th. requiri advertentiam perfectam, (notet hoc M. Elbecque, quid doceat inſignis Tapia, & non dolebit, quod hoc doceat P. Oviedo) quia non eſt præſumendum de Dei bonitate, & ſapientiâ ſe graviter offenſam judicare, levi, & imperfecta advertentiâ, quod iterum repetit *qu. 17. art. 4.* conſequenter quomodo dici poteſt, quod dum *eodem articulo* dicit fatiſ eſſe advertentiam interpretativam, eundem per hanc intelligere, nullam omnino actualem advertentiam? ſibi enim contradiceret; ſi enim imperfecta advertentia juxta illum non eſt fatiſ ad mortale, quomodo fatiſ erit nulla advertentia actualis?

Addo, quod dum interpretativam advertentiam explicat dicendo, Quando quis poteſt, & tenetur advertere; per *tò poteſt*, intelligit poteſtatem proximam, ut docet *qu. 9. art. 11. n. 5.* quæ conſtituitur, ut *ibi* docet, ex cogitatione aliquâ malitiæ; nec enim vincere poteſt proximè ignorantiam, ſi ad illam non advertit, ut docuerat *qu. 9. art. 5.* exponens quando ignorantia ſit, aut non ſit vincibilis; & iterum repetit *qu. 9. art. 11.* Vide etiam

etiam eundem *qu. 10. art. 4. & 5.* Demum dico, quod licet uteretur præterito *potuit*, quo tamen non utitur, etsi aliqui dicto præterito utantur, tò *potuit* sumendum est pro instanti rationis, aut temporis *immediate* antecedenti exercitium voluntatis, non autem longo tempore præcedenti; vel *potuit* pro tempore præterito, quo fuit vincibilis.

N. 64. M. Durand. in 2. dist. 36. *qu. 5.* Addo 3. M. Durand. in 2. dist. 36. *qu. 5.* num. 6. dicentem: Ignorantia causalis (id est, antecedens) aut est eorum, quæ non tenentur, aut quæ non possumus scire, quæ dicitur invincibilis; aut est eorum, quæ possumus scire, & tenemur, quæ dicitur vincibilis. Prima omnino excusatur, si sit invincibilis secundum se, & secundum causam suam; quod dico propter ebrium ex ebrietate peccantem, cuius ignorantia est invincibilis secundum se, quia tunc (N.B. ait, tunc) non potest iudicare quid agendum sit vel non agendum; tamen non est invincibilis secundum causam, quia potuit se non inebriare, & ita non ignorare, & ideo omnino non est excusatus. Ecce in terminis nostra mens: ebrius enim juxta Durandum tunc non peccat, non laborat tunc ignorantia invincibili, peccavit tamen prius, quia potuit non ignorare.

N. 65. Eadem minor probatur ex S. August. qui lib. 3. de Lib. arbitr. ait: *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* (dicit, potest, non dicit, potuit) sed ignorantia, quæ nunc non cognoscitur, caveri nunc non potest; ergo implicat, ut talis ignorantia sit peccatum, & sit vincibilis, cum omnis vincibilis sit peccatum: si ergo nunc non advertens ad peccatum ignorantia, nunc non peccat peccato ignorantia; multò minùs nunc non advertens ad aliud peccatù, peccabit nunc alio peccato: ut enim hæc non advertentia sit vincibilis, debet, ut sæpe dixi, cognosci malitia talis non advertentia; & omnis volitio talis ignorantia vincibilis præsupponit necessario cognitionem apprehensivam, aut dubitativam malitiæ, nam volitio velle non potest eam ignorantiam sub ratione vincibilis, seu peccati, aut non potest nolle eam excludere, nisi eam præcognoscat, ut peccatum; nam omne volitum, aut nolitum, est præcognitum. Rursus S. August. ait: *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis* (non dicit, neglexisti) quærere, quod ignoras: sed ignorantia, quæ hic, & nunc non est cognita, ut peccatum, est involuntaria, & invita sub ratione peccati: ergo talis ignorantia hic, & nunc non est peccatum, seu non est vincibilis: ergo neque, quod ad eam sequitur, est peccatum: ergo nunc non peccat, nec peccato ignorantia.

rantia, nec alio peccato: non peccato ignorantia, quia ea non cognoscitur, ut peccatum; non alio peccato, quia hoc aliud ad rationem peccati supponit eam ignorantiam esse vincibilem ex doctrinâ P. Thyrsi. Similiter S. August. lib. 1. Retractat. cap. 13. ait: *Usque adeo peccatum malum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium: (non dicit, fuit) . . . ut nulla Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat: & ipse P. Thyrsus num. 41. dicit hoc sentire omnes T.T. cum S. Thom. 1. 2. qu. 74. & qu. 3. de Malo art. 8. dicente, de ratione peccati esse, ut sit voluntarium.*

Modò ita arguo: De ratione peccati, juxta omnes T.T. ut ait P. Thyrsus, est, ut sit voluntarium: ergo etiam de ratione peccati ignorantia; adeo ut M. Tapia tom. 1. lib. 3. qu. 9. art. 2. num. 6. dicat, quod gravitas peccati ignorantia sumitur non tantum ex gravitate materiæ, sed etiam ex perfecta deliberatione; ita ut si materia fuerit gravis, & deliberatio plena, ac perfecta, erit mortale; si autem unum deficiat, vel alterum, erit veniale, ait Tapia: sed ignorantia, quæ hic, & nunc non cognoscitur, atque adeo hic, & nunc vinci non potest, non est voluntaria: ergo hic, & nunc non est peccatum; ut ergo nunc sit peccatum, debet nunc posse vinci; ut nunc possit vinci, debet nunc cognosci; quæ enim ratione possit voluntas velle non ignorare peccaminosè, aut nolle ignorare peccaminosè, nisi ea ignorantia apprehendatur prius ut peccatum à volitione respuendum? Rursus si de ratione peccati, juxta omnes, est, ut ait P. Thyrsus, ut sit voluntarium; de ratione autem voluntarij, juxta omnes Philosophos, & T.T. est supponere pro priori naturæ cognitionem, sequitur eo ipso, quod omne peccatum supponit pro priori naturæ, atque adeo pro eodem instanti reali cognitionem: ergo Adversarij omnibus Theologis contradicunt, hi enim omnes utuntur *presenti*, ita ut eo instanti, quo est peccatum, debeat eodem instanti esse voluntarium, eodemque instanti cognitum: ergo juxta omnes T.T. implicat dicere, quod potest quis peccare eo instanti, quo non cognoscit ullo modo se peccare; potest quidem aliquis ex-
N. 67. plere, & continuare peccatum, at non potest de novo peccare; nam dicere, quod quis potest peccare eo instanti, quo nullo modo advertit se peccare, idem est, ac dicere, quod potest quis peccare eo instanti, quo peccatum non est voluntarium, si enim non est cognitum, non est voluntarium.

Tertiò eadem minor probatur: quia B. 67.

T Pius

Pius V.
Greg.
XIII.
Urban.
VIII.
Bains.

Pius V. & Greg. XIII. & Urban. VIII. damnant hanc Baij 67. *Homo peccat damnabiliter in eo, quod necessario facit, seu in eo, quod vitare non potest* (non dicit, non potuit) sed ignorantia, quæ hic, & nunc vinci non potest, non potest nunc vitari; ergo nunc non est peccatum; ergo ut sit, debet nunc posse vinci; ut autem nunc vinci possit, debet nunc cognosci ejus expellendæ obligatio, seu ejus malitia.

N.
68.
S. Joan.
à Capistrano.

Quartò S. Joan. à Capistrano in Specul. Conscient. num. 159. citatus à Fratre Bonaventurâ Vandem Dicke in suis Theſibus Historico-Theologicis de vitâ, & doctrinâ ejusdem Sancti, conclus. 2. defensio Lovani anno 1691. Vincibilis ignorantia est, quæ cum quis discere potest, quæ scire tenetur, & tamen aut negligit, aut omnino renuit scire, tunc in eo quo excusabilis esse potest, excusatur à tanto, sed numquam à toto; & num. 144. Ignorantia invincibilis dicitur, quæ studio superari non potest, (non dicit, non potuit) & propter hoc cum talis ignorantia non sit voluntaria, (non dicit, non fuerit,) eo quod eam repellere non est (non dicit, non fuit) in nostra potestate, non est peccatum; ex quo patet, quod nulla ignorantia invincibilis est peccatum: & num. 209. Ut probabiliter dicatur quis ignorare, non requiritur, quod sit nimis diligens, & curiosus in inquirendo, sed sufficit, quod non sit nimis dissolutus, & negligens ad querendum. Hæc S. Joan. à Capistrano; quod quid clarius? Ergo nulla ignorantia, quæ hic, & nunc expelli non potest, licet olim potuerit, hic, & nunc non est peccatum: ergo implicat peccatum sine advertentiâ eo instanti, quo peccatur.

N.
69.
Magist.

Quintò Magister in 2. dist. 22. ait: *Est enim ignorantia triplex, & eorum, qui scire non possunt, cum possint, (non dicit, potuerint) quæ non excusatur, quia & ipsa peccatum est*; hæc dicitur affectata, quatenus talis homo amat ignorantiam ex affectu magis peccandi; & eorum, qui volunt, & non possunt, quæ excusatur, & est poena peccati, (dicit, non possunt; & hæc est invincibilis; non autem dicit, non potuerunt) & eorum, qui quasi simpliciter nesciunt non renuentes, vel proponentes scire, quæ neminem plene excusatur, sed sit fortasse, ut minus puniatur; & hæc est supina, quæ differt ab affectatâ, quomodo non volens scire à nolente scire, seu omisso ab actu positivo.

N.
70.
Dom.
Soto,

Sextò Dom. Soto in 4. dist. 28. qu. 1. art. 2. pag. mihi 139. ait, ignorantiam crassam, & supinam esse, quæ vel ex malitiâ, vel ex nimia negligentia procedit, (non autem dicit,

proceſſit.) Caramuel in Apologem. num. 82. Caram. ait: ignorantia invincibilis est, quam hic, & nunc homo superare non potest, (nota tò hic, & nunc) licet enim Petrus heri potuerit veritatem addicere, & licet forte eam heri non addicendo peccaverit, si nunc caret medio, ut possit ad notitiam veritatis venire, nunc illam invincibiliter ignorat. Hæc ignorantia, vel invitis Luthero, Calvin, Janſen. vino, Janſenio etiam in Jure Divino à culpâ excusatur: oppositam à Janſenistis haufit Dominus Fagnanus, & tamquam firmum fundamentum subſtruit, ut suum pseudo-lemma succollet. Hæc Caramuel.

Modò ita arguo: Qui scire non vult, N. vel vult non scire, cum possit, peccat: ergo qui non vult scire, vel vult non scire, 71. cum non potest, non peccat: ergo implicat, ut quis peccet peccato ignorantie, aut alio peccato, cum quis non potest moraliter scire: ergo implicat, ut non advertens obligationem sciendi, aut non peccandi, peccet peccato ignorantie, aut alio genere peccati non cogniti, & non possibilibus hic, & nunc cognosci. Ratio à priori est; quia ignorantia in esse vincibilis constituitur per cognitionem intimantem obligationem sciendi, & proponentem malitiam ignorantie; ergo si hæc cognitio omnino tollatur, ita ut nullo modo (juxta dicta in antecedentibus conclusionibus, & advertendis) virtualiter perleveret, eo ipso ignorantia transit in invincibilem: ergo implicat, ut actus contra legem sequens ad ignorantiam carentem omni cognitione intimante obligationem sciendi, & proponente malitiam ignorantie, sit peccatum; cum tota ratio peccati in tali casu, & suppositione sit, teste etiam P. Eliz. & P. Thyſio, ex ignorantia vincibili.

Demum omnes Theologi, uno excepto P. N. Valent. P. Ardekin, alijque paucissimis, 72. definientes ignorantiam invincibilem utuntur presenti, non potest, ut dixi d. 5. sect. 2. §. 2. ubi latè retuli Doctorum verba, & loca; non autem dicunt, invincibilem esse, quæ vinci non potuit: ergo, salvâ oppositorum regulâ, vincibilis est, quæ vinci potest, non autem, quæ vinci potuit. Addo quod illi ipsi, qui utuntur præterito potuit, intelligi possunt loqui de præterito instanti temporis, vel rationis immediate antecedenti actum voluntatis, non autem de præterito heri, aut longiori temporis antecedenti. Vide DD. citatos tum disp. 5. sect. 2. §. 2. tum hic hoc §. Interim satis sit Sanctus Thomas, qui s. Tho. instar omnium est, ait enim 1. 2. quest. 76. art. 2. Ignorantia eorum, quæ quis scire non potest

potest (intellige; moraliter; constituitur autem in esse potentis moraliter per cognitionem intimantem malitiam ignorantiae, & obligationem sciendi, ut dixi d. 5. sect. 2. §. 1. & 2.) *invincibilis dicitur, quia studio superari non potest, & propter hoc talis ignorantia, cum non sit voluntaria, eo quod non est in nostra potestate eam repellere, non est peccatum.* Quid

P. Eliz. evidentius contra P. Eliz. P. Thyrsum, M. Palanco, Elbecque, & Palanco? immò hi Doctores alibi utuntur passim praesenti. Audi Palancum qu. 10. num. 20. dicentem: Facta debita diligentia si error conscientiae est vincibilis, & culpabilis, necessario detegitur; nam si facta debita inquisitione veritatis error non detegitur, conscientia, vel non est erronea, vel error ipsius est inculpabilis. Ecce

utitur praesenti: ergo quoties non datur hic, & nunc advertentia de ulteriori inquisitione veritatis, error erit invincibilis. Similiter qu. 6. num. 10. utitur praesenti, dum ait: *Lex, quae non cognoscitur, perinde se habet in ordine ad obligandum, ac si non esset*: ergo si perjurium non cognoscitur esse peccatum, est ex errore vincibili, qui (juxta Palanco) in esse vincibilis non constituitur per ullam advertentiam, pejerando non peccabos; ergo vel ejus doctrina, quod nulla advertentia necessaria sit circa obligationem vincendae ignorantiae, est falsa; vel si est vera, tantum abest, ut pejerans ex errore vincibili nullam advertentiam mixto, peccet novo peccato formali, quin ea doctrina de non necessaria advertentia tollit peccandi potentiam, atque adeo pejerans non tantum non peccat novo peccato, quin peccare non potest.

N. Addo, quod si communissima Theologorum sententia censenda est moraliter certa, ut docet P. Card. tom. 1. d. 12. utique nostra conclusio erit moraliter certa, nam ignorantiam non posse esse vincibilem, nisi aliqua cogitatio, dubitatio, aut scrupulus occurrat, sentiunt S. Bonav. Alentis, Alb. M. Henricus, Gerson, S. Antonin. Caiet. quos citat, & sequitur P. Valqu. 1. 2. d. 107. cap. 3. & d. 123. cap. 2. P. Salas 1. 2. tr. 3. d. 4. P. Sanchez lib. 1. Sum. cap. 16. num. 21. quibus addo P. Suares de Censuris d. 4. sect. 8. n. 18. P. Perez tr. 2. de Just. d. 2. n. 95. P. Moya tom. 2. tr. 1. qu. 5. n. 41. Caram. tom. 4. Theol. Fund. n. 85. & omnes, quos citavi d. 5. sect. 2. §. 2. & hic hoc §. ergo nostra conclusio est moraliter certa.

N. 74 Confirmo quarendo ab Adversariis, quid sit ignorantia invincibilis: si dixerint esse illam, cujus vincendae nulla nec est, nec adfuit cogitatio, ita ut de essentia illius sit, Tom. I.

nullam umquam nec esse, nec adfuisse advertentiam; vincibilis autem sit, cujus vincendae aliqua adfuit cogitatio, licet nunc nulla adfit: Contra est 1. quia sequitur, quod quoties aliqua vincendae ignorantiae praefuit cogitatio, ea ignorantia erit vincibilis; sed hoc est manifestè contra P. Thyrsum dicentem, quod si ignorantia antea vinci potuit, & postea retractetur, fiet invincibilis, & quod sub ea sit, non erit peccatum; sed retractatio non facit, quod antea vinci non potuerit, sed quod nunc vinci non possit: ergo sive velit, sive nolit, non est de essentia omnis ignorantiae invincibilis, ut antea vinci non potuerit, sed satis, quod nunc vinci non possit.

Contra 2. quia pauci illi Doctores, qui P. Thyrsum citantur à P. Thyrso, quique utuntur praeterito, & dicunt ignorantiam vincibilem esse, quae potuit, & debuit vinci, invincibilem autem, quae non potuit vinci, intelligi possunt: quae potuit pro priori naturae, vel pro priori instanti temporis immediate antecedenti opus voluntatis, non autem, quae potuit olim pro priori tempore vinci: immò etsi intelligantur de prioritatem temporis, verum dicere possunt, licet non rectè ab Adversariis intelligantur: illi enim DD. describunt ignorantiam, quae fuit vincibilis, & quae fuit invincibilis; non autem quae nunc est vincibilis, aut nunc invincibilis: rogo enim, ut mihi dicatur, quid sit ignorantia heri vincibilis, aut heri invincibilis; & quid nunc vincibilis, aut nunc invincibilis: si enim dicatur, quod hodie vincibilis est, quae heri vinci potuit, confundetur cum ignorantia heri vincibili: & si dicatur, quod hodie invincibilis est, quae heri vinci non potuit, confundetur cum heri invincibili: ergo melius omnino loquuntur, qui utuntur praesenti, & dicunt, Vincibilis est, quae potest vinci, invincibilis, quae non potest vinci, sumpto tò potest moraliter, ut dixi paulò antè: eo modo, quo in omni definitione utimur tempore praesenti, & dicimus, *Homo est animal rationale*, ubi tò est stat ampliativè pro tempore, quo homo existit, sive sit praesens, sive praeteritum, sive futurum, cum rerum essentiae ab omni tempore praescindant; ita ignorantia invincibilis est, quae vinci non potest; ubi tò potest appellat tempus, quo ea existit, sive nunc, sive heri, sive cras; & quia à definitione valet illatio ad definitum, consequenter si talis ignorantia etsi sequens ad personale vinci nunc non potest, nunc est invincibilis, quidquid sit, an semper talis fuerit.

Addo, quod si quia paucissimi Doctores utuntur

T ij

utuntur præterito, ea definitio ignorantia vincibilis, & invincibilis à P. Thyrio dicitur communis, ita quia ferè omnes T.T. ut patet ex eorum verbis, & locis, tum hoc §. tum d. 5. *sect. 2. §. 2.* citatis; quia, inquam, ferè omnes utuntur præfenti, nostra definitio, adeoque sententia erit communissima, & magis apta ad rem decidendam, an nunc peccetur; dico enim, quòd si nunc est invincibilis, nunc non pecco; si autem nunc est vincibilis, nunc pecco. Demum, ut supra dixi d. 5. *sect. 2.* contra P. Eliz. an necne ignorantia, vel error sequens ad originale, aut personale, dicendus sit vincibilis, an invincibilis, est pura quæstio de voces in quâ dixi, quòd si ignorantia illa, five sit antecedens, five consequens, talis sit, ut nunc expelli non possit, nunc est invincibilis, cum ita ferè omnes loquantur.

§. V.

Alia pro sexta conclusione rationes.

SUMMARIUM.

Nullum quoad instans præfens est discrimen inter Adversarios, & Jansenium, nisi quoad præteritum fuerit, nempe personalis, & non tantum originalis libertas. Hinc omnes rationes, quas contra Jansenium trahunt, retorquentur, n. 77. ad 80.

Ostendo non satis libertatem facti, & redarguo allegando aliquas Baij, & Jansenij damnatas, n. 80. ad 92.

Absurda, si detur, satis novam facti libertatem, n. 94.

Nulla quoad punctum præfens inter Jansenium, & Adversarios differentia, n. 95. ad 99.

Omnes Pontifices, & Doctores desinientes ignorantiam invincibilem, utuntur præfenti, 100.

Manebunt inutiles Pontificum de ignorantia invincibili definitiones, n. 101.

Libertas quid ex S. Thom. n. 103.

Discrimen, quod Adversarij dant, ansam præbet Jansenistis, ut suo in errore persistant, n. 104. 105.

Non retractatio ignorantia vincibilis non facit, quòd hæc perseveret, ibid.

Dua cognitiones regulariter necessaria ad peccandum ex S. Thom. n. 107. 108. 109.

N. 77. **P**Robatur 2. contra P. Thyrsium n. 156. & Palanco, & Elizal. quia licet detur ali-
P. Thyr. quod discrimen inter sententiam Jansenij, &
Palanco. sententiam asserentem, posse peccari, quin in-
P. Eliz. stanti, quo quis peccat, advertat se peccare, quatenus iste de præterito personaliter advertit; contra in sententia Jansenij, qui peccat eo instanti, quo non advertit se peccare, numquam de præterito personaliter advertit:

attamen ut fusè docui d. 5. *sect. 2. §. 3.* contra Jansenium, & P. Elizal. hoc discrimen nullum est; nam Concilia, Pontifices, SS. PP. & T.T. absolute dicunt, ignorantiam, quæ vinci non potest, excusare à peccato; quòd autem una de præterito personaliter vinci potuerit, altera de præterito personaliter vinci non potuerit, facit discrimen inter utramque ignorantiam de præterito, quòd una fuerit vincibilis, altera non fuerit vincibilis; nullum autem discrimen faciunt de præfenti: five enim in sententia P. Eliz. & P. Thyrii, ignorantia, quæ nunc vinci non potest, secuta fuerit ad personale, & fuerit olim vincibilis in peccato personali; five in sententia Jansenij ignorantia, quæ nunc vinci non potest, non secuta fuerit ad personale, nec fuerit in peccato personali, sed tantum in Adamo vincibilis; si utraque nunc vinci non potest, utraque nunc est invincibilis; licet una fuerit olim personaliter vincibilis, altera non fuerit olim personaliter vincibilis, sed tantum in capite, seu originaliter vincibilis. Ratio est; quia implicat, ut duo homines nunc æquali modo se gerant, & æqualem nunc habeant potentiam, & obligationem, unus autem peccet, alter non peccet, idem operando: ergo si pro præfenti neuter potest vincere ignorantiam, licet unus olim potuerit, alter olim non potuerit, neuter pro præfenti peccat, aut uterque pro præfenti peccat; hoc secundum dici non potest, salva veritate Catholica de ignorantia invincibili; ergo nec primum mihi videtur dici posse.

Confirmo asserendo prius, dein retorquendo omnes rationes, quas P. Thyrsus, & alij contra Jansenium adducunt. Prima est n. 22. quia si ignorantia invincibilis non excusat, Deus jubet impossibilia, quod implicat. Sed contra; quia, juxta P. Thyrsium, & Palanco, omnimoda hic, & nunc peccati inadvertentia non excusat à peccato nunc: ergo Deus nunc jubet impossibilia; vel si non jubet impossibilia, implicat, ut quis nunc peccet, non advertens nunc se peccare. Secunda; quia peccatum debet esse voluntarium; sed ignorantia invincibilis peccati tollit voluntarium peccati: ergo ignorantia invincibilis tollit peccatum. Sed contra; quia, juxta Adversarios, omnimoda nunc peccati inadvertentia non tollit nunc peccatum; nam potest quis nunc peccare, etsi nunc non cognoscat se peccare, dummodò olim potuerit: ergo vel peccatum non debet esse voluntarium, seu cognitum, ut peccatum, vel si debet cognosci ut peccatum, implicat, ut quis peccet nunc, non cognoscens nunc esse peccatum, etsi olim cognoverit, aut cognoscere potuerit: quod enim in

N. 78. P. Thyr.

Palanco.

in sententiâ Jansenij, mentiens nunc ex errore invincibili, quod mendaciū sit in tali casu honestum, numquam cognoverit personaliter, quod mendacium sit peccatum: e contra in sententiâ P. Eliz. & P. Thyrsi, mentiens nunc cum omnimodâ ignorantia, quod nunc mendacium sit malum, heri personaliter cognoverit, aut cognoscere potuerit mendacium esse malum, facit tantum, quod iste peccaverit heri, ille non peccaverit heri; non tamen facit, quod iste peccet hodie, ille non peccet hodie, cum hodie utriusque ignorantia vinci non possit; nam, ut vinci posset, deberet hodie cognosci malitia ignorantia; à neutro autem, ut supponitur, cognoscitur hodie malitia ignorantia, aut mendacij, cum uterque operetur non advertens hodie se peccare.

Tertia est n. 33. quia si invincibilis ignorantia juris naturalis non excusat, nec amentia excusat, cum utraque sit poena peccati originalis. Sed contra; quia, juxta P. Thyrsium, amentia in poenam peccati personalis immixta excusat: ergo etiam omnimoda peccati inadvertentia nunc existens, etsi immixta in poenam ignorantia vincibilis præterita, excusabit: quod si dixerit, amentiam excusare, quia tollit libertatem facti; dicam ego omnimodam peccati hic, & nunc ignorantiam excusare nunc à peccato, quia tollit libertatem peccati hic, & nunc; libertas enim peccati hic, & nunc constituitur per cognitionem saltem dubitativam, aut apprehensivam peccati; sed hæc hic, & nunc non datur, quia sine omni advertentiâ nunc existente peccatur nunc, juxta Adversarios: ergo non datur hic, & nunc libertas peccati.

Quarta est n. 39. quia posito errore invincibili Petrus necessitabitur ad peccatum, implicat autem peccatum necessarium. Sed contra; quia, juxta Adversarios, non implicat peccatum nunc sine libertate præsentis peccati; ergo non implicat peccatum necessarium; vel si hoc implicat, implicat peccari nunc sine libertate peccati nunc; hæc autem constituitur per advertentiam nunc peccati. Quod si dixerit operantem sine omni advertentiâ præsentis peccati necessitari consequenter, necessitatem autem consequentem ad exercitium liberum personale præteritum non tollere libertatem: e contra, in sententiâ Jansenij, non advertens peccaret necessario necessitate antecedenti ad omne exercitium personale liberum. Contra est, tum quia, ut dixi d. 5. tam ignorantia sequens ad originale, quam ad personale, potest dici respectu alterius personalis antecedens; tum quia hoc unice probat, quod sæpe monui, nempe,

Tom. I.

quod in sententiâ P. Thyrsi, & P. Elizal. ignorans vincibiliter peccaverit olim, dum cum ignorantiam non amovit; non autem probat, quod si ille idem nunc nullo modo advertat, & nunc careat libertate peccati, quod peccet nunc; tam enim laborans omnimodâ ignorantia peccati hic, & nunc sequente ad personale præteritum, quam eadem laborans sequente ad originale, & ad nullum personale præteritum, caret libertate peccati hic, & nunc; ergo nunc, vel uterque, vel neuter peccat. Addo me non intelligere, quomodo P. Thyrsius, ex eo quod velit cum omnibus T. T. de ratione peccati esse, ut sit voluntarium, inferat consequentiam è diametro oppositam, non esse, ut sit voluntarium, sed satis esse ad peccatum nunc, libertatem peccati præteritam, seu quod fuerit voluntarium, cum libertate facti præsentis.

Quinta est; quia ait n. 42. Non minus est de ratione peccati cognitio malitiæ, formalis, aut interpretativa, præsens, vel præterita, physice, vel moraliter præsens, quam libertas indifferentiæ: ergo sicut implicat, ut quis peccet, quin ante peccatum detur potentia ad non peccatum residens personaliter in ipso peccante, quâ potuerit, aut possit impedire peccatum; ita implicat, ut quis peccet, quin ante peccatum præcesserit cognitio formalis, aut interpretativa malitiæ, quâ cognitione possit, aut potuerit vitare actionem malam. Sed contra, tum quia, juxta P. Thyrsium, & Adversarios, non implicat, ut quis peccet nunc sine ullâ advertentiâ nunc; ergo non est necesse ad peccatum cognitio; vel si necessaria est ad peccatum cognitio peccati, necessaria etiam erit ad peccatum nunc, cognitio peccati nunc: tum quia quero, vel de necessitate peccati est, quod libertas peccati (constituitur autem, per Adversarios, hæc libertas necessario per cognitionem peccati) sit moraliter præsens, dum quis peccat, vel non? Si affirmant; ergo cum libertas peccati nunc constituitur per cognitionem præsentem peccati, implicabit peccari nunc, absque eo quod nunc cognoscatur peccari: si negant, contra est; quia per P. Thyrsium, & alios, ut quis nunc peccet, debet nunc habere libertatem facti, non tamen debet habere nunc libertatem peccati: ergo (infero ego) debet nunc etiam habere libertatem peccati. Consequentia probatur; quia sicut libertas facti præterita, juxta Adversarios, non est satis ad peccandum nunc, sed necessario requiritur nunc libertas facti; ita multo magis ad peccandum nunc, non satis erit libertas peccati antiqua, sed necessaria erit libertas peccati æquivalenter saltem

T. iij

novas;

nova; vel si non est necessaria ad peccandum nunc, libertas peccati nova, sed satis est antiqua, non video, cur non satis similiter erit ad nunc peccandum libertas facti antiqua. Sanè nec umbram video disparitatis; quid enim facit nova libertas facti in ordine ad constituendum novum peccatum, cum peccatum non tantum constituatur per libertatem facti, sed per libertatem peccati? Si ergo non datur nova libertas peccati, nec dabitur novum peccatum.

Addo, quod cum ex hac paritate inferatur non esse necessariam novam libertatem facti, sicut, juxta P. Thyrsium, ad novum peccatum non est necessaria nova libertas peccati, sequitur, quod amens, stante amentia à se libere causata, poterit eà stante de novo peccare, quomodo stante errore hic, & nunc invincibili à se libere causato, nunc de novo peccatur; nam opus positum stante amentia potest dici liberum libertate facti, & libertate peccati præteritâ, eo modo, quo, juxta P. Thyrsium, opus positum sine libertate peccati præsentis, sed cum solâ libertate facti præsentis, est, juxta illum, novum liberum peccatum.

N. Probatur 3. quia hæc propositio, *Ad merendum, & demerendum, non est necessaria libertas indifferentia, sed sufficit a coactione*, est una ex damnatis Janfenij ab Innocentio X.

Hæc propositio, *Tametsi detur ignorantia invincibilis juris nature, hæc in statu nature lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali*, est una ex damnatis ab Alex. VIII. Hæc,

Quod voluntariè fit, etiamsi necessitate fiat, liberè tamen fit: Sola violentia repugnat libertati hominis naturali: Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit, sunt tres Baij damnatæ à B. Pio V. Greg. XIII. Urb. VIII. ergo veræ sunt contradictoriæ in tempore præsentis, Ad meritum, & demeritum necessaria est semper libertas indifferentiæ: Ignorantia invincibilis semper excusat à peccato formali:

N. Quod voluntariè fit, si necessario fiat, numquam fit liberè: Non sola violentia repugnat libertati: Homo numquam peccat damnabiliter in eo quod necessario facit: ubi nota me in propositionibus affirmativis addidisse semper, in negativis numquam; quia cum illæ propositiones particulares sint in materiâ necessariâ (est enim de fide verum, meritum, & demeritum esse non posse sine libertate à necessitate, & non tantum à coactione, ut latè P. Ripald. contra Baium, & P. de Champs, & Em. Aguirre tom. 3. in S. Anf. d. 132. à num. 44. per totam) nam agitur de essentiâ libertatis, consequenter equivalent universalibus; idemque est dicere, Ad meri-

tum requiritur libertas indifferentiæ, ac dicere, Ad meritum semper requiritur libertas indifferentiæ; idemque etiam est dicere, Quod necessariò (intellige necessitate tollente indifferentiam) fit, non fit liberè, ac dicere, quod necessariò fit, numquam liberè fit. His positis,

Modò quæro, quinam magis, (ne dicam absolute, modestiæ gratiâ, summè enim veneror Adversarios religionis, & doctrinâ nobiles) quinam, inquam, magis tueatur doctrinam Catholicam, *Ad meritum requiritur semper libertas indifferentia* (subintellige, ad idem meritum, & demeritum, non autem tantum in ordine ad factum, & non factum) an qui dicit, *Ad meritum, & demeritum semper requiritur libertas indifferentia*; an qui dicit, *Ad meritum, & demeritum non semper requiritur libertas indifferentia, sed satis est, ut ante annum præfuerit*? Utique melius tuetur, qui asserit primum, quàm qui secundum: sed nos asserimus primum; P. Eliz. P. Thyrs. Palanco, & M. Elbecque asserunt secundum: ergo nostra doctrina præferenda est doctrinæ Adversariorum. Idem estò judicium de alijs propositionibus. Similiter quæro, quinam magis tueatur doctrinam S. Augustini, Ad peccatum requiritur libertas peccati, nec satis est libertas facti; an qui dicit, *requiritur semper*, an qui dicit, non semper requiritur, sed satis est ad novum peccatum libertas facti sine novâ libertate peccati? Utique qui dicit primum; sed nos dicimus primum, Adversarij secundum: ergo &c.

Confirmo 1. Vel ad hoc peccatum hodiernum requiritur, sumpto in toto rigore præsentis saltem pro præsentia virtuali, & morali libertatis indifferentiæ expositâ in *advertendis, & in conclus. 4. 5. & 6.* vel, inquam, ad peccatum hodiernum requiritur libertas indifferentiæ, vel non? si requiritur; ergo cum libertas indifferentiæ constituatur per cognitionem peccati, sequitur, quod si nunc datur libertas, sive actu, sive moraliter, debet etiam nunc adesse cognitio peccati, seu intimans obligationem sciendi: ergo implicat peccari nunc, sine libertate peccati nunc, atque adeò sine advertentiâ peccati nunc, & tale tantum erit peccatum, qualis nunc est libertas; si hæc physicè, vel de novo existat, novum etiam peccatum existet; si moraliter tantum, & imputativè à libertate præteritâ, tale etiam opus contra legem erit tantum imputabile ab illâ; non autem de novo. Si N. non requiritur: ergo falsa erit propositio de-
finita, *Ad peccatum requiritur libertas indifferentia*; quæ cum sit de materiâ necessariâ æquivalet universali, seu semper requiritur; hæc

N.
83.
P. Thyrs.
P. Eliz.
Palanco.
M. de
Elbec.

N.
84.

N.
85.

P. Rip.
P. de
Châp.
Emm.
Aguir.

hæc non potest esse falsa; ergo necessariò falsa est propositio opposita. *Ad peccatum non requiritur semper libertas indifferentia*, sumpto requiritur, pro præsentia saltem morali, quæ utique constituitur per actualem advertentiam peccati, non autem per posse advertere; imò posse advertere supponit aliquam cognitionem proponentem obligationem advertendi, cum hic posse advertere, idem sit, ac posse, & teneri advertere; qui enim potest, & non tenetur, si non advertit, non peccat. Adde quòd contradictoria damnatæ debet servare idem omnino tempus, quòd damnata: ergo cum damnatæ utantur præsentia, earum contradictoriae uti debent præsentia: ergo requiritur pro instanti, quo peccatur, ipsa libertas peccati; ergo non satis est eam præfuisse.

N. 86. Confirmit 2. & quæro, quinam magis opponatur Calvino, an qui dicit, *eorum repudianda est opinio, qui consultam malitiam, & pravitatem in omnibus peccatis intercedere tradunt; nimium enim experimur quoties labimur cum nostra bonâ intentione?* Ita loquitur Calvinus in suis Institutionibus impressis Genevæ cap. 2. n. 44. citatus à P. Martin. in suo Antijansenio d. 16. sect. 2. & à P. Thyrsio num. 9. quem etiam aliter citat Caram. lib. 4. Theol. Mor. Fund. in quest. Proæmiali, citat enim Calvinum lib. 2. Institutionum §. 25. ergo contradictoria Calvino erit vera, *Requiritur consulta pravitatis, & malitia in omni peccato, numquam enim labimur cum bonâ nostrâ intentione*: ergo dici non potest non requiri ad peccatum advertentiam consultam malitiæ. Rursus, cum Calvinus propositio reducatur ad has duas, *Non est necessaria consulta malitia ad peccatum: Homo sæpe labitur cum bonâ intentione*; quæro, inquam, an magis recedat à Calvino, qui dicit, *Est necessaria semper consulta malitia ad peccatum: Homo non labitur cum bonâ intentione*; an qui dicit, *Non est necessaria semper consulta malitia ad peccatum: Homo sæpe labitur cum bonâ intentione?* Utique magis recedit, qui docet primas duas, (hic enim contradicit Calvino) quàm qui docet secundas: sed nos dicimus primas; Adversarij meo tenui iudicio videntur aliquatenus accedere ad secundas; nam eò ipso quòd negant necessariam esse ad peccatum advertentiam peccati, utique negant necessariam esse consultam malitiam, cum consulta malitia non possit esse incognita: similiter dum affirmant, posse quem propriè peccare, etsi dum contra legem agit, sibi firmissimè suadeat se obsequium præstare Deo, & sine ullo scrupulo judicet firmiter esse honestum id quod agit, ut loquitur P. Eliz. & P. Thyrsus num.

150. & 152. eò ipso affirmare videntur, quòd homo sæpe peccet cum bonâ intentione: ergo ut à Calvino quantum possumus recedamus, dicendum est, numquam posse peccari sine advertentiâ ad malitiam, numquam cum bonâ intentione.

Cōfirmo 3. quia dum Pius V. Greg. XIII. N. 88. Urb. VIII. damnant hanc Baij propositionem, *Homo peccat damnabiliter in eo, quod necessario facit, seu in eo quod vitare non potest*, (dicit, potest, non potuit) faciunt oppositam veram, nempe, *Homo non peccat in eo, quod vitare non potest*; sed non advertens se peccare, non potest vitare peccatum: ergo non advertens nunc se peccare, nunc non peccat.

Ea in deliberatione eram, ut suspenderem, N. 89. quæ ex Caramuele in nostræ sententiæ favorem trahere poteram, at quia deinde meas ad munus venit dissertatio Theologica, Authore M. de Elbecque, in quâ perpetuis deplo- M. El- rat lacrymis tamquam summè laxam sen- bec. tentiam nostram de necessitate advertentiæ nunc, ut de novo peccetur nunc, hinc animus resumpsi tradere, quæ trahit Caram. ut ostendatur nostram sententiam non tantum non esse laxam, immò, ut ostendi, esse ferè omnium T. T. sed quasi necessariam esse, ut omnem Jansenij suspicionem à verâ Theologiâ removeamus: ait itaque Caram. cujus auctoritatem, quatenus Jansenistarum mentem exactè tradit, magni facio, in Apologemate n. 36. quòd cum Lovanij lauream adeptus esset, hanc propositionem, ut a cetero aliqua sit peccaminosa, oportet, ut procedat ab homine, qui percipiat quid boni, & mali in ea sit, & antequam id videat, aut animum N. reflectat, actio nec bona est, nec mala; hanc, 90. inquam, propositionem aliquos censurasse, ut contra communem Theologiæ Christianæ, (Lutheranæ, Calvinianæ, Jansenianæ, dicere debuissent, ait Caram. v. 40.) principia, & innumera etiam immanissima hominum peccata excusare cum pernicie animarum. Hanc censuram ait Caram. l. c. sumptam fuisse ex Jansenio tom. 2. lib. 2. de Natura lapsa cap. 24. col. 116. ubi actus per se primos factos ex ignorantiâ, aut ex inadvertentiâ peccati mortalis damnat; *quamvis enim, ait Jansenius, ignoretur esse peccatum, factum tamen, quod concupiscitur, non ignoratur*. Ecce Jansenius judicat, quòd ut Petrus peccet, non est necesse, ut advertat malam esse rem, quam facit: ergo ut contradicatur Jansenio, ut aliquid sit peccatum, non satis est, ut non ignoretur, quod concupiscitur, sed necesse est, ut non ignoretur sub ratione mali: ergo necessaria est advertentia mali.

N. Sanè sicut qui patraturus est furtum, licet 91. cognos-

cognoscat se in carcerem mittendum, & nulli sacro die festo additurum, sicut iste postquam in carcerem missus est, non peccat novo peccato, si non assistat sacro, quia non est liber ei assistere, licet cognoscat malitiam omissionis sacri, quamvis hæc impotentia fuerit ei libera in furto; ita dico ego, qui hodie nullatenus advertens esse diem veneris edit carnes, licet hæc non advertentia fuerit ei libera in ignorantia vincibili, (potuit enim interrogare) non peccabit hodie. Nec ullam video disparitatem inter impotentiam, & inadvertentiam; si enim hæc non excusat hodie, quia heri vinci potuit, ita nec impotentia excusabit hodie, quia heri vinci potuit. Nec dici potest omissionem sacri non esse liberam; e contra omissionem carnis esse liberam: dico enim utramque fuisse liberam in causa; & licet usus carnis sit hodie liber philosophicè, quatenus potest edere, aut non edere; non tamen est liber theologicè, quatenus non cognoscit eum ut honestum, & ut inhonestum: quare licet Caram. concludat,

N.
92.

N.
93.

Caram.

N.
94.

Innoc.
XI.
P. Card.

Alti-
fido-
dor.
Gabriel
M. God.

est illud, quod oritur necessario a causa, quam hic, & nunc tollere possum, est Catholica; ita hæc (ait n. 44. pag. mihi 21.) est hæretica, *Liberum in causa est illud, quod necessario oritur a causa, quam licet hic, & nunc tollere non possum, olim potui.* Licet hæc dicat Caram. ego tamen non dico, sed ab omni censurâ mihi tempero, ut alij sibi temperent a censurandâ nostrâ sententiâ, quæ longè verior, & probabilior intrinsecè, & extrinsecè est.

Confirmo 4. quia si semel admittatur ad novum peccatum satis esse novam libertatem facti cum libertate peccati præteriti, dicam quòd ad confessionem peccatorum hodiernam satis sit hodierna confessio cum dolore anni præteriti: sed hæc sententia apud T. T. malè audit, & subiecta est damnationi post decretum Innocentij, ait P. Card. tom. 4. dist. 2. à num. 74. immò dicam satis esse ad Baptismum novam infusionem aquæ cum intentione anni præteriti, & sexcenta similia: ergo non est satis ad novum peccatum nova libertas facti, sed simul necessaria est nova libertas peccati; quo modo ad novum Pœnitentiæ Sacramentum non satis est nova absolutio, sed necessaria est nova hodie intentio. Immo dicam amorem beatificum esse liberum non tantum à coactione, quatenus est voluntarius; quam libertatem, quæ in voluntario consistit, satis esse ad meritum, docuit Alti-fidorensis lib. 3. tr. 5. cap. 3. Gabriel in 3. dist. 18. & alij pauci relati, & merito rejecti à M. Godoy tom. 3. in 3. p. d. 48. n. 70. & hodie hæc opinio, post decreta Pon-

tificia contra Baium emanata, sustineri non potest, definitum enim est ad meritum, & demeritum necessariam esse libertatem indifferentiæ, nec sufficere à coactione, ut late M. Godoy; sed etiam ideo esse amorem beatificum nunc meritorium, etsi nunc non detur libertas indifferentiæ, attamen processit à libertate indifferentiæ antiquâ. Lege M. Godoy virum apprimè doctum, qui d. 49. à n. 122. probat, quòd necessitas sequens ad meum actum liberum antecedentem, possit tollere libertatem ab illis actibus, quos ea necessitas antecedit; & probat paritate amoris beatifici, qui non est liber, licet tota ejus necessitas oriatur à gratiâ, & gloriâ, quam liberè merui: ergo etiam ignorantia hic, & nunc invincibilis potest tollere libertatem ab actibus eam sequentibus, licet ea necessitas, seu ignorantia hic, & nunc invincibilis oriatur ab ignorantia vincibili, quam liberè volui.

Quapropter Bartholomæus Riccius licet Anti-Probabilista sit, attamen lib. 1. de Act. hum. cap. 14. n. 2. dixit: In tantum aliquid est culpabile, in quantum est voluntarium, & contra legem: ergo co modo est culpabile, quo est voluntarium; ergo si non habet voluntarium distinctum à voluntario causæ, non habet culpam distinctam à culpâ causæ; & e contra. Ecce nostra sententia, & nostra ratio. Et num. 3. ait: Sequitur universaliter, quòd opera prava, aut omissiones pravae procedentes ex impotentia, quam quis culpabiliter incurrit, non habeant culpam distinctam à culpâ impotentiae, nisi quis se redderet impotentem, ut pravè ageret, vel omitteret; ex. gr. si ex intemperantia incurrat in morbum, ob quem non potest recitare, nec alia facere, ad quæ alias tenetur, non habet tot culpas distinctas, quot omissiones; quia illæ omissiones fuere indirectè volitæ tantum in causa, atque adeo sunt tantum culpabiles in causa, ut tenent etiam Bellarm. lib. 2. de Gratia, & lib. arbitr. cap. 8. M. Alvar. M. Medina, & alij Expositores D. Thomæ 1. 2. quæst. 71. art. 5. & habetur ex S. Greg. Epist. ad August. Anglorum Episcopum, & refertur S. Greg. capite Adejus, in fine dist. 5. Sape sine culpa agitur, quod venit ex culpa. Hæc Riccius. Addo S. Augustinum lib. de Verâ Religione cap. 14. & 19. & tribus libris de lib. arbitr. S. Hieronymum lib. 2. contra Jovinianum dicere, *Ubi necessitas, nec damnatio, nec corona est;* S. Bernardum serm. 18. in Cantica: *Ubi non est libertas, nec meritum;* ubi nota, quòd semper utuntur presenti est, non autem præterito fuit: ergo ad peccatum nunc, necessaria est libertas nunc.

Ref.

N. Respondet P. Thyrsus n. 43. artificium
 06. Janſenij volentis conciliare peccatum cum
 p. Thyrs. ignorantia invincibili eſſe inutile. Primo, quia
 Janſen. ipſa ratio Janſenij lib. 4. cap. 12. dicentis, ea,
 Calvin. quæ ex ignorantia invincibili fiunt contra le-
 Zanch. gem naturæ, ideo eſſe peccatum, quia fue-
 runt libera in Adamo, ob cujus peccatum ea
 ignorantia immiſſa fuit; hæc, inquit, ratio
 fuit prius ab ipſo Calvino lib. 2. Inſtit. cap. 5.
 n. 1. adducta, & deinde laudata à Zanchio
 Lutheri, & Calvini diſcipulo, ita conclu-
 dente: *Summa*: omnis ignorantia eorum, quæ
 quis ſcire tenetur, peccatum eſt, quia pug-
 nat cum lege, quâ jubemur illa cognoscere,
 ſive ea cognoscere jam poſſis, ſive non poſſis;
 quod enim jam non poſſis, peccato Adæ,
 quod & tuum eſt, quia in eo omnes peccave-
 runt, factum eſt; quare falluntur Scholaſti-
 ci, qui talem ignorantiam, quam invincibi-
 lem vocant, ideo à peccato excuſant, quia
 invincibilis eſt, ut loquuntur; quamquam
 evincere etiam poſſumus eam non eſſe ſim-
 pliciter invincibilem, cum voluntarium pec-
 catum Adæ ſit conſecuta. Hæc Zanchius.

N. Secundo, quia cum certum ſit ex Inno-
 97. centio X. contra Janſenium, quod licet concu-
 Janſen. piſcentia ſit pœna peccati à nobis liberè
 in Adâ commiſſi, non tamen concupiſcentiæ
 opera ſunt peccata, niſi contra libertas indi-
 ferentiæ concurrat: ergo neque ſatis erit,
 quod invincibilis ignorantia juris naturæ ſit
 pœna peccati à nobis liberè in Adâ commiſſi,
 ut opera ſub eâ facta ſint peccatum, niſi ea
 ignorantia pendeat à libero, & personali no-
 ſtræ libertatis exercitio. Tertiò, quia ad
 peccatum non eſt ſatis libertas facti, ſed ne-
 ceſſaria eſt libertas peccati: ſed ignorans in-
 vincibiliter tale opus eſſe peccatum, non ha-
 bet libertatem peccati: ergo illud opus non
 eſt formale peccatum; nam ut quis velit for-
 maliter peccatum, (ait num. 54.) debet de eo
 ſuſpicari; ut quis velit interpretativè, debet
 eſſe ex ignorantia vincibilis; & n. 53. dixerat
 ad formale peccatum requiri, juxta S. Aug.
 cognitionem malitiæ, aut ſaltem potentiam
 proximam cognoscendi malitiam; ſed non
 advertens non habet talem potentiam pro-
 ximam; hæc enim conſtituitur per adverten-
 tiam; ergo &c. Denique num. 86. concludit,
 quod peccatum personale debet eſſe liberum
 libertate personali: ergo cum mendacium
 commiſſum ex ignorantia, quæ nunc vinci
 non poteſt, potuit tamen à me vinci, quate-
 nus ea ignorantia eſt mihi perſonaliter libera,
 ſit liberum libertate personali mediata in
 ſui cauſa, conſequenter erit peccatum: econ-
 tra cum mendacium commiſſum ex ignoran-
 tia, quæ à me nec nunc, nec olim vinci potuit,

quatenus ea ignorantia, nec eſt, nec fuit mihi
 perſonaliter libera, non ſit liberum ne qui-
 dem mediata libertate personali, ſequitur
 non eſſe peccatum. Hæc contra Janſenium
 P. Thyrsi: pro ſua, & noſtrâ, & Catholicâ P. Thyrs.
 ſententiâ.

Sed contra; quia, ut dixi d. 5. ſect. 2. §. 3. N.
 fuſè, & paulo ante hoc eodem §. licet detur
 aliqua inter Adverſariorum, & Janſenij ſen-
 tentiam differentia, quatenus Petrus nunc
 mentitur ex ignorantia, quam nunc vincere
 non poteſt, potuit tamen ante annum vince-
 re; Paulus autem ita nunc mentitur, ut nec
 nunc, nec ante annum ignorantiam vincere
 potuerit; hæc differentia tota eſt quoad tem-
 pus præteritum, non quoad inſtans hodiernum,
 quo uterque mentitur: ergo ſi nulla
 eſt differentia inter utrumque quoad inſtans
 hodiernum in ordine ad vincendam igno-
 rantiam, uterque enim, ut ſupponitur, vin-
 cere eam nunc non poteſt; conſequenter
 neuter nunc peccat, ſed tantum Petrus pro
 præterito ante annum peccavit; Paulus au-
 tem pro præterito non peccavit.

Contra 2. quia in ordine ad præcipuum N.
 punctum vix ulla videtur differentia; nam
 punctum eſt, an ignorantia, quæ nunc eſt
 invincibilis, nunc excuſet: ſi autem Adver-
 ſarij docent non excuſare nunc a peccato,
 etſi nunc ſit invincibilis, utique in præcipuo
 puncto cum Janſenio convenire videntur,
 licet ab eo diſconvenient in hoc, quod ea ig-
 norantia olim potuerit perſonaliter vinci.

Contra 3. quia ſerè omnes Doctores, SS. N.
 PP. & Pontifices, definiunt ignorantiam
 invincibilem utuntur præſenti, & dicunt
 eſſe quæ nunc vinci non poteſt; & ſerè omnes
 damnatæ à Pio V. Greg. XIII. Urban. VIII.
 Innoc. X. Alex. VII. & VIII. utuntur præ-
 ſenti; ſi ergo ignorantia nunc vinci non po-
 teſt, etſi ante annu potuerit, nunc eſt invin-
 cibilis: ſimiliter ſi Petrus nunc non habet li-
 bertatem merendi, & demerendi, nunc non
 poteſt vitare peccatum; ergo nunc non pec-
 cat, etſi olim peccaverit.

Contra 4. quia definitiones Pontificiæ de N.
 ignorantia invincibili excuſante à peccato
 erunt inutiles, ſi differentia aſſignata inter
 Janſenium, & Adverſarios ſubſiſtit; nam
 præcipuum Pontificum intentum non eſt
 definire, an ignorantia invincibilis ſequens
 ad originale excuſet; ſed an ignorantia in-
 vincibilis excuſet, ſive ea ſequatur ad origi-
 nale, ſive ad personale: ergo dicere, quod
 ignorantia invincibilis ſequens ad originale,
 excuſet, ſequens ad personale, non excuſet,
 eſt reddere doctrinam univerſalem de igno-
 rantia invincibili excuſante, omnino inuti-
 lem

lem quoad omnes ferè actiones humanas; vix enim reperietur, qui ignorantia invincibili sequente saltem ad veniale personale peccatum, ne dicam in pluribus ad mortale, non laboret: ergo doctrina Catholica de invincibili ignorantia, quod excuset, si sequitur ad originale, non excuset, si ad personale, valde per hanc distinctionem infirmatur.

N. 102. P. Thyrs. Contra 5. quia P. Thyrsus meo iudicio sibi contradicit; nam n. 53. vult, ad peccatum formale requiri cognitionem, vel saltem potentiam proximam cognoscendi malitiam; hæc autem potentia proxima cognoscendi, seu iudicandi malitiam objecti supponit, ut toties dixi, aliquam saltem apprehensionem, aut dubium malitiæ; (imò idem P. Thyrsus n. 54. ait, quod ut quis velit formaliter peccatum, debet de eo suspicari,) implicat enim, ut voluntas imperet intellectui, ut cognoscat malitiam, seu iudicet objectum esse malum, aut saltem suspendat iudicium de bonitate, & malitia, nisi prius apprehendatur malitia: ex altera parte P. Thyrsus vult posse peccari sine ulla advertentia malitiæ: ergo ad peccatum formale necessaria est advertentia malitiæ, quia est necessaria potentia proxima cognoscendi malitiam, quæ potentia dicitur necessariò advertentiam; rursus non est necessaria, quia peccari potest sine ulla advertentia malitiæ; ergo contradictoria.

N. 103. S. Th. Contra 6. quia omnes T. T. conveniunt cum S. Thom. 1. 2. qu. 1. art. 1. in hoc, quod liberum arbitrium constituitur ex ratione practica, & definitur à S. Thom. Est *Facultas voluntatis, & rationis* ostendens scilicet bonum, & malum: ergo cum implicet peccatum sine libero arbitrio, implicat peccatum sine cognitione peccati, seu legis; & ideo M. Tapia lib. 1. qu. 1. art. 9. ait, actionem moralem non esse nisi actionem humanam deliberatam per rationem, & legem; quomodo autem actio regulari potest à lege, aut legem contemnere, nisi lex à ratione proponatur?

N. 104. Jan. Contra 7. quia tota differentia inter Adversarios, & Jansenij sententiam, præterquam (ut dixi) non est ad rem, quoad præcipuum punctum, an ignorantia nunc invincibilis, nunc excuset, an verò sub eà nunc invincibili, peccetur nunc, cum differentia appellet tempus præteritum, nam unius ignorantia fuit personaliter olim vincibilis, in sententia autem Jansenij non fuit olim personaliter vincibilis; attamen hæc ipsa Adversariorum doctrina inferviet potius Jansenistis, ut in suâ heresi persistant, quam ut ab eâ discedant: si enim Adversarii concedunt nobis, & Jansenistis, me posse peccare nunc

novo peccato sine libertate peccati nunc, statim Jansenistæ ita contra Catholicos arguent: Libertas personalis præterita satis est ad novum personale peccatum, licet tale opus à me firmissimè nunc judicetur, & sine ullo scrupulo, non esse peccatum: ergo etiam libertas mea in alio præterita satis erit ad peccatum hodiernum personale; dicere autem quod ad peccatum personale requiratur personalis libertas indifferentiæ, non autem sufficiat personalis libertas facti, immò non sufficiat originalis libertas indifferentiæ, dicit Jansenista, quod erit petere principium: si enim dum hodie nulla est libertas indifferentiæ nec originalis, nec personalis in Petro, peccat Petrus hodie novo peccato juxta Adversarios: ergo jam ad novum peccatum non requiritur, juxta Adversarios, nova personalis libertas indifferentiæ proponens bonum, & malum; si autem datur novum peccatum sine novâ libertate personali proponente bonum, & malum, ad eoque datur novum peccatum sine novâ libertate personali peccandi, quomodo, quæso, evincunt Adversarii contra Jansenistas, opus contra legem sub ignorantia invincibili commissum non esse peccatum, cum præcipua ratio sit, vel quia implicat peccatum sine libertate peccati, Adversarii autem concedunt novum peccatum sine novâ libertate peccandi; vel quia peccatum debet esse liberum libertate peccati, ita ut non satis sit, ut sit liberum solâ libertate facti, ut egregie P. Thyrs. arguit contra Jansenium? Modò autem idem P. Thyrs. & Adversarii concedunt novum peccatum sine novâ libertate peccati, cum novâ tantum libertate facti: vel quia ad peccatum personale requiritur libertas personalis; Jansenistæ autem dicent dari libertatem personalem, non quidem peccati, sed facti, quæ sicut, juxta Adversarios, satis est ad novum peccatum, ita Jansenistæ dicent hanc satis esse ad peccatum, atque adeo satis esse ad peccatum libertatem personalem facti cum originali libertate peccati: ergo discrimen, quod assignant Adversarii inter se, & Jansenium, cum totum sit pro tempore præterito, suadet potius, & arma ministrat Jansenistis, ut in suo errore persistant.

Dices ignorantiam vincibilem ante annū N. physice præteritam perseverare moraliter in 105: ratione vincibilis, eò ipso quod non sit retractata: ergo si hodie sub tali ignorantia operer contra legem, peccabo peccato novo, etsi non advertam. Sed contra arguet Jansenista: ergo qui non retractavit peccatum originale, quia nihil de eo scit, & operetur contra legem, etsi hic, & nunc non advertat, pecca-

peccabit, quia hæc non advertentia fuit libera in Adam, & non fuit retractata. Contra 2. quia non retractatio non facit, ut ignorantia vincibilis perseveret, sed tantum facit, quod non sit sublata per retractationem: si ergo moraliter perseverat, sequitur, quod cum ignorantia vincibilis in ratione talis constituitur per potentiam proximam cam vincendi; hæc autem potentia proxima vincendi cam ignorantiam culpabilem constituitur necessario per cognitionem intimantem obligationem vincendi illam, & repræsentantem malitiam ipsius ignorantie vincibilis, sequitur, quod si hæc ignorantia culpabilis non cognoscitur hodie, ut culpabilis, nec hodie vinci possit, nec nunc ulla adsit advertentia peccati; sequitur, inquam, quod hodie non perseverabit in esse vincibilis, imò hodie erit invincibilis. Ratio est; quia plus requiritur ad posse vincere, quam ad non posse: ergo ut ignorantia vincibilis perseveret moraliter in esse vincibilis, necesse est, ut perseveret omne constitutivum illius, adeoque levis advertentia peccati; ut autem evadat omnino invincibilis, satis est, ut aliquod desit.

N. 106. Probatur 5. quia implicat, ut quis sit antecedenter necessitatus ad peccatum: sed si qui operatur contra legem, peccat, etsi illud operetur sine omni malitie advertentia, & multo magis cum conscientia firmissime judicante esse honestum, ut ait P. Eliz. P. Thyrs. n. 152. antecedenter necessitatur ad peccatum: ergo implicat, ut operans contra legem sine omni malitie advertentia peccet. Minor probatur: quia si agit contra legem firmiter judicans esse honestum, peccat, ut volunt Adversarii; & ita peccat, ut non sit nunc in ejus potestate non peccare: si verò non agit, etià peccat, quia agit contra conscientiam firmiter intimantem se debere ita agere: rursum, ut non agat, debet posse non agere: sed firmiter judicans se bene agere agendo contra legem, non potest non agere, ut enim posset non agere, deberet habere judicium, quo judicaret se non peccare non agendo; implicat autem tale judicium, stante firmissimo judicio, quod ita sit agendum; ergo &c. Addo, quod qui habet tale judicium, non potest illud deponere, ille enim error, aut ignorantia nunc vinci non potest, cum autem hoc judicium erroneum præcedat actum liberum voluntatis, eo ipso necessitas se tenet hic, & nunc ex parte potentie, & ita se tenet, ut non possit eam vincere.

N. 107. Confirmo 1. ad hominem contra Palanco, qui qu. 10. n. 26. declarans modum ex S. Th. 5. Th. quo regulariter patrat peccatum, ait ex

S. Thom. adesse in mente duas cognitiones universales, unam superiorem, quæ judicat de agendis per comparationem ad Dei legem, ex. gr. furtum est malum, & est fugiendum; aliam inferiorem, quæ judicat de agendis per comparationem ad commodum, ex. gr. furtum est utile; supposita utraque hæc cognitione, homo est indifferens ad formandum judicium practicum, vel ex ratione superiori, ex. gr. ergo ab hoc opere, quia est furtum, abstinere debeo: vel ex inferiori, ex. gr. ergo ab hoc opere, quia mihi utile est, etsi furtum sit, abstinere non debeo. Peccat autem homo, (ait Palanco) quia format discursum ex ratione universali inferiori, neglecta universali superiori. Hæc paucis mutatis Palanco, cui tamen quoad omnia non assentior; hoc tantum dico, quod si nemo potest regulariter peccare, nisi simul adsint duæ rationes universales, una alliciens ad honestum, & retrahens ab inhonesto, quæ est ratio superior; alia alliciens ad inhonestum, & retrahens ab honesto, quæ est inferior; sequitur, quod quoties aliqua ex his rationibus deest, non possit dari peccatum: ergo cum mentiens hodie ex vincibili ignorantia, quod mendacium non sit peccatum, careat hodie, juxta Palanco, omni advertentia actuali, & scrupulo, quod mendacium sit peccatum, hodie non peccabit.

N. 108. Confirmo 2. ex contradictorijs. Primum est, quod ad novum peccatum non est necessaria nova libertas peccati, satis si detur nova actio cum pleno judicio rationis liberè contra legem commissa; hoc enim repugnat; si enim deliberatè contra legem committitur, vel cognoscitur quod sit contra legem, tunc autem adest nova, aut saltem antiqua libertas peccati: vel non cognoscitur, & sic non est, nisi materialiter contra legem, nam ad peccatum formale necessaria est libertas peccati eo instanti, quo formaliter peccatur, sive sit antiqua perseverans, sive nova. Secundum contra P. Thyrs. n. 55. est quod ait, quod satis sit ad novum peccatum nova libertas facti, & quod libertas peccati præterita perseveret moraliter, adeoque quod non sit necessaria ulla advertentia contra legem; hæc autem sibi repugnant, quia implicat, ut libertas peccati præterita moraliter perseveret, nisi omne ejus constitutivum, adeoque cognitio peccati moraliter perseveret: ergo ad peccatum necessaria semper est advertentia; & quia dum *sect. 6.* rejicit Jansenistas docentes ad formale peccatum satis esse libertatem facti; hoc negat, & vult necessariam esse libertatem peccati; ergo non potest nunc uti impugnata doctrina.

N. 109. Confirmo 3. quia certum per omnes est (ait M. Go-

M. God. M. Godoy tom. I. in 1. p. d. 18. n. 70.) quòd si Deus in poenam peccati auferret homini voluntatem, non peccaret postea non diligendo Deum; cur autem, nisi quia licet ablatio voluntatis sit poena peccati praevisa, attamen non potest ea absente dari peccatum? Ergo à pari cum advertentia peccati sit aliquid necessario praequisitum ad peccatum, si hodie ea tollitur, etsi in poenam peccati hesterni, non potest dari hodie novum peccatum.

SECTION III.

Solvuntur argumenta P. Thyrsi allata sectione primâ.

§. I.

Argumenta P. Thyrsi allata sect. I. §. I.

SUMMARIUM.

Ferè omnes Theologi exponunt vincibilem ignorantiam per tempus praesens, n. 110.

Similiter & damnata, adeoque & ejus contradictoriae, ibid.

Ut ignorantia sit invincibilis, non est necesse, ut antecesserit omne personale exercitium libertatis, n. 111.

Ut perseveret vincibilis, non satis non retractatio, n. 112.

Nec P. Terillus, nec alij à me discordant, n. 113. ad 115.

Obiectio extraordinaria ex Crucifixoribus, ex S. Theresia, ex S. Francisco de Sales, ex M. de Avila, n. 117.

S. Thomas ait Judaeos cognovisse Divinitatem Christi D. n. 118.

Solvo cetera ex D. Theresia, &c. n. 119.

Quo modo obiectum, aut lex, quam volo ignorare, sit peccatum ignorantiae? n. 120.

Ignorantia non est circa ignorantiam, quin hanc cognosco, sed circa legem, aut obiectum, quod volo ignorare, aut nolo scire, n. 121. ad 134.

Peccata dubia, aut oblita, aut occulta veniunt etiam per peccata ignorantiae, n. 122.

Qualiter scienter peccans contra studiositatem, peccat ignoranter? n. 123.

Peccata, quae ad ignorantiam secutura praevidentur, sunt peccata in ignorantia, n. 124.

Volitio ignorandi est formalissimè peccatum ignorantiae, n. 125.

Nemo peccat peccato ignorantiae, quin hanc advertat, n. 126.

Non ignoro, sed cognosco peccatum ignorantiae; quod ignoro est, quod cognoscere nolo, ibid.

Plura dantur peccata occulta, & duplex eorum radix, n. 128.

Satis, ut remorsus adsit cum ignorantia, est vincibilis, n. 129.

Synodus Palaestina merito damnavit eam universalem, quia tollit peccata ignorantiae, n. 131.

Ostendo Doctores ab Adversariis citatos stare pro me, n. 132.

Si ignorantia nunc vinci nequit, opus sequens non est novum peccatum, n. 133.

Quae sint peccata ignorantiae, n. 136.

Remorsus alter est intellectus, alter voluntatis; ille in nullo est enormissimo peccatore cessat, n. 137.

Negat S. Bonaventura extingui, ibid.

AD primum argumentum respondeo N. ferè omnes TT. exponere ignorantiam vincibilem, & invincibilem per tempus praesens, dicentes esse illam, quae vinci non potest, aut potest; quae studio superari non potest, aut potest; quae depelli non potest, aut potest. Rursus, sicut omnes damnatè utuntur praesenti, ita ejus contradictoriae exponendae sunt per tempus praesens, ut dixi sect. 2. §. 5. ubi etiam adduxi S. Augustinum, S. Thomam, & nobiliorum DD. verba; immò dixi ignorantiam nunc vincibilem, aut invincibilem exponi non posse nisi per tempus praesens; alias nunc vincibilis non differret ab heri vincibili, & nunc invincibilis ab heri invincibili. Idem dico ad confirmationem, nego enim, quòd DD. impugnantes Calvinum, Lutherum, Baium, Janenium, per ignorantiam invincibilem intelligant eam, quae praecedat omne liberum libertatis exercitium; nam in confesso apud omnes est, quòd ignorantia ante annum vincibilis potest hodie esse invincibilis, nec tamen praecessit omne liberum voluntatis exercitium: ergo ut ignorantia sit nunc omnino invincibilis, satis est, ut nunc antecedit tale opus liberum, & talis sit, ut nunc deponi moraliter non possit; id est, ut non cognoscā me teneri eam deponere. Similiter nego, quòd ut hodie peccatum formaliter, satis sit quòd heri potuerim, & noluerim cognoscere, an sit peccatum; & hodie non retractaverim: dico enim, praeter non retractationem, necessarium esse influxum aliquem voluntarium liberum perseverantem, positum sub ignorantia heri vincibili, & influentem in tale opus hodiernum. Immo dico hoc ipsum tantum satis esse, ut opus hodiernum imputetur ad peccatum; ut autem sit novum peccatum, necessaria est aliqua nova advertentia peccati, & nova libertas peccati, ut dixi §. & 6. conclus. Ad P. Terillum, dico, quòd P. Terill. non vult nisi, quòd, qui ex priori culpa non retractat in hanc incogitantiam venerit, peccat quidem hodie, quòd & ego dico; attamen non peccat

N. peccat peccato novo, & ratione sui imputabili; quare nescio, quomodo ex eo quia P. Teril. dicat non peccari hodie proprie novâ malitiâ, inferatur eum dicere, quod peccetur hodie propriè. Demum ad DD. à P. Thyrio allatos universaliter dico nullum dicere, quod P. Phyrf. unicè enim dicunt, quod qui noluit repellere ignorantiam, peccet hodie; quod ipsum ergo dico, si tale opus hodiernum pendeat aliquàlter à negligentia hesternâ juxta dicta in conclusionibus; nullus autem dicit, quod, qui noluit repellere ignorantiam, peccet hodie *peccato de novo imputabili ratione sui*, si eo instanti non cognoscit se peccare. Ut aliquid contra nos concluderetur ex DD. ostendendum esset eos docere, quod licet hodie non cognoscant, peccem novo peccato formali, quod nemo dicit, nam unicè dicunt, quod qui hodie agit contra legem, licet ignoret se peccare, peccat hodie, si agat illud, quod heri scire noluit, aut non voluit scire; attamen non peccat peccato novo, ut vult P. Thyrs. sed tantum actio hodierna denominatur peccatum à volitione liberâ hesternâ in aliquo sui effectu permanente. Quapropter tantum abest, ut P. Teril. faveat sententiæ oppositæ, quin expressè negat peccare peccato de novo imputabili, sed tantum peccata frequentia ad ignorantiam imputari ratione ignorantia directè volitæ. Similiter P. de Champs lib. 3. contra Jansenium *disp. 5. cap. 6.* in fine ait ex communi PP. & TT. quod omne, quod fit ex ignorantia, tunc tantum est culpa, quando ipsa ignorantia est peccatum; tunc autem ignorantia est peccatum, quando præcessit negligentia, aut alia culpa; quod fusè prosequitur ostendendo, quod dum S. August. & alij PP. dicunt ignorantiam, & omne quod fit ex ignorantia, esse peccatum, eos loqui de vincibili; ut enim ait S. Bernard. *Epist. 77.* *Multa scienda nesciuntur, aut sciendi incuria, aut discendi desidia, aut verecundiâ inquirendi, & quidem hujusmodi ignorantia non habet excusationem.* Hæc Pater de Champs.

N. Si ergo quod fit ex ignorantia, tunc tantum est peccatum, quando ipsa ignorantia est peccatum, & est vincibilis, sequitur evidenter, quod cum de essentia ignorantia vincibilis, seu culpabilis sit cognitio intimans malitiam peccati negligentie in non quærendâ veritate, eo ipso necessaria erit ea cognitio malitiæ; ergo implicabit peccari sine eâ cognitione malitiæ, & implicabit, ut opera facta contra legem ex tali, & sub tali ignorantia sint peccatum, nisi ea ignorantia perseveret in ratione peccati liberi; sed non

Tom. I.

potest perseverare in ratione peccati liberi sine cognitione intimante malitiam ignorantia: ergo si hæc cognitio desit, nullum opus sequens ad illam erit peccatum, & multo minus erit peccatum de novo imputabile. Vide DD. quos dedisti. 2. §. 4. & 5. & plures alios apud P. Moya tom. 2. tr. 1. qu. 5. n. M. Contenfon tom. 3. *disp. 6. cap. 1.* citatus à P. Thyrs. n. 131. vult tantum, quod non requiratur ad omne peccatum judicium reflexum supra malitiam; ait enim: Si ad omnem peccati rationem requiritur reflexio supra malitiam, nihil ignorantia commissum poterit habere rationem peccati; quod verum est; nam negligens scire, an hodie sit jejunium, non cognoscit comestitionem esse vetitam, nam ignorat esse vetitam; ergo non judicat eam ut directè vetitam; attamen cognoscit eam indirectè, seu reflexè ut vetitam, quatenus cognoscit, quod operatur contra legem reflexam dicentem, Ne edas, dum scire non vis, an sit jejunium; & ne edas sub culpabili ignorantia de prohibitione esus.

Dices: Certum est, quod Judæi crucifigendo Christum D. peccaverunt; & tamen æquè certum videtur, quod Judæi non cognoverint eum esse Deum verum; immò non videtur possibile, quod si cognovissent eum esse Deum, eum crucifixissent; quare sibi persuadebant, quod vitam tollerent seductori, & sacrilego; & hoc indicant ea verba, *Sanguis ejus super nos*; neque enim illius sanguinem supra te desiderassent, si sibi persuadissent eum esse Deum. Idem dicendum de illis, qui Apostolos occiderunt, nam non tantum non cognoverunt se peccare, sed putarunt se obsequium præstare Deo: ergo peccari potest sine ullâ advertentiâ peccati. Hoc ipsum confirmat S. Theresia, asserens in animabus etiam perfectis accidere posse, ut aliquid mortale habeant, quod non cognoscant. Id ipsum M. de Avila vir summè religiosus, dicens, vix inter Confessarios reperiri unum, cui anima securè committi possit. Id ipsum S. Franc. de Sales, qui ait, quod vix inter decem mille: ergo certissimum videtur, quod potest peccari sine ullâ advertentiâ peccati; quod principium, quia negatur, ideo mundus hodiernus totus est in maligno.

Respondeo doctrinam tam extraordinariam, seu extraordinariè intellectam, mirum quantum rumoris anno 1694. Vallisoleti induxisse; ex eâ enim sequitur 1. quod si vix unus aptus est confessionibus excipiendis,

P. Moy.
M. Contenfon.
P. Thyrs.

S. Theresia.
M. de Avila.
S. Fr. de Sales.

N. 117.

piendis, imò si inter decem mille vix unus, sequitur, quòd nullus degens Vallisoleti, immò alibi, poterit confiteri; tum quia nec ibi, nec alia in urbe, quantumvis populosa, reperiuntur decem mille Confessarii, inter quos eligi possit Confessarius; & nullus Confessarius poterit confessiones excipere, quia nullus potest de se presumere, quòd sit ille aptus, & electus. Sequitur 2. tum quòd omnes Episcopi peccarint dando facultatem excipiendi confessiones tot ineptis, cum inter decem mille vix sit aptus; tum quòd peccarint Sacerdotes petendo licentiam pro excipiendâ confessione. Sequitur 3. quòd ejus doctrinæ author, vel semper male confessus sit, si confessus est; vel si bene confessus est, & bene excepit aliorum confessionem, solus ille erit, non sicut ceteri hominum; nam confitendo sua peccata, fortius est sortem bonam eligendi sibi optimum confessarium; quod alijs non accedit, nam inter mille vix unus est; ille autem inter mille elegit sibi bonum, & omnes degentes eodem in loco tenebantur ei confiteri, quia ille est unicuique bonus; nec poterant Doctores eam doctrinam explicanti reliqui confiteri, quia ille bonus non erit, nam inter mille vix unus est bonus; qui autem bonus est, est ejus Confessarius.

N. Verum hæc, & alia omittamus, & audiamus vel S. Bonav. in 2. diff. 40. vel S. Thom. 118. qui prima ad Corint. cap. 2. lett. 11. ait: Dicendum est, quòd Principes Judæorum pro certo sciebant ipsum esse Christum promissum in lege, quòd populus ignorabat; ipsum autem esse Filium Dei non pro certo sciebant, sed aliquantulum conjecturabant; sed hæc conjecturalis cognitio obscurabatur in eis ex invidia, & ex cupiditate propriæ gloriæ, quam per excellentiâ Christi minui videbant. Ecce ex S. Thomâ constat, quòd Judæi aliquantulum cognoscebant Christum D. esse Deum, & tamen eum occidere voluerunt: ergo non est quid imperceptibile, quòd Judæi simul cognoverint Divinitatē Christi D. & simul voluerint hunc occidere: ergo falsum est, quòd Judæi peccarunt sine omni advertentiâ malitiæ, immò cum advertentiâ peccarunt. Idem

S. Chrysost. tradit S. Chrysost. apud S. Thomam l. c. & idem docet Evangelium, nam Pilatus ipse Judæis clamantibus, *Sanguis ejus super nos, prius dixerat, se nullam invenire mortis causam: ergo dum sanguinem supra se petierunt, cognoverunt malitiam peccati. Denique ipsi Judæi dicentes, Si Filius Dei est, descendat de cruce, manifestant se saltem dubitasse eum esse Deum; ergo peccaverunt cum dubio malitiæ. Ad S. Theresiam dico, quòd in 7.*

Manifeste affirmat, quòd in animabus eâ in mantione degentibus dentur aliqua peccata ex inadvertentiâ, addens esse venialia, quia loquendo de mortalibus libera sunt, licet securæ non sint, quia nemo scit, an odio, an amore dignus sit. S. Franc. de Sales in introduct. ad vitam devotam 1. p. cap. 4. ait: *Propter hoc dicit M. Avila, eligite unum ex millibus, M. Avil. (& ego dico ex decem millibus) quia multo pauciores sunt quam arbitramur, qui tanti muneris capaces sint.* Ecce non loquitur de Confessarijs, sed de directoribus animarum superemæ sanctitatis; hæc enim non debent cuique se fidere: rursus non dicit, quòd inter decem mille non sit unus, sed quòd ex decem millibus eligatur unus, quòd totum coheret cum hoc, quòd inter illos dentur plures boni, licet velit optimum eligendū. M. Avila, ut patet ex vitâ B. Joannis Dei, præcepit huic Sancto, ut Granatæ confiteretur cuiquamque, quem idoneum putaret, licet si aliquid speciale pro directione occurreret, sibi communicandum reservaret. Hoc scio, quòd tam severa doctrina dum suadet optimum, inducit homines ad non confitendum ob penuriam Confessarij optimi. Sed aliud est suadere optimum, aliud velle ipsum optimū cadere sub præceptum; hoc secundum inducit pessimum, & ideo cavendum; illud primum inducit optimum, & ideo suadendum. Hæc viro Sancto vir æquè Sanctus.

Ad 2. respondeo hoc argumentū esse æquè antiquum, ac æquivocum; dico igitur quòd objectum scienter ignoratum dicitur peccatum ignorantia, quomodo fornicatio scienter volita dicitur propriè peccatum fornicationis. Qui peccat per ignorantiam, scit se ignorare, & simul nescit quòd ignorat; ex. gr. qui non vult scire, an hodie sit jejunandum, vel an mendacium ob famam tuendam sit verum, scit se ignorare, & ea scientia habet pro objecto ignorantiam præcepti de jejunio, & de non mentiendo, & simul nescit, an detur præceptum jejunij. Breviter: ignorantia est circa legem jejunij, an detur, non N. autem est circa peccatum ignorantia; & 120. scientia est circa præceptum non ignorandi, seu circa peccatū ignorantia; non enim cognosco, an detur lex præcipientis jejunium; simul tamen cognosco dari legem vetantem operari ex ignorantia. Sicut ergo fornicatio scienter volita dicitur propriè peccatum fornicationis, ita ignorantia scienter volita dicitur propriè peccatum ignorantia. Rursus, si ignoro esse jejunandum, & simul nolo jejunare, scio me exponi periculo violandi præceptum Ecclesiæ, si forte datur, adeoque omisso jejunij est peccatum per

per ignorantiam incursum. Quod si dixerit, quomodo omisso jejunijs ignorata ut mala potest esse mala? dico omissionem jejunijs ignorari ut malam directè in se, quatenus nescio, an sit directè in se vetita; attamen reflexè cognoscitur ut mala, quatenus omisso jejunijs ex ignorantia vincibili, an detur præceptum jejunijs, cognoscitur reflexè ut opposita præcepto reflexo obliganti, ne omitam jejunijs ex culpa, & ignorantia vincibili ac opposito; datur enim lex reflexa vetans, ne me exponam periculo violandi legem dubiam, an detur, nisi tale dubium prudenter deponam: ergo omisso jejunijs cognoscitur reflexè ut mala.

N. Adde ex P. Oviedo. 1.2. tr. 4. contr. 1. n. 5.

122. peccata ignorantiae, & occulta dici etiam
123. illa, quorum malitia objectiva, etsi saepe cognoscatur, ignoro tamen, an ei consensurum; ut accidit timorati conscientiae viris; in quo casu cognoscitur quidem malitia objecti, peccatum tamen manet occultum, & ignorantum. Rursus, ea etiam, quibus aliquis levissimè assentitur, eorumque statim obliuiscitur, an necne assensus fuerit, dicuntur peccata occulta, quatenus oblitus sum, an fuerim assensus, ut accidit saepe in peccatis purè internis. In forma concessa maiori, distinguo minorem: qui scit se peccare, non peccat per ignorantiam, si tō per ignorantiam significet ignorando malitiam peccati, concedo minorem; si tō per ignorantiam significet peccatum ignorantiae, nego minorem, & consequentiam. Dixi, quod sicut volitio talis actionis exterioris denominatur homicidium, aut fornicatio ab objecto voluto, ita volitio negligentiae in sciendo, quae teneor, & possum scire, denominatur peccatum ignorantiae: eo autem ipso quod volitio habet pro objecto ipsam negligentiam peccaminosam, eo ipso intellectus proponit sibi malitiam ejus negligentiae; atque adeo qui peccat peccato ignorantiae, advertit se peccare, & non ignorat malitiam peccati ignorantiae. Quare ignorantia non est circa peccatum ignorantiae; sed est circa alia præcepta, quae nolo scire. Ad probationem nego maiorem, & minorem; rursus nego repugnare in terminis, ut sciens peccet ignoranter; immò necessarium est, ut qui peccat peccato ignorantiae, peccet sciens eam ignorantiam alterius præcepti esse vetitam.

N. Ad 1. confirm. concessa maiori, nego minorem; nam malitia moralis contracta ex ignorantia sunt omnia reliqua opera, quae prævidentur secutura ad ignorantiam peccaminosam liberè volitam: immò dico, quod si volitio habens pro objecto ipsam igno-

Tom. I.

rantiam vetitam; (quam utique voluntas velle non potest, nisi prius intellectus eam ignorantiae malitiam repraesentet) est moraliter mala, & est peccatum ignorantiae, quamvis eam ignorantiam intellectus attingat; ita multò magis reliqua opera ad ignorantiam culpabilem sequentia dicuntur peccata ex ignorantia, cum intellectus eorum operum malitiam directè non attingat, ut dixi paulò antè.

Ad 2. confirm. dico, quod volitio habens N. pro objecto negligentiam sciendi est formalissimè peccatum ignorantiae; ut enim 125. volitio habens pro objecto occasionem est formalissimè homicidium, ita volitio habens pro objecto ignorantiam veritatis est formalissimè peccatum ignorantiae. Ad id quod additur, quod ipsa negligentia sciendi veritatem scienter admittitur, ergo non ignoratur, ergo non est peccatum ignorantiae: concessio antecedenti, & primà consequentiā, nego secundam; hoc enim est equivocum, quod putant idem esse peccare peccato ignorantiae, ac peccare non cognoscendo malitiam peccati ignorantiae; hanc enim semper cognosco; quod ignoro est, ipsum præceptum, quod scire nolo; implet autem, ut non velim scire, an detur, quin cognoscam malitiam: quare ignorantia est circa existentiam, & non existentiam præcepti jejunijs; cognitio autem est circa malitiam non jejunijs; nam velle ignorare, an detur lex jejunijs, & cognoscere me peccare, tum volendo talem ignorantiam, tum non jejunando, si fortè detur lex jejunijs, non includit ullam repugnantiam: quod enim scitur, est malitia non jejunijs voluntariè ignorati; quod ignoratur, est existentia præcepti jejunijs; atque adeo tunc pecco ignoranter ignorantia cadente supra existentiam præcepti; & pecco scienter, scientia cadente, tum supra malitiam ignorantiae voluntariè circa existentiam præcepti, tum supra malitiam comestionis vetitae, positae sub dubio de existentia legis jejunijs, dubio non deposito.

Dices ex P. Elizald. lib. 3. qu. 2. §. 4. mibi N. pag. 136. cujus doctrina eo tendit, ut neget 127. nos habere posse iudicium certum de non P. Eliz. peccato, licet ferè omnes asserant oppositum, de quo nos alibi; dices, inquam, certum esse ex Scripturà, & PP. dari in nobis peccata occulta, & ignota; sed hoc est falsum, si omnis peccans actualem remorsum experiretur, quia diligentissimi omnium remorsum recordari possunt: ergo ad omne peccatū non requiritur necessario actualis remorsus. Rursus, si omnis peccans haberet

Vij

haberet certum de non peccato dictamen, sequeretur, quod omni peccanti notum esset, deesse sibi hanc evidentiam, & certitudinem non peccati, & sic nulla essent peccata occulta. Respondeo, omnia propria solutione, me unicè contentum transcribere formalia P. Terilli verba, ut inde constet, malà fide citari pro oppositâ. Ait itaque *qu. 40. Reg. mor. num. 47.* multa peccata esse nobis occulta, vel quia eorum oblii sumus, vel quia ex ignorantia vincibili processerunt. Certè ex hac ignorantia saepe putamus ea esse bona, & Deo placentia, quæ verè sunt mala, & nobis imputantur. Jam verò multa peccata ex hisce capitibus essent occulta, etiam homines actuali cum remorsu negligentes fuissent in veritatis indagatione, quando illa poterat, & debebat inquiri. Neque inde sequitur, quod diligentissimi possint omnium recordari, quia obliuio in multis est prorsus insuperabilis, ut patet. Est præterea aliud caput, ex quo peccata sunt occulta, etiam quando adest aliquis remorsus. Sæpe enim tentationibus prestis nescimus, an strenuè resisterimus; an plenum, an semiplenum assensum præstiterimus, &c. in tali casu peccatum aliquando est occultum, etiam aliquem remorsum habeamus, quia multi remorsum habent, etiam diligenter resisterint, & fecerint omnia, ad quæ tenebantur. Demùm si universim loquamur, ad omne peccatum non requirimus remorsum, quia peccata ignorantie vincibilis esse possunt sine ullo remorsu, quamvis existimemus aliquem remorsum necessariò præcessisse, quando diligentia debita sponte negligebatur. Quoad 2. attinet, ostendimus jam, unde peccata sint occulta. Caterùm etiam omnis non peccans in instanti suæ operationis certo sciret se non peccare, & sic peccatum actuale, ratione sui imputabile, nunquam esset occultum in eo instanti; nihilominus multa peccata postmodum evaderent occulta propter oblivionem, aliasque rationes allatas, tum hic, tum *qu. 13. de Consc. prob. num. 37.* Hæc P. Teril. in cuius verbis nota 1. tam invalidum putare hoc argumentum contra actuale remorsum à nobis requisitum, ut eo admissio adhuc dicat dari plurima peccata prorsus occulta. Nota 2. quod P. Teril. nobiscum sentit, quod necessarius semper sit actualis remorsus etiam in peccatis ignorantie, nempe tunc quando diligentia debita sponte neglecta fuit, seu quando est imputabile, tunc autem est tale, quando fuit omittà diligentia, ab illius enim omissione sequentia ignorantie peccata dicuntur imputabilia: ergo malè ci-

tatur pro oppositâ negante actuale remorsum, ut peccatum sit imputabile, imò licet hunc negaret, adhuc tamen fatetur argumentum contra nos adductum esse nullum.

Ad 3. concessio antecedenti, nego consequentiam; quia ad peccandum satis est, ut aliquo instanti cognoscam opus esse vetitum, illudque postmodum ex priori volitione continuum; non autem necesse est, ut totà horâ, quâ quis peccat, advertat, ut in simili dixi de studio *sect. 2. §. 1. advert. 2. & §. 3.*

Ad 4. dico me satis exposuisse mentem Synodi Palæstina: *d. 5.* Hoc miror, quod P. Thyrsus ex tali Synodo prober suam sententiam, cum eadem Synodi autoritate Baius, & Janenius suam de ignorantia invincibili, quod non excuset, sententiam probaverint. Quare omittis, quæ dixi *d. 5.* dico meritò damnatam à Synodo illam universalem negativam Cælestij, & Pelagij propositionem, *Ignorantia, & obliuio nunquam subjacent peccato;* quia negat peccata ignorantie, quæ utique dantur, & saepe sunt peccata, & causa peccati; sunt peccata, quoties eam ignorantiam volumus, ut enim quis dicitur peccare homicidio, quoties liberè vult occisionem cognitam ut malam, ita etiam quis dicitur peccare peccato ignorantie, quoties vult negligentiam cognitam ut veritatem à virtute studiositatis obligantis inquirere veritatem. Ex hoc tamen non sequitur, quod peccetur, quin advertatur peccari, imò implicat, ut quis peccet per ignorantiam, seu per nolitatem sciendi, quin advertat se peccare, non minùs, ac qui peccat per occisionem, advertit se taliter peccare.

Ad DD. citatos, quos ait, quod licet ex professo impugnent Janenium, idem tamen docere, quod ipse: dico quod P. de Champs evidenter sustineat oppositum, ait enim quod ignorantia ortu ducens ex negligentia sciendi imputatur ad culpam, (nota tamen imputatur, quatenus est culpa ob negligentiam directè volitam) & facta, quæ ex hac ignorantia contra præceptum contingunt, culpâ non vacant: (intellige ratione negligentie, qui enim hanc vult, vult etiam, quæ connectuntur cum illâ,) nam per hoc præcisè, quod ignorantia, & obliuio eorum, quæ quis scire tenebatur, sint indirectè volita, (id est, in ipsâ ignorantia) imputantur ad culpam. Ecce nil clarius pro meâ, & communissimâ sententiâ. Idem expriment verba P. Annati, quare nescio quomodo ex illis DD. inferatur, peccari peccato novo, cum

cum nullus dicat peccari peccato novo, sed unice dicunt imputari peccatum sequens ad negligentiam ratione negligentiae; ita ut opera contra legem facta, & sequentia ad ignorantiam voluntariam, sint tantum peccata imputabilia ratione peccati negligentiae, & ignorantiae voluntariae, quae omnia luculenter tradidit P. Teril. doctus à P. de Champs, & P. Annato, quorum vestigijs insitit: ergo frustra hi DD. trahuntur pro opposita.

N. Ad confirmationem, taceor quod, quae sunt necessitate consequenti, si sint contra legem, sint peccata, dummodo ea necessitas sit *pure* consequens; attamen simul dico, quod si ignorantia antea vincibilis, hic, & nunc vinci non possit, dico, inquam, quod opera facta contra legem, & sequentia ad ignorantiam, quae hic, & nunc vinci non potest, non sunt peccata; eamque necessitatem esse hic, & nunc antecedentem omne liberum voluntatis exercitium: eo enim ipso quod ignorantia sit hic, & nunc invincibilis, eo ipso nullo modo est libera, quamvis dum vincibilis fuit, libera fuerit.

N. Ad 5. dico, quod non advertens nunc se peccare, non agit liberè formaliter contra legem, quia non advertit tale opus esse contra illam, nam liberitas peccati constituitur per cognitionem peccati. Quod si dixeris, carco cognitione peccati, quia carere volo; bene est: ergo tunc volo ignorantiam; si autem volo ignorantiam, vel volo, ut culpabilem, vel non? si non, tunc non pecco, quia non datur peccatum ignorantiae: si volo, ut culpabilem; ergo cognosco culpam in eà ignorantia voluntaria; ergo numquam pecco sine aliqua cognitione peccati. Pecco quidem sine cognitione de existentia praecepti directi, an detur praeceptum jejunandi; numquam tamen pecco sine cognitione peccati: nam qui vult culpabiliter ignorare praeceptum jejunii, cognoscit culpam in tali ignorantia; ergo cognoscit peccatum.

N. Dices 1. Ergo nulla, juxta nos, dabuntur peccata ignorantiae: 2. quod maiores peccatores, quia carent omni conscientiae remorsu, & peccati advertentia, non peccabunt: 3. si homo esset bene affectus ad sciendum, quae necessaria sunt, non careret scientia eorum; ergo carentia scientiae, & advertentiae est illi libera; ergo quae ad talem inadvertentiam sequuntur, si sint contra legem, erunt peccatum; adeoque contractus injusti sequentes ad liberam sciendi omissionem, an necne sint just, erunt peccata, licet fiant sine omni advertentia peccati. Haec argumenta contra suam, & nostram, & fere omnium sententiam trahit P. Oviedo 1.2. tr. 4. contr. 1. n. 5. Tom. I.

eaque sunt, in quibus tantum laboris P. Eliz. P. Thyr. Palanco, & M. Elbecqu. insumpsit, ut scias nihil novi contra antiquam sententiam excogitatum, sed quod compendiose contra nos objiciebatur, esse ab his valde dilatum. In forma nego antecedens 1. quia voluntas habens pro objecto ignorantiam vetitam dicitur peccatum ignorantiae: 2. quia omnia peccata oblita, quia sunt ignorata, sunt etiam peccata ignorantiae: 3. quia omnia, quae procedunt ex conscientia dubia, aut scrupulosa, dicuntur procedere ex ignorantia; ad differentiam eorum operum, quae si procedant ex magno animi circa objectum affectu, aut odio, dicuntur procedere ex passione. Ad 2. nego antecedens; alius est remorsus intellectus consistens in cognitione malitiae, & judicio dictante tale objectum esse vetitum; alius est remorsus voluntatis consistens in quadam voluntatis displicentia: prior in nullo est enormi peccatore cessat, ut recte S. Bonav. in 2. dist. 39. art. 2. qu. 2. per totam, ubi resolvit quod Synderesis quantum ad actum remurmurationis extingui omnino non possit, & ideo quantumcumque homo peccaverit, remanet tamen in eo tam conscientia, quam Synderesis. Idem ait art. 2. qu. 3. dicens: Synderesis, ut dicunt Sancti & Glossa, quantum est de se, semper habet ad bonum stimulare, & peccato remurmurare, quamdiu sumus in statu viae. Alter non datur, nisi in viris conscientiae non ex toto perditae; atque adeo carens priori remorsu, excusabitur semper à culpa, cum eam nullo modo apprehendat. Ad 3. dico, quod eo ipso, quod inadvertentia sit libera in ratione peccati, eo ipso cognoscitur ut mala; & effectus ad eam sequentes, & ab eà quodam modo pendentes sunt mali, non tantum quia praevius, ut effectus cavendi ab eà inadvertentia peccaminosa; sed etiam, quia praevius cum dubitatione, ut oppositi varijs legibus, & virtutibus, si forte existunt: quod si quis sit adeo male affectus, ut deinceps nullo modo advertat ad suam inadvertentiam, & ignorantiam culpabilem, & ejus malitiam; & sine omni advertentia ad suam inadvertentiam, & ignorantiam peccaminosam eligat objectum aliquod ex se malum, non peccabit novo peccato, quia peccatum incognitum non est peccatum; & voluntas id tantum eligit, quod intellectus proponit: ergo si intellectus, nullo modo proponat objectum esse malum, nec ignorantiam, quae circa tale objectum laborat, esse malam, voluntas illud objectum eligens non peccabit, quia non eligit formaliter malum, etsi eligat objectum materialiter malum.

§. II.

Rejicitur doctrina P. Thyrsi allata sect. 1. §. 2.

SUMMARIUM.

In quo consentiam, & dissentiam à P. Thyro, n. 138.

Mentens sub errore vincibili peccat peccato mendacij, & meretur poenam distinctam à poenâ debitâ peccato ignorantia, n. 139.

Per hoc quod alio peccato peccet, non inferitur peccari sine advertentiâ peccati, n. 140.

S. Thom. loquitur de peccato materiali; & per eundem latius patet malum, & peccatum, quam culpa, n. 141. 142.

Implicat error culpabilis sine advertentiâ, 143.

Ut actus sub errore culpabili sit novum peccatum, necessaria est, vel novâ peccati libertas, vel quod antiqua duret, n. 144.

DD. negantes, quod actus externus addat novam bonitatem, n. 145.

Adhuc dato, quod adderet, paritas est contra P. D. Thyrsium, n. 146.

Et si magis peccet, qui centies ex errore culpabili contrahit, quam qui semel, non ideo sine advertentiâ peccat, n. 147.

Quid probet paritas actus externi, n. 148.

Primum corollarium est falsum; secundum quo sensu verum; de tertio non disputo, n. 149. ad 151.

Celladei ait, quod D. Hieronymo à Pelagianis obiectus fuerit Jansenismus, n. 152. 153.

Dictum D. Hieronymi, ibid.

Potest ignorantia fieri invincibilis; quando fiat? 155. 156.

Ignorantia eorum, quæ quis obligatione, tum physica, tum morali, scire tenetur, non excusat; excusat quæ quis obligatione tantum physica, n. 157.

Vincibilis ignorantia est æquivalenter scientia, n. 159.

Modus deponendi vincibilem ignorantiam, 160.

Non est necessaria regulariter meditatio, &c. ib.

Abusus eorum, qui vincibilem conscientiam non deponunt, n. 161.

N. **R**estat modò, ut impugnemus doctrinam, quam sect. 1. §. 2. dedi ex P. Thyrsi. P. Thyrs. in quâ dicit, quod præter peccatum negligentia contrahatur aliud peccatum, si ei negligentia culpabili addatur aliud opus contra aliam legem, aut virtutem. Fateor quoad hoc dicere verum, ut ego docui sect. 2. §. 2. conclus. 3. propter rationes ibi adductas: attamen quia hic iterum supponit posse verè, & propriè novo peccato peccari, quin ullo modo advertatur peccari, ideo in ejus doctrinæ rationibus veritatem à falsitate discernere oportet.

Ad 1. probationem fateor, quòd judicans N. per errorem culpabilem se teneri ad mentendum, si mentiatur, peccabit; fateor etiam hoc mendacium esse peccatum distinctum à peccato negligentia, & novam poenam mereri. Ratio est; quia negligens scire, an mendacium in tali casu liceat, & simul mentiatur, duplicem habet in eo casu; æquivalenter scilicet, volitionem peccaminosam; prima est, nolo scire, an detur præceptum vetans in tali casu sermonem falsum: altera est, volo proferre eum sermonem falsum; five adfit, five non adfit præceptum: quæ duplex saltem æquivalenter volitio, est duplex peccatum: nolle enim suppressere illud verbum, suppositâ negligentia sciendi, an sit obligatio tacendi, est quid plus, quam præcise nolle scire, an detur præceptum tacendi illud verbum falsum; plus enim est dicere, non volo scire, an detur præceptum tacendi, & non volo illud tacere, quàm dicere, non volo scire, an detur præceptum tacendi; volo tamen tacere: hic enim peccat tantum peccato negligentia contra studiositatem; ille autem peccat tum peccato negligentia contra studiositatem, tum peccato mendacij contra veracitatem.

Hinc non video quomodò ex hac resolutione P. Thyrsus deducat peccare peccato novo; licet non advertat quis se peccare: P. Thyrs. aliud enim est, quòd peccet alio peccato; aliud quòd peccet alio peccato, licet non advertat se peccare: primum est verum, & ideo, quia alio peccato peccat, meretur poenam distinctam à poenâ debitâ peccato negligentia; secundum est falsum, quia implicat peccatum sine advertentiâ, ergo implicat novum peccatum sine novâ advertentiâ, aut saltem sine veteri durante: ergo ex hoc quòd mentiens ex negligentia culpabili ob famam proximi tuendam mereatur poenam distinctam à poenâ debitâ peccato negligentia, non inferitur eum peccare peccato novo, et si non advertat se peccare. In formâ concedo antecedens, & primam consequentiam: ad subsumptum dico, quòd, qui mentiatur nolo scire, an detur præceptum vetans mendacium; dico, inquam, quòd iste non cognoscit, an detur tale præceptum non mentendi, adhuc tamen cognoscit se peccare, si mentiatur, quia cognoscit legem reflexam non operandi cum conscientia dubiâ de existentia præcepti, adeoque peccat advertendo se peccare, & nesciendo, an existat lex de non mentiendo; quæ si existat, peccat insuper peccato contra veracitatem.

Ad 1. confirm. concedo totam, advertendo tamen, quòd verba S. Thom. intelligenda sunt

N.
147

N.
144.

N.
145.
S. Th.
Scorus.
P. Valq.
P. G.
Furrad.
P. Suar.
D. Bo-
navent.
Capico.
P. Ove.
C. de
Lugo,
Herinx.
P. Rip.
P. Di-
cast.

adeo hæc ipsa antiqua libertas, quia pluribus volitionibus peccati liberis æquivalet, potest dici nova quodammodo libertas.

M. Tap. Quapropter M. Tapia tom. 1. lib. 1. qu. 7.

art. 6. postquam probavit actionem exteriori respondentem interiori non addere bonitatem, aut malitiam distinctam, quia vel illud superadditum distinctum est volitum ab actu interiori, vel non est volitum? si non est volitum, non erit malum, aut bonum, quia nihil est moraliter bonum, aut moraliter malum, nisi sit voluntarium; sic enim accipitur volitum pro voluntario procedente à liberà voluntate; tandem n. 6. ait, quid si aliquis cum Scoto quodlib. 18. art. 3. iudicet, actum exteriori adæquatè respondentem interiori addere bonitatem, aut malitiam interiori, imputabitur nè illi maior bonitas, vel malitia actus externi? Respondet, quod imputabitur ex conscientia errante, aut probabili; & tamen dum sic accidit, tota ea bonitas, vel malitia in actu externo apprehensa nascitur ab actu interno, quo efficaciter vult actum externum, ut deterius aut melius; nam si illa bonitas, vel malitia non est voluntaria, non imputabitur ad meritum, vel demeritum. Unde adhuc in isto casu inciditur in sententiam D. Thomæ, vel involvitur implicatio, si velis fugere ab eâ. Hæc M.

M. Elbec. Tapia, quæ legenda propono ipsi M. Elbecque; nam M. Tapia Thomista doctrinâ, religionem, & prudentiâ, siquis alius insignis est, & tamen expresse docet non tantum quod peccari non possit, quin advertatur ad malitiam, sed ne quidem augeri posse malitiam per actum externum, quin ea cognoscatur. Idem tradit M. Godoy 1. 2. tom. 1. d.

M. God. 23. an. 12. qui ait, actum internum, & externum esse unum numero peccatum formaliter in esse moris, quod incipit in interiori, & consummatur in exteriori: idem Caietanus 1. 2. qu. 20. art. 3. & 4. D. Bonav. in 2. dist. 40. qu. 1. Ariminensis ibid. qu. unica concl. 6. & 7. Riccius de Act. hum. lib. 3. cap. 43. n. 2.

N. Ad exempla, quæ P. Thyrsus trahit, dico, plus peccare mercatorem centies ex negligentia culpabili contrahentem, quam qui semel, ob rationem, quam dedi initio huius §. at hinc non sequitur, quod peccet contrahendo, quin advertat se peccare: si enim perseverat negligentia culpabilis, & contrahit cum affectu ad talem ignorantiam, utique perseverat advertentia ad peccatum ignorantiam, & iniustitiæ, si datur præceptum vetans eum contrahere, esto hoc præceptum dari ignoret. Dixi enim, quod ignorans præceptum voluntariè scit se peccare, si ponat opus; adeoque ignorantia est circa existentiam præcepti, non autem circa peccatum; in quo valde decipiuntur Contrarij, & ideo dicitur peccatum ignorantem, quia scienter ignoratur existentia præcepti, licet non ignoretur peccatum contra existentiam præcepti scienter ignorati: ergo si unus pluries contrahat, quam alter, ille plus peccabit, quam iste; quia ignorantia voluntaria, quam habet, qui pluries contrahit, in sui duratione tones quodammodo multiplicatur, quoties contrahit; eo modo, quo qui unâ volitione determinat occidere centum, magis peccat, quam qui unâ volitione determinat occidere unum, quia illius volitio quadatenus multiplicatur multiplicatis homicidijs, seu objectis: ita in casu nostro ignorantia illius, & volitio contractuum, quæ sub eâ ignorantia fiunt, quodammodo multiplicatur, quoties contrahitur. Porro, ut dixi, volitio contractus sub ignorantia vincibili est libera non tantum libertate facti, sed etiam peccati, quia procedit à potentia liberâ cognoscente esse peccatum contrahere sub dubio de iustitiâ contractus. Quod dixi de contrahentibus sub ignorantia vincibili, dico de alijs, quorum unus sub vincibili ignorantia ponat opera contra plura præcepta, alius contra unum; plus enim peccabit ille, quam iste, & tot peccata specie diversâ patrabit, quot sunt præcepta, aut virtutes diversæ per ea opera violatæ. Nego tamen consequentiam, quæ infertur, nempe peccari nunc posse sine libertate peccati nunc existete; immo, si nunc peccatur, nunc existit libertas peccati, tum in ignorantia vincibili, quæ advertentiam peccati necessariò supponit; tum in dubio, an existat lex, quam ignorare vult, operando contra illam; nam licet ignoret existentiam legis directæ, non tamen ignorat, immo scit se peccare contra legem reflexam vetantem, ne ponatur opus sub dubio de existentia legis vetantis, nisi dubio deposito.

Dices: Ideo volitio furti est mala, quia N. malum est furtum externum: ergo actus externus novam malitiam addit supra internum. Sed contra; quia si addat, ut pauci docent, si non addat, ut plerique; cum S. Bonav. in 2. dist. 40. art. 2. qu. 1. & 3. & dist. 47. art. 1. qu. 2. hoc scio argumentum jam fuisse à me retortum: similiter scio hæc instantiâ unicè probari, quod aliqui actus sumant suam malitiam ab objecto, quia in se malo, non autem probatur superaddi interno malitiam formalem, hæc enim non habetur, nisi à voluntate cognoscente malitiam objectivam; & actio externa non habet nisi malitiam, aut bonitatem objectivam, seu materiam ex se; moralem autem habet à voluptate

luntate. Demum scio, quod qui desiderat milites mori pro Deo, non tantum meretur, quantum qui milites moreretur; quia mille actus externi præsupponunt mille internos efficaces, vel unum illis æquivalentem, quod revera est moraliter impossibile; quod idem dico de eo, qui unâ volitione desiderat mille homines occidere; hic enim non tantum peccat, quantum si mille occideret, quia unica volitio non æquivaleret mille volitionibus efficacibus: ergo paritas, & comparatio actus externi cum interno, ut aliquid concludatur, diligenter consideranda est, & ad rem nihil facit.

N. Ad 1. Corollarium dico esse verissimum, tantum abest, ut falsum sit, quod nemo peccet, dum facit, quod sine ullo conscientie remota, & scrupulo judicatur esse honestum. Vide quæ dixi §. antecedenti ad finem.

N. Ad 2. dico esse verum, si addatur *invincibiliter*, nempe omnis invincibiliter putans se non peccare, non peccat; si autem putet *vincibiliter*, peccabit; numquam tamen ignorantia est vincibilis, nisi adit advertentia peccati, ut toties dixi.

N. Ad 3. an opinio docens, quod potest quis peccare agendo contra legem, licet dum agit, firmissime judicet se bene operari, si judicet firmissime ex errore, aut ignorantia, quæ dum operatur, vinci non potest, nec satis esse quod olim potuerit; an hæc, inquam, opinio incidat in Jansenismum, viderint alij; ego enim à meo judicio proferendo abstinco. Hoc unice dico, quod qui eam sententiam judicat non posse accusari de Jansenismo, quia (inquit) eam tueretur S. August. S. Thom. Synodus Palæstina, nihil dicit; quia Jansenius, ut etiam fatetur P. Elizal. 2. p. lib. 5. quæ. 18. pag. mihi 126. suum errorem ipsam S. Augustini, S. Thom. & Syn. Palæstinæ reprobatur, & ex illis infert opinionem damnatam, licet pessimè inferat; ergo etsi ex dictis textibus probetur ea opinio, si ostendatur male probari, & non esse ad rem, poterit de Jansenismo notari.

N. Dices ex P. Elizald. 2. p. lib. 5. quæ. 17. §. 5. pag. mihi 121. Jansenismum, quem aliquis eadem objicit, quatenus ejus opinio incidit in præceptorum impossibilitatem, objectum olim fuisse à Pelagianis S. Hieronymo, nam lib. 2. S. Hieronymi ita clamant Pelagiani: His enim cunctis testimoniis videris hominum accusare naturam, ac per hoc invidiam referre in Deum, si tales homines condidit, ut oblivioni, & ignorantie peccato carere non possint. Et lib. 1. Aut possibilia Deus mandata dedit, aut impossibilia? si possibilia, in nostrâ potestate est ea facere, si velimus;

si impossibilia, nec in hoc rei sumus, si non facimus, quod implere non possumus, ac per hoc five possibilia dedit Deus mandata, five impossibilia, potest homo esse sine peccato, si velit: (hæc S. Hieron.) ergo Jansenismus, quem aliqui ei opinioni objiciunt, est purus Pelagianismus.

Respondeo tria hic esse: primum, an bene N. Pelagiani contra S. Hieron. arguerint: secundum, an bene P. Elizald. inferat contra nos Pelagianismum: tertium, an bene aliqui contra eum intulerint Jansenismum. Ad 1. dico, Pelagianos pessimè arguisse contra S. Hieron. ex eo quod S. Doctor admittebat peccata ignorantie, quæ Pelagiani negabant, non ideo sequitur peccari necessario, ut Pelagiani volebant, nisi ad summam necessitatem consequenti, præsertim si nobiscum dixeris, ad omne peccatum etiam ignorantie, & sequentia ad illam requiri advertentiam; ignorantia quidem in se, sequentium autem advertentiam, ad ipsam ignorantiam tamquam in causâ. Ad 2. dicam paulo post, dum solvam argumenta P. Eliz. Ad 3. dico me abstinuisse ab illatione Jansenismi ex sententiâ P. Elizal. qui autem inferunt, viderint illi.

Ad 4. dico, quod si dum fit novum opus contra legem, ille error sub quo fit, vinci non potest, tale opus sub eo errore hic, & nunc invincibili non est peccatum; si autem fiat sub errore, qui vinci potest, tunc est novum peccatum, at eo ipso fit cum advertentia peccati.

Ex his infer 1. nullam ignorantiam malitiam, aut prohibitionis, cum dubio malitiam, aut prohibitionis, cum dubio malitiam, 155. aut prohibitionis, aut remorsu indagandi ulterius veritatem, si illud dubium, aut remorsus per prudens judicium non deponatur, nullam, inquam, talem ignorantiam esse invincibilem, sed vincibilem, & culpabilem, quia talis ignorantia est peccatum negligentie contra virtutem studiositatis cognitam ut obligantem ad indagandam veritatem; & est violatio alterius præcepti, de cujus existentia dubitatur, & vincibiliter ignoratur. Si autem ignorantia sit talis, ut nulla adfit cogitatio malitiam, aut prohibitionis, vel si adfit, deponatur prudenter, opus sub eâ ignorantia elicatum, five ea ignorantia sit, five non sit peccata peccati prioris, & olim volita, numquam est novum peccatum, licet sit materialis violatio legis. 2. quod ignorantia antea vincibilis potest decursu temporis fieri invincibilis, nempe si tollatur omnis advertentia ejus expellendæ, & tunc excusabit semper opera sequentia à peccato formali, five talis ignorantia dicenda sit invincibilis absolute, seu pro omni tempore, five invincibilis respe-

- respectivè, id est, hic, & nunc, licet olim vincibilis fuerit. 3. ignorantia eorum, quæ quis scire tenetur, obligatione tum physicâ, tum morali, numquam excusat à peccato, nam est moraliter vincibilis: ignorantia autem eorum, quæ quis scire tenetur obligatione purè physicâ, & remotâ, quatenus datur præceptum sciendi, quod tamen nullo modo advertitur, semper excusat à peccato denuò imputabili, et si ea ignorantia esset poena peccati; nam præceptum numquam obligat moraliter, nisi moraliter existat per cognitionem, seu nisi cognoscatur obligatio.
4. cur ignorantia invincibilis excuset, vincibilis non excuset à peccato, nempe quia opus, quod non est ex fide, seu prudenti persuasione non peccati, est peccatum, ait Apostolus; opus autem quod est ex fide, seu ex prudenti judicio non peccati, non est peccatum: sed opus elicatum sub ignorantia vincibili dictante tale opus non esse peccatum, est opus, quod non est ex prudenti judicio non peccati; opus autem elicatum sub ignorantia invincibili dictante non esse peccatum, est opus ex prudenti judicio non peccati: ergo opus elicatum sub ignorantia vincibili est peccatum, sub invincibili non est peccatum.
- Adde quod quia ignorantia vincibilis est æquivalenter scientia, ut ait M. Mart. de Prado, & Caram. scientia autem peccati facit, ut objectum illud cognoscatur ut peccatum, & à voluntate volitum sit peccatum; ita etiam ignorantia vincibilis hoc facit. Modus autem quo deponitur conscientia vincibiliter erronea, facilis est, ait Herincx tom. 2. d. 4. n. 19. & tradit hanc regulam generalem, tunc tuto deponi conscientiam ex iisdem motivis, ex quibus ab initio contraria conscientia, in quam fit mutatio, tuto concipi potuisset: idem ait Palanco qu. 10. §. 2. a n. 19. dicens conscientiam vincibiliter erroneam deponendam per mutationem iudicii, factâ sufficienti veritatis inquisitione, hæc enim factâ, conscientia non est erronea, vel est invincibiliter erronea.
- Non approbo autem, sicut nec approbat M. Tapia, vir verè pius, & doctus, ut supra dixi, quod tradit M. Elbecque art. 4. nota 9. pag. 88. obligans ad sagax voluntatis studiū, quod ait consistere in cordis rectitudine, puritate, & simplicitate, in continuâ, & irrequietâ salutis sollicitudine, in pijs mentis affectibus, quibus veritas verè diligitur, in sincera Dei quaestione, ad hæc enim obligat, ut tollatur ignorantia vincibilis; quæ si vera sunt, nullus in peccato mortali existens poterit deponere ignorantiam vincibilem, quia caret cordis puritate, & rectitudine, &

melior esset conditio piarum muliercularum in ordine ad sciendum verum, quam viri ap-primè Theologi, quantumvis pii, non tamen adeo pii. Monet autem optime Herincx N. l. c. n. 25. vitandum eorum abusum, qui ut medeantur post factum remoribus, confici-entiae, student casibus, ut faventem suo facto opinionem inveniant, quod planè est medicinam post mortem sperare; nam attendi debet conscientiae dictamen, quo quis directus fuit ad operandum: si fuit invincibiliter erroneum, non peccavit; si vincibiliter, peccavit. Oppositum accidit in conscientia delicatâ, quæ quia invenit post factum Doctores damnantes de peccato tale opus, se peccati reos fatentur, cum tamen dictamen posterius non dirigat opus jam factum.

SECTIO IV.

Argumenta M. Joan. Martin. de Prado.

SUMMARIUM.

Ad nos accedit, dum recedere videtur, n. 162.

Questio erit de voce, n. 163.

Arguit ex Divo Thom. & ait, quod debens non peccare, & non cogitans peccet, & quod quisque teneatur scire, & quia datur inadvertentia culpabilis, n. 164. ad 168.

Expono tres D. Thomæ textus, n. 169.

Cur Hæretici ex S. Thom. suos errores sequendo, peccent, ibid.

Ille solus peccat, qui potest moraliter, non satis, si physice, n. 170.

Ius in foro externo comparat ignorantiam scientiæ, n. 171.

Nemo tenetur scire, nisi sciendi obligationem cognoscat, n. 172.

Advertentia est circa culpabilem inadvertentiam; & hæc circa rem, quam quis non vult scire, n. 173.

Exempla peccatorum perditorum non sunt ad rem, n. 174.

Hic Doctor in quaestionibus præcipuis N. Theol. Mor. cap. 2. de Peccatis qu. 6. 162. postquam plures retulit Doctores affirmantes ad peccatum requiri expressam malitiam advertentiam saltem dubitativam, aut scrupulosam, tandem §. 2. ait sufficere virtutalem; hæc enim habet n. 5. Asserendum tamen est, quod licet, regulariter loquendo, ad perfectam deliberationem concurrat ex parte intellectus expressa cognitio prohibitionis objecti, vel malitiæ illius; at tamen sæpè contingit, quod cum solâ advertentiâ virtuali, quasi imperceptibili, vel voluntariâ in causa, vel voluntariâ interpretativè, aliquem peccare mortaliter, vel venialiter. Hæc M. Mart.

Mart. Nota autem, quod dum doctus Author à nostrà sententia discedere præsūmit, ad nostram accedit: quid enim est advertentia quasi imperceptibilis, nisi advertentia actualis, non quidem expressa, actualis tamen? nam si est, & est quasi imperceptibilis, utique est actu, & est perceptibilis, licet modice, nam quod actu non est, percipi non potest; ergo si est modice perceptibilis, actu est; ergo est actualis; ergo dum omnem advertentiam virtuales, sive voluntariam in causā, sive interpretative reducit ad quasi imperceptibilem, & vult hanc satis esse ad peccatum, eo ipso vult satis esse ad peccatum advertentiam actualem, tenuissimam tamen.

N. Quapropter dum citatus Doctor plures DD. 163. pro sua conclusione congerit, & male fert, P. Ove. quod opposita à P. Oviedo dicatur communissima, & multo peius, quod à P. Salas dicatur improbabilis opinio, quam tueretur M. de Prado, eo ipso omnes, quos pro sua sententia citat DD. eos omnes pro nostrā citare potest; nam omnes ab eo citati docent requiri ad peccatum advertentiam saltem virtuales quasi imperceptibilem; ergo requirunt actualem, etsi tenuissimam; ergo tota quaestio inter DD. erit de voce, non de re: non de re, quia omnes negantes requiri expressam, concedunt requiri actualem, seu quasi imperceptibilem; & hoc est punctum de re, an ad peccatum necessaria sit actualis cognitio peccati; quomodo autem ea actualis cognitio vocanda sit, an virtualis, an expressa, an interpretativa, quaestio est de voce.

N. Quamvis autem satis me fecisse putem 164. omnibus, quæ contra nos adduci possunt, S. Th. specialius tamen hujus Doctoris rationes ponderandæ sunt. Prima est ex S. Thom. 1.2. qu. 6. art. 3. ad 3. & clarius qu. 74. art. 7. ad 2. dicente, *Ex hoc ipso quod ratio superior non dirigit actus humanos secundum legem Divinam, impediens actum peccati, dicitur ipsa consentire, sive cogitet de lege aternā, sive non;* ergo sive actu cogitet de malitiā, sive non cogitet, peccare potest, quia cogitare tenetur. Secundus textus est ex 2. 2. qu. 53. art. 4. ubi ait, *quod inconsideratio est peccatum, cum quis contemnit, vel negligit attendere ea, ex quibus verum iudicium procedit.* Tertius ex 2. Sent. dist. 39. qu. 3. art. 1. ad 3. ubi docet Hæreticos peccare in his, quæ secundum suam sectam faciunt, licet sine conscientia remorsu operentur, & putent se obsequium præstare Deo, dum justos occidunt; & duas assignat causas; *quia privato lumine fidei excacati sunt, non remurmurat eorum Synderesis his, quæ contra fidem sunt. Vel dicendum quod Synderesis semper remurmurat malo in universalis; sed quod*

in Hæretico non remurmurat huic malo particulari, hoc contingit propter errorem rationis in applicatione universalis principij ad particulare opus: ergo sine formali advertentia malitiæ in particulari committi possunt gravissima peccata. Dein trahit Caietanum, quem laudat.

Secunda est: (ait n. 10.) Qui potest, tenetur, & non facit, peccat; sed sæpe contingit, quod laborans inadvertentia, vel oblivione, possit, & teneatur cogitare, sive quia antea, cum commodè potuit, recogitare fuit negligens, sive quia nunc in communi proponitur, & inquirere omittit ea, quibus instrueretur ad rectè applicandam, sive quia cognitā objecti substantia habet principia, ut conferat de ejus moralitate, & prohibitione; ergo non est cur excusetur à culpā. Confir- N. mat: quia ignorantia vincibilis eorum, quæ 166. tenemur scire, etiam si sit habitualis, est peccatum, licet tota ejus malitia oriatur ex negligentia actuali acquirendi scientiam eorū, quæ tenemur scire, ut docet S. Thom. 1.2. S. Th. qu. 76. art. 2. dicens: *Omnes tenentur scire communiter ea, quæ sunt fidei, & universalis juris.* N. precepta: singuli autem ea, quæ ad eorum statum, vel officium spectant; & ideo in Jure Canonico cap. *Si culpa, de injurijs*, dicitur ignorantiam non excusare, quando quis debuit scire, & in eodem jure scire, & debere scire æquiparantur.

Tertia est: quia ex opposita sententia scilicet N. quitur nullam inadvertentiam malitiæ esse 168. culpabilem, quia si requiritur actualis advertentia, eo ipso omnis inadvertentia malitiæ excusat, & excusatur; nisi enim excusabilis eilet, non excusaret: nihil autem magis receptum, quam dari inadvertentiam, quæ imputatur ad culpam, & ideo S. Thom. 1.2. S. Th. qu. 76. art. 2. ad 3. ait: *Ipsa negligentia sciendi, vel etiam ipsa inconsideratio est peccatum.* Hæc M. Mart.

Sed hæc nihil me movent à meā, & communissimā sententia, omnes enim sentiunt ad peccatum requiri tenuissimam saltem advertentiam; hanc autem aliqui vocant formalem, seu expressam, alij verò virtuales, quod totum est de voce: ergo si M. Mart. ait, requiri advertentiam quasi imperceptibilem, eo ipso concedit requiri tenuissimè perceptibilem; ergo concedit requiri actualem, etsi tenuissimam; quod autem eam vocet virtuales, est quaestio de voce.

Ad 1. respondeo longè plures me adduxisse pro meā sententia textus, ut patet ex 169. sect. 2. Addo 1. textum probare ignorantiam invincibilem non excusare, si textus sumatur, ut sonat; ergo est necessario interpretandus:

tandus: vult igitur Sanctus Doctor posse aliquem peccare, sive actu expresse iudicet de malitia, sive actu tenuissime tantum de ea cogitet, vel actu cognoscens se debere serius cogitare, serius non cogitet. Ad secundum textum dico, quod Sanctus Doctor vult inconsiderantiam tunc esse peccatum, cum quis contemnit, (id est, dicit, volo non scire) vel negligit (id est, dicit, non volo scire) ea, ex quibus rectum iudicium procedit: ergo ex ipso S. Thom. patet non dari peccatum inconsiderantiae absque eo quod quis apprehendat malitiam peccati inconsiderantiae, seu obligationem considerandi. Ad 3. textum dico velle, quod Haeretici sequentes proprios errores ex culpabili ignorantia peccare, licet ex culpabili errore putent se non errare; immo dum S. Thom. ait, quod Synderesis remurmurat semper malo in universali in ipsis Haeticis, licet non huic malo particulari, eo ipso aperte docet dari cognitionem actualem, nempe Synderesim peccati. De Caetano nihil dico, supra enim *sect. 2. §. 4.* dedi evidentem pro me textum.

N. Ad 2. distingo maiorem: qui potest moraliter, ut toties explicui, seu liberè theologice, nempe potentia praesupponente hic, & nunc cognitionem boni, & mali, tenetur, & non facit, peccat, concedo; qui potest physice tantum, nego maiorem, & distingo minorem: laborans actuali, & omnimoda malitiae moralis inadvertentia potest moraliter, & tenetur cogitare, nego minorem; ut enim cogitare teneatur, debet cognoscere, quod cogitare teneatur; ergo debet habere actualem saltem tenuem advertentiam ad talem peccaminosam inadvertentiam objecti ignorati, & peccatorum ad eam sequentium: laborans omnimoda inadvertentia potest physice, & tenetur physice, non tamen moraliter tenetur cogitare, concedo minorem, & nego consequentiam; lex enim omnimodè ignorata, & incognita non est lex moraliter. Hinc patet ad confirmationem. Ad Jus

171. M. Mar. Canonicum dico, quod Jus in foro externo aequiparat ignorantiam scientiae; supponit enim, quod noluerit culpabiliter scire, qui in officio constitutus nescit ea, saltem praecipua, quae sui muneris sunt. Addo me non capere qualiter dicitur M. quae hic tradit, combinet cum illis, quae tradit infra *qm. 12. §. 7.* ubi asserit, & merito, dari posse invincibilem ignorantiam circa ea, quae ad proprium statum pertinent: ego autem ita contra eum arguo: Ignorantia eorum, quae quis scire tenetur, est vincibilis juxta illum: sed omnis ignorantia eorum, quae pertinent ad obligationem proprii status, est ignorantia eorum,

quae quis scire tenetur; ergo est vincibilis. Sanè huic argumento satisfieri non potest, N. nisi dicendo, neminem teneri scire, nisi cognoscere obligationem sciendi; ergo nisi detur cognitio talis obligationis, non tenetur scire, adeoque li tenetur, intelligendum est moraliter; id est, tunc tantum tenetur, quando obligatio existit moraliter, seu intentionaliter per cognitionem, non autem satis est, ut sciendi debitum existat in re extra intellectum: ergo nisi detur advertentia obligationis, nulla ignorantia scientiae est vincibilis. Similiter non intelligo, quae tradit *qm. 13. §. 1.* dicens cum communi ferè omnium, quod ignorantia vincibilis eorum, quae quis sub mortali scire tenetur, excuset interdum a mortali, si ignorantia sit tantum peccatum veniale. Redarguo enim: Ignorantia eorum, quae quis sub mortali scire tenetur, vel semper est mortale, vel nō? si semper, ergo falsa doctrina; si non semper, quæro cur? Dicit: quia ipsa ignorantia aliquando est tantum veniale. Benè est, sed contra est: ergo peccatum non est metiendum ex obligatione gravi, aut levi, sed ex advertentia, & cognitione representante obligationem: si ergo levis advertentia, aut levis ignorantia facit, ne sit mortale, quod quis sub mortali tenetur facere, aut omittere; utique nulla advertentia, seu omnimoda ignorantia faciet, ne ullum sit peccatum, nec mortale, nec veniale.

N. Ad 3. nego maiorem; ad probationem nego etiam maiorem, vel eam distingo: si ad peccatum requiritur actualis advertentia, omnis inculpabilis inadvertentia malitiae excusat, concedo; omnis culpabilis inadvertentia malitiae excusat, nego. Dixi repugnare, ut peccem non considerando, quin cognoscam ipsam non considerationem talis hic, & nunc obligationis, esse peccatum, in quo casu adverte meam inadvertentiam; ita ut inadvertentia sit circa præceptum, quod scire teneor; ex. gr. an hodie sit audiendum sacrum; advertentia autem est circa ipsam inadvertentiam, seu ignorantiam præcepti, quod scire teneor: dupliciter autem tunc pecco, nempe tum peccato negligentie, negligendo indagare veritatem, an detur præceptum audiendi sacrum, quod præceptum, an detur, ignoro; tum peccato non auditionis sacri. Sanè vellem, ut quod P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 1. n. 8. & cap. 16. n. 21.* imperiusibile putat, vellem, inquam, ut aliquis mihi persuaderet; nempe quod ego teneat expellere eam ignorantiam, vel inadvertentiam malitiae objecti, cujus nullum prorsus levissimum scrupulum habeo.

N. Exempla, quae contrarij congerunt de Haeticis

Hæreticis, de peccatoribus perditis, & male habitatis, qui peccant, licet se peccare, se blasphemare, se in falsâ religione vivere non advertant, non sunt ad rem, quia vel plerumque aliquam advertentiam quasi imperceptibilem habent; vel si nullam habent de blasphemâ ex. gr. quam proferunt, habent de omissione diligentia necessaria ad blasphemiam emendationem; atque adeo exempla non sunt ad rem. Probenit mihi Adversarij Petrum hodie omissione facit peccare, (est enim dies festivus) etiam nullum neque heri, neque per octiduum antèrius, nec hodie scrupulum habeat; ita tamen ut ante mentem sciverit hodie esse audiendum sacrum: si igitur scientia præterita præcepti hodierni non est satis, ut Petrus hodie peccet, quomodo ignorantia vincibilis, quâ ante mensiem Petrus interrogare potuit, an hodie sit audiendum sacrum, & noluit, faciet eundem Petrum hodie reum peccati mortalis, licet sit omnino immemor tum præcepti interrogandi de præcepto facri, tum præcepti de audiendo sacro? Ergo ubi omnis abest advertentia peccati, nullum tunc est peccatum formale, juxta dicta.

Hæc dedi, non quia putem nobis hunc Authorem opponi, immo nobis consentit, dum necessariam vult ad omne peccatum quasi imperceptibilem malitia advertentiam; sed ut omnem scrupulum tergerem, qui forte alicui non perpendenti argumenta occurrere possent.

SECTIO V.

Argumenta P. Elizaldæ.

S. I.

Prima ejus Argumenta.

SUMMARIUM.

Error, & ignorantia culpabilis sancte à Deo vetita, n. 176.

Ait, quod hac sententia, Nemo peccat, quin advertat esse originem scandalorum; & quod Infideles erunt liberi à peccato, n. 177.

Longè plus ille docet, dum ait, ignorantiam vincibilem esse negationem, nos autem privationem advertentia, n. 178. ad 180.

Ad peccandum non est necessaria scientia, vel iudicium de peccato; satis dubium, scrupulus, advertentia peccati: & in hoc errant Adversarij supponentes nos illud docere, num. 179.

Obvium est Adversarijs horrenda adducere; ut sanctissima in Catholicos; cur? n. 180.

Ait per se notum, quod ignoranter peccans, non

Tom. I.

peccet advertenter; & quod dubium sit cum ignorantia, n. 181.

Solvo, num. 182.

Contradictio manifesta; & tandem nobis consentit, quin ait esse omnium T. T. n. 184. ad 188.

Ait, quod si putans se obsequi Deo peccat, multo magis non advertens, n. 185.

Hæretici cum malâ fide credunt, n. 186.

Aliud est, quod ut quis peccet, necesse est, ut cognoscat se peccare; aliud, quod toto, quo peccat, tempore, debeat hoc advertere: illud invenimus, hoc negamus: & Adversarij utrumque confundunt, n. 187. 188.

Hæretici, & mali Catholici, plerumque abutuntur hac voce, nescivi, non potui, & cur Hæretici absolvantur ab excommunicatione? hæc cum sit poena, ut incurrantur, non indiget advertentia, n. 189. ad 191.

Offendo nullam in nostris responsionibus absurditatem, sed totam in casibus prohibito factis, n. 193. 194.

Offendo, quod nostra sententia minus excusat peccata, quam sententia P. Elizaldæ, n. 195.

ad 198.

Vivens in concubinato, & pejerans toto anno sine advertentia, quando peccat, n. 197.

In ordine ad conscientiam, utraque opinio pervenit ad doctrinam, quæ est coherenter, n. 198.

Postquam P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 1. ostendit N. grande malum esse ignorantiam, & erro-

rem, tum respectivè ad hominem illis laborantem, tum ad Deum, tum ad proximum, tum ad communitatem; & ideo qu. 2. ostendit, necesse fuisse, ut ignorantia, & error à Deo prohiberentur, non minus quam fur-

tum, usura, mendacium, & cætera; tandem qu. 4. §. 2. pag. 14. dicit, quod opinio docens neminem peccare, nisi actu advertat, & cognoscat se peccare, ita ut qui ignorat esse peccatum, aut non advertat esse peccatum, non peccet; hæc, inquam, opinio est (inquit) origo plurium scandalorum, atque adeo nobis

Obicit 1. quod suppositâ hac opinione, N. sequitur Infideles excusari à peccato, immo

Fideles idiotas, si à Parocho decepti credant Trinitatis Personas esse tantum duas, aut cum Ario Filium esse Patre minorem: ergo hæc nostra sententia abolenda.

Sed contra 1. quia si nostra sententia, modo à nobis explicata, est scandalosa, & falsa,

longè magis talis est doctrina asserta à P. P. Eliz. nam qu. 3. §. 1. docet ignorantiam vincibilem esse privationem scientiæ debite haberi, ita ut velit, quod ut quis laborat ignorantia vincibili, non satis sit, ut habeat

privatam

privationem cuiusque cognitionis debita haberi, sed *privationem scientia*; atque adeo docet, quod non advertens, non considerans, aut obliviscens, non habeat ignorantiam vincibilem; (de hac enim loquitur, ut patet ex verfic. *Hinc patet*) quo posito, ita arguo: Omnis peccans peccato ignorantia vincibilis debet habere privationem scientia debita: sed omnis liberè non advertens, aut non considerans, aut voluntariè obliviscens, non habet privationem scientia debita; nam privatio advertentia non est, ut ipse vult, privatio scientia: ergo omnis talis non peccat peccato ignorantia vincibilis; hoc autem longè plus est, quàm quod nos dicimus: nos enim dicimus illum peccare, dummodo nolit considerare, aut advertere; ipse autem vult tunc tantum peccare, quando non vult *scire*. Hinc benè monui, quod Adversarij, dum negant necessariam ad peccatum actua-
 N. 179. lem advertentiam, intelligunt per advertentiam, iudicium, aut scientiam peccati, quod toto Caelo distat à nobis asserentibus necessariam actualem advertentiam, & per hanc intelligimus apprehensionem, scrupulū, dubitationem de peccato; ergo non mirum si à nobis recedant. Secundo ita arguo: Tunc tantum, juxta Elizal. adest ignorantia vincibilis, quando adest privatio scientia debita: ergo tunc tantum peccatur peccato ignorantia vincibilis, quando quis habet privationem scientia debita: sed cum advertentia ad peccatum, aut cum non advertentia voluntaria peccati adest potest privatio scientia debita: ergo cum advertentia ad peccatum, aut cum non advertentia voluntaria peccati potest quis non peccare peccato ignorantia vincibilis; quo quid absurdius? Videat modò
 N. 180. Lector quæ doctrina sit magis scandalosa, an nostra asserens peccari peccato ignorantia vincibilis, dummodò quis apprehendat, et si careat scientia debita peccati; an sententia P. Eliz. asserens non peccari peccato ignorantia vincibilis, et si quis advertat ad peccatū, dummodò non habeat privationem scientia debita. Similiter nos dicimus nullum peccare, nisi actu advertat; peccare tamen, si nolit advertere: econtra P. Elizal. dicit ignorantiam vincibilem esse privationem scientia, & negat esse privationem advertentia debita. In formā respondeo, quod cum P. Elizal. saepe dicat, nil prudentius respectu
 P. Eliz. idiote, quàm fidere viro prudenti, eo ipso sequitur, quod idiota fidens in hoc casu suo Parocho, quem putat invincibiliter doctum, excusabitur à peccato infidelitatis. Addo meam doctrinam, quod nemo peccat, nisi aliquo modo cognoscat se peccare, esse mihi,

& plerisque certam; an autem in casibus particularibus, quos P. Eliz. & Contrarij trahunt, ut nostram doctrinam scandalosam reddant, (quod ipsum præfatur à Janfenistis, ut doctrinam Catholicam de ignorantia invincibili excusante à peccato invisam faciant) an, inquam, in casibus particularibus, quos trahunt, detur ullus scrupulus, aut advertentia peccati, aut horribiliora peccata sine ullo malitia scrupulo, & advertentia forberi possint, non est nostri instituti; quapropter scandalum oriatur ex hypothetico casu, quem Contrarij trahunt, non ex nostra doctrina.

Objicit 2. lib. 5. qu. 5. §. 3. mihi pag. 22. N. Peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia, 181. sive ipsa ignorantia sit peccatum, sive tantum causa peccati: sed qui scit, cognoscit, & advertit se peccare, non peccat per ignorantiam, & ex ignorantia: ergo peccatur, quin sciatur, & advertatur peccari. Maior est de fide. Minor est evidens, & præterea declaratur: Peccare per ignorantiam, & ex ignorantia, est ignoranter, & nesciendo peccare; peccare verò cognoscendo, & advertendo peccatum, est scienter, & advertenter peccare: sed est per se notum, quod peccare advertenter, & scienter opponitur cum peccare ignoranter, & nesciendo: ergo peccare per ignorantiam, & ex ignorantia pugnat cum peccare cognoscendo, & advertendo peccatum: ergo peccatur, quin cognoscatur, & advertatur peccari. Sed
 contra 1. quia hoc argumentum ad evidentiam solvi *scit. 3. §. 1. ad 2.* Contra 2. quia N. totum argumentum militat directè contra 182. Elizal. vult enim peccatum ignorantia esse privationem scientia debita haberi: modò quæro, vel cum privatione scientia debita haberi stat advertentia ad peccatum, vel non? si stat, ergo peccatur ignoranter simul, & advertenter; si non stat, ergo male definit ignorantiam vincibilem, quod sit privatio scientia, sed definire debet, quod sit privatio omnis advertentia debita haberi. Contra 3. N. quia idem Elizal. §. 3. *vers. Dices pag. 25.* 183. asserit dubitationem coherere cum ignorantia, dubitatio autem licet sit suspensio omnis iudicii, non tamen omnis cognitionis, immò aliquam præsupponit: ergo si dubitatio stat cum ignorantia, advertentia stat cum ignorantia.

Contra 4. quia ipse Elizal. qu. 5. §. 1. N. pag. 20. ait: *Concors est omnium T. T. sententia* 184. *ad omne peccatum, & sic etiam ad peccatum ignorantia, & ex ignorantia prærequiri aliquam aliquando demum cognitionem, & cogitationem actualem malitia, vel in se, vel in alio, in particulari,*

culari, vel in universali, quod satis diserte quaest. precedenti §. 2. S. Thomas declarabat. Ratio concludens est: quia omne peccatum est voluntarium; sed omne voluntarium est praecognitum; ergo &c. Non autem praecise requiritur scientiam, aut cognitionem certam, aut assensum, sed saltem habitationem, vel scrupulum. Haec ad verbum P. Elizal. Modò rogo benignum Lectorem ut oculos in haec intendat. Primò, quòd nostra sententia dicitur ab Eliz. concors T.T. Secundo, ut haec duo combinet, ad omne peccatum etiam ignorantia praerequiratur actualis aliqua cognitio malitiae: peccatur, quin advertatur peccari; & tamen utrumque docet P. Eliz. quae sunt manifestè contradictoria. Si igitur omnes T.T. docent ad omne peccatum etiam ignorantia praerequiri actuale aliquam cognitionem malitiae, non autem solam potentiam cognoscendi, quòd noto propter M. Elbeque; (licet inter se, ut dixi, potius de voce discrepent, an ea actualis cognitio malitiae debeat esse in particulari de malitia operis particularis, quo per ignorantiam peccatur, an satis sit actualis cogitatio malitiae in alio, an in universali) quà ratione P. Eliz. dicit peccari, quin advertamus peccare, cum h. c. propositio opponatur contradictione huic omnium T.T. opinioni: non peccatur, quin advertatur peccari. Rursus quo iure paginas auctoritatis fatigat? quae si sunt ad rem, sunt contra omnes T.T. vel si sunt iuxta mentem omnium T.T. non sunt ad rem, immò sunt contra P. Elizal.

N. Obijcit 3. qu. 6. & 7. hoc argumentum, quòd §. 3. pag. 31. vocat insolubile: Omnis Haereticus peccat putans obsequiū praestare Deo; ergo multo magis peccari potest sine actuali advertentia peccati. Antecedens probatur; quia Haereticus dum assentitur suo errori, assentitur ei objecto, ut vero, & quidem, ut Deo obsequium praestet. Respondeo vel sermonem esse de Haeretico invincibiliter ignorante oppositum; hoc autem non est ad rem, nam non peccat, dum invincibiliter putat se credere Deo; hic autem loquimur de ignorantia vincibili: vel sermo est de Haeretico vincibiliter ignorante; iste autem ex malà fide putat se credere, & obsequi Deo, immò eò ipso dubitat, & cognoscit se teneri ad ulteriorem diligentiam, quam tamen respuit; & ideo peccat tum peccato negligentiae, & ignorantiae vincibilis, tum peccato haereticis ad eam frequenti.

N. Omitto alia argumenta, in quibus P. Eliz. qu. 6. totus est, ut probet adulterantem, & furantem non advertere actu ad peccatum, adeoque peccare sine actuali advertentia peccati. Sed contra; quia, ut supra dixi, nullus

Tom.I.

docet, quòd quis toto tempore, quo peccat, habere debeat advertentiam ad peccatum: si enim ut quis bene operetur, non est necesse, ut toto tempore, quo ex. gr. orat, actu advertat se orare, & agere opus bonum; multò minùs necesse erit, ut quis malè operetur, quòd actualiter cogitet toto tempore, quo malè operatur, se peccare, & in hoc hallucinatur P. Eliz. Nos cum omnibus T.T. immò ipso Elizal. docemus, peccari non posse sine pravià actuali cogitatione, aut scrupulo peccati, & cum ipsidem negamus eam debere semper durare; quomodo ergo hoc nobis obijcit, immò quo jure infert, quòd quia adulter, dum adulteratur, non cogitat se peccare, peccari posse sine actuali advertentia peccati? nam adulter, saltem priùs, dum adulterio se accingit, advertit se peccare, & hoc satis est ad veritatem Catholicam, & omnium T.T. Addo quòd si P. Elizal. putat se ex penù SS. N. PP. & omnium T.T. doctrinam suam habuisse, dum docet ad omne peccatum etiam ignorantia praerequiri actuale aliquam peccati cogitationem, eò ipso ne, dum docet peccari sine actuali cognitione peccati, ne, inquam, doctrinam Catholicam retractare videatur, debere ab hac propositione omnino opposita primae prorsus abstinuisse, vel aliter eam exposuisse dicendo, quòd actualis ea cogitatio praerequisita ex consensu omnium T.T. ad omne peccatum non est necesse, ut continetur toto tempore, quo peccatur; & dixisset verum: dicere autem, *peccatur absque eo quòd advertatur peccari*, est omnino oppositum huic, *non peccatur sine pravià actuali advertentia peccati*, quam ipse, & omnes T.T. sustinent: ergo ne contradictoria dicat, aut saltem non bene loquatur, satias fuisset ab ea propositione abstinere, aut saltem eam moderari.

Obijcit 4. qu. 8. Si nostra regula, non sci- N. vi, non putavi esse peccatum, est vera, & ex- 189. cusat à peccato, sequitur, quòd qui non ex- P. Eliz. stimat se falli credendo errorem contra fidem, non peccabit, adeoque nullus Haereticus ab excommunicatione absolvendus erit, dum ad Ecclesiae sinum accurrit, si excommunicationem ignoravit; & tamen oppositum ab Ecclesia practicitur: ergo falsa est nostra regula supponens omnem eam ignorantiam esse invincibilem, quoties actu non advertitur peccari. Sed contra; quia tam certa est nostra regula, quam certa est allegata omnium T.T. doctrina praerequirentium ad omne peccatum etiam ignorantia actuale cogitationem peccati ignorantiae: ergo si ex mente omnium T.T. ut dixi ex eodem P. Elizal. 2. p. pag. 20. cujus verba dedi in 2. object. omnis ignorantia

X ij vinci-

vincibilis, & peccaminosa præsupponit necessario actuale peccati advertentiam; sequitur quod omnis ignorantia non præsupponens actuale peccati cognitionem erit invincibilis. In forma dico, quod si aliquis nullo modo scivit, nec ullum scrupulum habuit de comparanda sibi ejus objecti ignoti notitia, & tale objectum exequatur, nullo modo peccare. Attamen verum est plerisque facile in hoc mentiri, ut patet appositissimo exemplo: quid evidentius quam furem, aut injuste aliena bona retinentem teneri ad restitutionem? quotus tamen quisque est, qui restituat? cur autem, nisi quia familiari sibi voce adulantur, *non possum*, quæ tamen plerumque est mendacium? Sanè sicut respondens *non possum*, si revera possit, ut plerumque potest, non est securus in conscientia, ita nec illi, qui in æternæ salutis negotio desides sunt, ut sunt plerumque Catholici, & multò magis Hæretici, quibus sæpe pro fide amplectenda, cætera bona posthabere necesse est; quod si sæpe respondeant, non scivi, non cognovi peccatum esse, non adverti me tali lege obligari, plerumque mentiuntur, atque adeo, quia ea nescientia est voluntaria, quatenus mixta conscientie incitanti ad interrogandum, & interrogare negligunt, ideo ea est peccatum. De cætero si nec in generali, nec particulari ullam peccati advertentiam habuere, est concursus omnium T. T. opinio eos non peccare. Quod additur de excommunicatione, non est ad rem; nam poena non pendet ab advertentia, culpa autem pendet: ergo excommunicatio potest sine advertentia incurrere, non potest peccatum. Addo Ecclesiam sapienter se gerere, dum poenas taxat pro foro exteriori, cum hominis interiora non videat, & posset quilibet Hæreticus excusare se, allegando invincibilem nostræ fidei ignorantiam, quæ licet in aliquo dari possit, ea tamen non datur in plerisque. Addo etiam, quod P. Eliz. decipitur, dum veram doctrinam casibus falsis applicat, & ex eorum falsitate infert falsitatem doctrinæ generalis, quæ tamen oritur à falsa applicatione: quomodo si quis diceret, quod doctrina generalis liberans omnes gravi infirmitate laborantes à lege jejuniij, sit falsa, quia medicus aliquis ab eâ lege liberavit hominem modicâ tussi laborantem: nam regula est legitima; applicatio est spuria.

N. 193. Dices: Si ad peccatum requiritur advertentia, sequitur Confessarium, qui conscius suæ ignorantie initio anni proposuit non studere necessarijs ad rectam Sacramentorum ministrationem, sequitur, inquam, si mensi posteriorum decursu non advertat suam impe-

ritiam, & studendi obligationem, & Sacramenta quocumque modo ministret, non peccaturum. Similiter concubinarium actu libidinis ferventem non peccaturum, si non advertens delectetur in objecto turpi. Idem dicendo de iracundo, de perjuro, si malum imprecetur, si pejeret, & non advertat: ergo ad peccatum non requiritur advertentia. Sed contra; quia hoc ab Eliz. est solvendum, cum sustineat cum omnibus T. T. licet deinde argumentorum vi abreptus sibi contradicat; sustineat, inquam, ad omne peccatum præviam aliquam cogitationem requiri: dicere autem, quod peccari potest sine prævia peccati cogitatione, non est argumentum solvere, sed cedere, & deferere doctrinam communem, quam asseruerat. Dico igitur quod casus, ut in argumento allegantur, sunt plerumque modo operandi humano impossibiles: quis enim mihi suadeat Parochum toto anno, primo die, vel mense excepto, ne levem quidem scrupulum habuisse de sua imperitia, de studendi obligatione, de prævia Sacramentorum ministratione? Idem dico de concubinario, perjuro, & similibus; atque adeo nil mirum erit, si casui moraliter impossibili respondeam cum communi T. T. nimis benignè dicendo, Parochum primo tantum mense, quo advertit, peccasse. Quod si responsionem accuses, accusabo ego casum: si enim tu supponis omnino gratis nullam omnino toto anni decursu bonam inspirationem excitantem ad studendum, & ad meliorem vitam frugem reverendum, Parochum habuisse, & non nisi primo mense advertisse, ita & ego dico, non nisi primo mense peccasse; talis enim casus, qui supponit Spiritum S. & bonum Angelum toto anni decursu otiosum, Dæmonem autem toto anni decursu summè vigilem, tali responsione dignus est. Quod si finxeris casum, ut de more accidit, quatenus Deus, & Angeli tutores diligentissimi, & liberalissimi sunt in largitione gratiæ sufficientis, in peccatoribus monendis, in excitandis, in proponendis proprijs cuicumque obligationibus, præter exteriora exempla, quibus ad arctam salutis viam monentur, tum dico Parochum toties peccasse, quoties simili Synderesi, quæ frequentissima est, laboravit.

Ut autem prorsus enervem similia popularia argumenta, videamus, quid dicat P. Elizal. & quid nos; & sapiens Lector judicabit, an nostra doctrina excuset peccata, an potius opposita. Dicit P. Elizal. Parochum semper peccare, licet non advertat toties, quoties malè Sacramenta ministrat, ita ut semper peccet novo peccato; si enim hoc non dicat, non recedit à nobis. Dicimus nos Paro-

Parochum toties peccare, quoties advertit, ita ut iufficiat actualis advertentia in confuso, & se ad plura teneri, ut suum munus scienter obeat: adeoque si ab initio anni advertat se millies ministraturum Sacramenta, dicimus cum ab initio anni millies peccasse; nam voluntas habetur pro facto: rursus dicimus in sequenti Sacramentorum ministratura, si nullatenus in posterum advertat (quod tamen est moraliter impossibile) se peccare, non quidem peccato novo, sed antiquum peccatum completurum. Quæro modo, uter magis excuset peccata, an P. Eliz. an nos? Ego volo Parochum peccasse millies ab initio anni, immò toties quoties ministraturus erit per annum Sacramenta, dummodò hoc confusè præviderit: rursus per voluntatem non sciendi, quæ sui muneris sunt, volo toties ab initio anni peccasse, quoties per annum munus suum obiturus non est, dummodò hoc confusè præviderit. Econtra P. Elizal. dicit, quòd Parochus ab initio anni toties tantum peccavit, quoties Sacramenta cum advertentiâ ad sui muneris ignorantiam ministravit: rursus toties per decursum anni peccavit, quoties ea ignorans ministravit, & sine advertentiâ quòd peccaret. Ecce si equo iudicio locus sit, plurium peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, quia si Parochus primo anni mense obiret, immò si Doctoribus, & libris, quibus anni decursu uti posset, ut calleret, quæ sui instituti sunt, decurrente anno privaretur, adhuc juxta nos reus esset mille Sacramentorum illicitè, aut invalidè ministrandorum, quia voluntas habetur pro facto: eo modo, quo qui projicit Breviarium prævidens se millies non recitaturum, reus est mille peccatorum. Econtra juxta P. Eliz. Parochus primo mense non est reus mille sacrilegiorum, sed eorum tantum, quæ tunc contraxit: ergo si primum mensem consideremus, tantum abest, ut nostra sententia excuset, quin facit Parochum reum longè plurium peccatorum, quorum non facit sententia P. Elizal. Quòd si annum cum anno comparemus, æqualium peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, ac sententia P. Eliz. dicimus enim Parochum toties peccasse, quot confusè prævidit Sacramenta illicitè ministraturum, cum hac differentiâ, quòd ea omnia contraxit primo mense, quo confusè advertit, etsi sequentibus mensibus nihil omnino advertat, non peccaturum novo peccato formali, sed tantum expleturum formale antiquum. At P. Eliz. negat contraxisse omnia primo mense, sed vult toties novo peccato peccare, etsi non advertat, quoties

Tom. I.

ministrat Sacramentum. Hæc rectè intellecta evacuant, & moderantur zelum P. Eliz. contra nos.

Hoc idem evenit in projiciente Breviarium, qui si prævideat se pluries non recitaturum, dico eo instanti contrahere peccatum æquivalens omnibus omissionibus Officij futuris; & in ordine ad conscientiam perinde est, siue dicatur, quòd quotidie novum peccatū contrahat, siue dicatur, quòd quotidie novum peccatum non contrahat, sed omnia projectionis instanti cōtraxisse. Dixi, in ordine ad conscientiam, non tamen in ordine ad doctrinam; nostra enim sententia communissima est, & præterea Jansenismo ex toto opposita, sententia autem contraria nec est communis, nec saltem, modestæ memor, ita opposita. Idem dico de alijs casibus, si res penetraretur; perinde enim est ad conscientiam, & multitudinem peccatorū, siue cum P. Eliz. dicatur perjurum toties peccare, quoties pejerat, licet non advertat; siue nobiscum dicatur, perjurum, dum non advertit, non peccare novo peccato formali, peccasse tamen tum peccato omissionis diligentia ad emendationem perjuriorū requisita, tum patrando peccatum perjurij, & negligentia æquivalens omnibus negligentijs, & perjuris proferendis. Idem de concubinario, qui prævidens se in objecto turpi delectaturum, nisi sibi præsens sit, peccavit tum contra castitatem, quam prævidit violaturum, tum contra obligationem sciendi, & utendi remedijs ab Asceticis contra tale vitium præscribi solitis. Nulla igitur in nostra sententiâ peccatorum excusatio, nam tot admittimus in non advertente, quot Eliz. & summa nostræ doctrinæ coherencia; tuemur enim non peccari peccato formali novo sine novâ advertentiâ saltem in confuso; quâ coherentiâ caret doctrina Eliz. qui tuetur ad omne peccatum prærequiri aliquam aliquando cogitationem, & hanc esse omnium T. T. mentem; & simul tuetur peccari novo peccato formali, quin actu advertatur, adeoque negat requiri actualem advertentiam etiam confusam peccati ad peccandum, quæ non tantum incoheretia, sed contradictoria sunt.

§. II.

Argumentum ex dictamine conscientia vincibiliter erroneo.

S U M M A R I U M.

Plures D.D. volunt esse de fide, quòd parère tenemur conscientia vincibiliter erronea, 199. Arguit fusè, quòd vincibilis falsa nullam includat peccati cognitionem, & tamen eam sequens

X. iij

peccat,

peccat, adeoque peccatur sine advertentiâ peccati, n. 200. ad 205.
 Rejicit Patrem Suarez timentem, quod ad peccatum satis sit cognitio interpretativa, n. 206. ad 208.
 Concludit determinari exacte non posse, quæ cognitio sit necessaria ad peccata ignorantia, & dicit, quia Deus nos vult humiles, ibid.
 Theologi est in re practica valde obvia aliquid definire, n. 210.
 Judicium prudentium quando sit regula, n. 211.
 T. T. in discendo humiles, sunt in docendo duriores, ibid.
 Vult necessariam ad peccatum advertentiâ, & simul vult peccari, quin advertatur, n. 212.
 Defendo Patrem Suarez, n. 213.
 Aliud est quære, an advertentiâ requiratur ad peccandum; aliud, an eam habuerim, ibid.
 Sæpe difficile vincibilem ignorantiam ab invincibili secernere, ibid.
 Non recte probat ex D. Paulo, esse incertum, quæ cognitio necessaria sit ad ignorantia peccata, n. 214. 215.
 Affirmat, & negat nos debere sequi conscientiam vincibiliter falsam, n. 216.
 P. Vasquez, & alij docent vincibilem erroneam obligare tantum negativè, seu ne contra eam operemur, n. 217.
 Plerique, quos sequor, ut juxta eam operer. Doctores, n. 218.
 Plus peccat, qui non operatur juxta illam, quam qui eam non deponit, ibid.
 S. Thomas expresse dicit, quod obligemur sequi conscientiam erroneam, n. 219.
 Nullum absurdum, quod ea stante necessitetur homo ad peccatum, n. 220. ad 223.
 Necessitatur necessitate consequenti, quia eam deponere non vult, cum debeat, & possit, 222.
 Non est in statu damnationis; cur? n. 224.
 Ex hoc quod non deponens conscientiam erroneam tenetur eam sequi, non infertur peccari sine advertentiâ, n. 225.
 Omnes T. T. aliquam, vel in se, vel in alio, peccati advertentiâ requirunt, n. 226.
 Totus labor est combinare cum peccatis ignorantia advertentiâ peccati, ibid.
 P. Elizald. non combinat, quin destruit necessitatem advertentiâ ad peccandum necessariâ, n. 227.
 Expono quando pecco peccato ignorantia, n. 228.
 Pecco scienter per ignorantiam, pecco ignoranter contra legem, quam scire nolo, n. 230.
 Teneor non mentiri deposito errore vincibili, non eo stante, n. 231.
 Quomodo mentiendo peccet, etsi judicet se non peccare, n. 232.
 Plura sunt, quæ in se non sunt peccata, sunt in alio; atque adeo obedire dictamini vincibili,

non est peccatum in se, est tamen in dictamine, n. 235.

Mentiens non simul judicat, quod sit, & non sit peccatum, mentiri, n. 237.

Expono qualiter tunc teneatur, vel deponere dictamen, vel mentiri, n. 238.

Differentia inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneum, n. 239.

Atinus peccat mentiendo, seu obediendo ei dictamini, quam non mentiendo, n. 240.

Necessario peccat, n. 241.

Etsi tunc cognoscat mendacium esse peccatum, tenetur stante eo dictamine mentiri, n. 242.

Contemnere apprehensionem ex gravi motivo non est culpa: est contemnere ex culpa, n. 243.

Explico qualiter obligari possimus, ne agamus contra conscientiam dictantem tale opus esse peccatum, n. 244. 245.

Laborans conscientia vincibiliter erronea duos habet remorsus, ibid.

Non deponitur conscientia vincibiliter erronea per cognitionem dictantem, quod ea sit vincibilis, n. 247.

Erronea non est dubia de opere, quod dictat, sed de sui ipsius veritate, n. 248.

Ignorans vincibiliter duas videt in se obligationes, n. 249.

Objicit 5. qu. 11. per totam: Tenemur se. N. qui dictamen vincibiliter erroneum, 199. adeo ut sit peccatum ei non parere; ergo peccatur sine advertentiâ peccati. Antecedens suadet ex P. Vasquez 1.2. disp. 59. qui post P. Vasq. quam cap. 3. retulit sententiam, quæ negat esse peccatum operari contra conscientiam erroneam, subdit, quod opposita sententia adeo communis, & certa sit, ut sententia negans esse peccatum non obedire conscientiæ erroneæ, hæretica ab omnibus jure censetur. Dein d. 60. quærens, an conscientia erronea propriè obliget, respondet idem P. Vasq. obligare, ne quid fiat contra illam. Similiter P. Suar. & P. Sanch. asserunt esse de fide, quod teneamur parere conscientiæ erroneæ; & P. Granado 1.2. contr. 2. tr. 12. d. 7. sect. 3. ait, esse intrinsecè malum non obedire conscientiæ vincibiliter erranti, nec Deum, nec Prælatum posse in hoc dispensare: ergo tenemur obedire conscientiæ vincibiliter erranti. Quod autem, supposita hac doctrinâ, quæ juxta plerisque est de fide, sequatur peccari sine ullâ advertentiâ peccati, probat P. Eliz. quia conscientia vincibiliter erronea non habet secum conjunctam ullam cognitionem probabilem, aut dubitativam, quæ cognoscatur esse peccatum id, quod ea conscientia vincibiliter errans dictat: si enim aliquam talem cognitionem haberet, non esset pecca-

peccatum ei conscientiae non obedire: detur enim conscientia vincibiliter erronea dictans esse necessarium mentiri ob vitam tuendam: ecce talis conscientia nullam habet sibi conjunctionem cognitionem ostendentem, quod sit peccatum tunc mentiri; si enim haberet, non possem eam conscientiam sequi, sed non tantum possum, sed teneor eam sequi, adeoque teneor tunc mentiri: ergo conscientia vincibiliter erronea nullam habet secum cognitionem peccati: ergo peccatur sine cognitione peccati; cum certum sit, quod conscientia vincibiliter erronea non excludit à peccato.

N. 200. Confirmat 1. Vel Petrus ex conscientia vincibili erronea iudicans se teneri ad mentendum, ut famae, & vitae propriae, aut alienae consulat, cognoscit, siue probabiliter, siue dubitative, quod mendacium tunc sit peccatum, vel nullo modo cognoscit? Si nullo modo cognoscit, habetur intentum, nempe tum, quod Petrus tunc mentiendo peccet, nam omnis sequens conscientiam vincibiliter erroneam peccat; tum quod peccet sine omni cognitione peccati. Si aliquo modo cognoscit, sequitur, quod tunc conscientia vincibiliter erronea non obligat ad mentendum, quia nullus obligatur ad id, quod cognoscit esse peccatum. Confirmat 2. mihi pag. 50. (est enim error Typographi, quo frequentissime non minus, quam sollicitissime scatur impressio, ponens numerum 52. pro 50.) quia dici non potest Petrum peccare tunc mentiendo, quatenus operatur contra scrupulos, & conscientiae remorsus, qui stant cum iudicio conscientiae vincibiliter errantis, dictante non esse peccatum, immò esse obligatorium tunc mentiri: non, inquam, dici potest, quia vel illi scrupuli, & remorsus sunt purae apprehensiones peccati, vel sunt iudicia? si sunt purae apprehensiones, sequitur quod Petrus mentiendo tunc non peccavit, quia agere contra apprehensiones scilicet ab omni iudicio rationis non est peccatum: si sunt iudicia, contra est; quia si Petrus tunc iudicat peccatum esse mentiri, non potest ex conscientia vincibili erronea obligari ad mentendum; sed obligatur, ut supponitur: ergo dicendum est dari conscientiam vincibiliter erroneam sine his remorsibus, quam tamen qui sequitur, peccat, quia vincibilis est.

N. 202. Confirmat 3. pag. 51. quia nullus obligari potest sub peccato, ut agat contra remorsum conscientiae dictantis, quod sit peccatum agere illud; nam per hunc ipsam remorsum cognoscit se non teneri ad agendum illud: ergo implicat, ut cum conscientia vincibiliter erronea obligante ad mentendum, sit con-

scientiae remorsus obligans ad non mentendum: ergo peccatur sequendo conscientiam vincibiliter erroneam, absque eo quod aliquis remorsus peccati detur. Confirmat 4. quia N. conscientia vincibilis erronea est iudicium 203. obligans sub peccato ad aliquid faciendum, aut omittendum; ergo implicat, ut cum ea sit quodcumque iudicium de malitia rei, ad quam obligat. Similiter implicat, ut cum ea sit dubitatio, aut fluctuatio de malitia ejusdem rei, quia affirmatio unius excludit negationem contrariam, aut contradictoriam ejusdem objecti, atque etiam dubitationem: ergo affirmatio bonitatis mendacij, quam habet, qui ex conscientia vincibiliter erronea iudicat esse mentendum, excludit negationem contrariam, & contradictoriam ejusdem bonitatis, nec non etiam dubitationem; implicat enim, ut, cum iudico esse bonum mentiri, dubitem esse bonum: ergo conscientia erronea vincibilis est expers earum cognitionum, & remorsuum malitiae, & tamen peccatur sequendo conscientiam vincibiliter erroneam; ergo peccatur sine omni remorsu, & actuali cognitione malitiae.

Confirmat 5. quia dici non potest, omnem N. conscientiam vincibilem erroneam deponi 204. posse, & per hoc differre ab invincibili; non potest autem deponi, nisi tunc adfit actualis aliqua cognitio malitiae; ergo tunc adest aliqua. Non (inquit P. Eliz. pag. 51.) hoc dici potest; tum quia hoc non est solvere argumenta, sed arguere, argumentum autem per argumentum non solvitur; tum quia tunc nulla adest cognitio, ut patet ex dictis ab Eliz. tum quia si aliqua talis cognitio adesset, eo ipso per illam cognitionem conscientia erronea non esset deponibilis, sed actu deposita; & sic non esset erronea, nam per eam cognitionem actu iudicaret, quod malum esset mentiri; ergo non esset conscientia erronea deponibilis, sed deposita: ergo non adesset conscientia erronea. Confirmat 6. pag. 52. §. 2. Conscientia vincibiliter erronea, N. nec est dubia, nec est scrupulosa; ergo cum 205. ea nulla est cognitio proponens, quod malum sit mentiri. Antecedens probatur: non est dubia, quia sine ullo dubio dicitur esse tunc mentendum; non est scrupulosa, quia tunc nullus scrupulus adest; ergo nec est dubia, nec est scrupulosa, adeoque cum ea nulla adest cognitio peccati. Rursus conscientia vincibilis erronea ita obligat, ut sit peccatum contra illam agere: e contra conscientia dubia ita obligat non agere, ut sit peccatum juxta eam agere: ergo conscientia vincibilis erronea non est peccati dubia. Quod si nos recurramus ad cognitiones aliquas apprehensivas

fivas peccati, compossibiles cum iudicio vincibili erroneo non peccati, illarum apprehensiones (ait P. Elizald.) non sunt ad rem, nec ob ipsas peccatur, nam sciunt omnes, quod quando fidei mysteria credimus, habemus sæpe apprehensiones contrarias proponentes mysterium esse falsum, nec tamen ideo peccamus, eo quod contra illas credimus mysteria.

N. 206. P. Suar. Post hæc cum magna Lectorum cruce fissimè producta, ait 1. pag. 53. §. 3. quod P. Suar. opinionem de necessitate cognitionis actualis ad peccandum potenter debellarit; & 1. 2. 3. 4. 5. rejecerit doctrinam eorum, qui tunc tantum volunt inadvertentiam esse voluntariam, quando intellectus supra eam reflexit, & reflexè advertit se non satis considerasse eam rem, & se teneri ad exactius considerandum, vel saltem reflexè dubitat de sufficienti consideratione, & de obligatione ulterius considerandi. De qua opinione ait P. Suar. n. 21. quod si hic modus verus esset, facile esset expedire difficultates positas, &

P. Eliz. declarare, quado oblivio sit culpabilis. Attamen n. 22. dicit hunc modum esse moraliter incredibilem, cum ex eo sequatur incommoda illata n. 14. (ait P. Suar. & cum eo P. Eliz. §. 4.) quia alias in infinitum iretur, quia hanc ipsam reflexam cognitionem de considerandi obligatione potest quis culpabiliter omittere: ergo necessaria erit alia reflexior cognitio in infinitum: ergo ut quis peccet ex ignorantia vincibili, non est eo tempore, quo quis ex ea peccat, necessaria cognitio obligationis considerandi. Quapropter dubium est, (subdit P. Eliz.) an saltem necesse sit, ut aliquo priori tempore habuerit cognitionem de obligatione considerandi magis Divinam legem, & quidem an ea cognitio debeat esse in particulari circa eam rem, in qua per ignorantiam peccatur, an satis sit in universalis, ut si Fidei occurrat, se plura, quæ scire tenetur circa Dei legem, & proprium statum, ignoraturum, nisi magis Deo, & animæ salutis invigilet? Respondet pag. 54. satis esse voluntarium indirectum, ut ignorantia, & errores sequentes sint peccata; adeoque satis esse, ut quis priori tempore dubitaverit saltem, se non eo, quo debet, studio, Deo, & salutis vacare. Addit tamen §. 5. non ideo sequi satis esse, quod habuerit cognitionem rei, ignorando ejus malitiam, ut satis esse docuit P. Suar. à n. 28. & P. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 16. n. 20. & communiter T. T. qui dicunt ad voluntarium indirectum satis esse cognitionem virtutalem, & interpretativam; ita ut satis sit, si alicui in mentem veniat illud objectum ut commodum, aut noxium; hæc enim cog-

N. 207. tione posita, potest homo magis applicari ad considerandum illud, an sit moraliter bonum, vel malum: quæ applicatione omissa, tunc homo precipitanter, & imprudenter operatur; ita ut, si objectum sit malum, sibi imputare debet, si ejus malitiam non novit, potuit enim, sed noluit. Sed hoc rejicit P. Eliz. 1. quia et si interpretativa cognitio modo declarato satis sit, ut ignorantia, error, & oblivio ad illam sequentes sint aliquando culpabiles, ut accidit, quoties aliquis precipitanter consilium capit, aut dat, aut operatur, non utendo diligentia, nec ulteriori consideratione pro materie gravitate: attamen absolute ea cognitio interpretativa non est satis, ut sit peccatum ipsa ignorantia, & inadvertentia malitiæ earum rerum, quæ non sunt in se malæ, sed tantum quia vetitæ; ea enim cognitio, quando sunt vetitæ, talis est, qualis foret, si non essent vetitæ; sed si non essent vetitæ, ea cognitio nullam vim habuisset ad excitandam cognitionem malitiæ, quæ nulla esset; ergo neque quando sunt vetitæ. 2. quia cognitio rerum indifferentium talis est, qualis sunt ipsæ res; sed ipsæ sunt indifferentes ad bonum, & malum; ergo etiam earum cognitio; ergo earum cognitio non potest inducere in cognitionem malitiæ. Omitto alias P. Elizald. rationes.

N. 208. Tandem §. 6. quando putabam cum aliquid certi dicturum, quæ cognitio requiratur, ut ignorantia sequentes sint peccatum, nam impugnavi ut insufficientem cognitionem interpretativam admissam à P. Suar. & ut repugnantem cum ignorantia, & errore vincibili cognitionem actualem, qualem nos admittimus: postmodum concludit, non posse exactè determinari, quæ cognitio sit necessaria ad peccata ignorantia, quia Deus nos vult humiles. Idem respondet lib. 6. qu. 19. ubi postquam refutavit doctrinam communem de quantitate scientiæ in Confessario necessaria, tandem §. 7. & 8. quid obscurius respondet, ait enim talis, ut plerumque dicat verum: Obstupui ad hæc, & vidi contigisse N. Patri Eliz. id, quod frequentissimum est in materijs difficilibus, nempe omnes sententias destruere, & nullam asserere, cum tamen in re adeo necessaria, practica, & frequenti, ut sunt peccata ignorantia, erroris, oblivionis, & inconsiderationis culpabilis, necesse sit viro Theologo aliquid decidere circa cognitionem prærequisitam ad ea peccata; non minus, ac Theologi est decidere, quæ advertentia sit necessaria ad mortale, quæ ad veniale, quæ, & qualis libertas, & similia; imò Theologr

N. 209. P. Eliz. N. 210.

N. 210.

logi est definire circumstantias, & alia non tantum ad peccatū in genere, sed ad peccata particularia in omni specie magis hominibus saltem familiari, & necessaria, cum omnes istae quaestiones practicae sint, nec Deus contentus est, ut Theologus humilis sit, sed praeterea ut doctus sit. Quare S. Jacob. Ep. 1. mo-

N. 211. S. Jacob. D. Bonaventurae. Valer. Maxim. Secret. *net, quod qui indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter; atque adeo qui caret illā, argui potest negligentia, inquit S. Bonav. tom. 3. serm. 2. de S. Gregor. Papā, concludens cum Valer. Maximi epiphonemate, qui laudās Socratem, scribit, quod quia ad discendum semper se pauperem credidit, ad docendum fecerit se locupletissimum.* Sint ergo Theologi humiles, credendo se semper in discendo pauperes, ut in docendo sint ditiores. Quod si in aliquibus materijs Theologi appellant ad iudicium prudentium, tunc est, quia ea materia subest innumeris circumstantijs, & pro quolibet casu particulari, cum innumeri sint, non potest dari doctrina generalis, nisi in eo, in quo genericè conveniunt, non autem in quo singulariter differunt, & ideo Theologi, ne tunc omittant dare aliquam regulam, pro regulā dant iudiciū viri prudentis, cuius munus est considerare particularitates hujus, vel illius casus: ergo satis fuisse P. Eliz. aliquam pro re tam universali, & necessariā sententiā fundare, quam omnem destruere, & multo magis, quam dicere, quod ad peccatum necessaria sit advertentia, & simul dicere, quod peccari potest sine advertentiā. Humilitas, ad quā appellat, & pro ratione dat, poterit quilibet dare pro omni materiā, quam ignorat, & sic renunciandum erit omni studio, subrogando in favorem nescientiae humilitatem; immo etsi quis definiat, quae cognitio praequiratur ad hoc, ut peccetur per ignorantiam, potest esse humilis non minus quam qui nihil definit. Hoc rogo Lectorem meum, ut sciat me in compendium redegissem, quae fusissimo calamo legi in P. Eliz. ut discat, Theologo saepe non minori opus esse patientiā, quam ingenio. Legi tamen, ne quid a nobis omissem vitio verteretur.

N. 212. *Ait itaque 1. P. Eliz. quod P. Suar. 1. 2. d. 4. scilicet 3. n. 27. dicat, saepe discerni exactè nō posse, quando ignorantia fuit voluntaria. Sed P. Eliz. duo confundit; aliud enim est, quae cognitio; & advertentia necessaria sit, ut ignorantia sit peccatum; aliud, an ego eam advertentiam habuerim. Primum est, quod modo quaeritur, & hoc exactè determinat P. Suar. dicens requiri, & satis esse advertentiam interpretativam. Secundum non est ad rem, certum enim est saepe nos nescire, an*

advertentiam requisitam habuerimus: ergo pro rebus adeo inter se diversis non benè citatur P. Suar. & P. Sanch. & multo magis non benè illae duae res confunduntur; & hoc ipsum constat ex eodem P. Eliz. 2. p. lib. 6. qu. 20. §. 4. pag. mibi 339. ubi citat P. Suar. & P. Valent. dicentes esse difficile discernere ignorantias vincibiles, & invincibiles, ita ut ea discretio saepe humanum modum excedat.

Ait 2. defectum certitudinis oriri potissimè, tum ex eo, quia nescimus, an nobis sint remissa omnia peccata, & quia nimium nos amamus, & falso zelo peccamus. Sed contra: vel enim loquitur de defectu certitudinis cognitionis praequisitae ad peccata ignorantiae, vel de defectu certitudinis justificationis propriae, de qua sermo erat Apostolo 1. ad Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum?* Si de secundo, non est ad rem, hic enim loquimur de primo. Si de primo, ea, quae asserit, non probant nisi incertitudinem justificationis propriae; non autem incertitudinem regulae de qualitate cognitionis praequisitae ad peccata ignorantiae: ergo nova confusio.

Ait 3. quod si S. Paulus scivisset, quae & N. qualis exacta cognitio praequiratur ad peccata ignorantiae, non dixisset, *Non sum justificatus, me ipsum non iudico.* Sed contra; quia etsi sciam cum omni Theologo quid requiratur ad peccatum mortale, saepe tamen iudicare non possumus, an de facto ea omnia requisita habuerimus; immo etsi quis sciat se mortaliter peccasse, nescit tamen se justificatum per dolorem sequentem: ergo ex incertitudine justificationis, & ex incertitudine iudicii, an necne peccaverim, non benè infertur incertam esse qualitatem cognitionis requisitae ad peccatum. Omitto plura similia, quae sicut aequali confusione peccant, ita aequali solutione infirmantur. Nolo tamen N. omittere contradictionem; nam lib. 5. qu. 11. ut arguat contra nos, citat plures dicentes esse de fide nos teneri ex praecepto sequi conscientiam erroneam vincibilem: at lib. 5. qu. 18. §. 3. ad finem pag. 141. postquam quaesivit, an Deus praecipiat, ut sequamur conscientiam erroneam invincibilem, & attulit rationes sententiae affirmantis, ait: *Nilominus difficultates istae nō minime movere debent ad discendum, (Deum jubere, ut sequamur conscientiam erroneam invincibilem) quia ad verbum probant etiam de conscientia erronea vincibili; Deus porro jubere nequit hanc sequi, quae contradictoriè opponuntur doctrinae, quam asserit esse de fide, nempe nos teneri sequi conscientiam vincibiliter erroneam.*

N. Venio modò ad argumentorum solutionem,

P. Eliz.
P. Suar.
P. Sanch.
P. Val.

N. 214.

215.

216.

P. Eliz.

N.

217.

nem, quæ per integras quatuordecim paginas scriptis characteribus impressa contra nos tamquam summæ efficaciam proponit. Prius itaque transmittit non tantum, quod tradit P. Valq. 1.2.d.60. cap.2.n.4. quem sequitur P. Palao tr. 2. de Conf. d. 2. qu. 2. & 3. nempe conscientiam vincibiliter erroneam obligare tantum negativè, non autem positivè; id est, obligat tantum, ne contra illam opereris, non autem obligat, ut juxta illam opereris; immò transmittit conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, (tenetur tamen operans eam deponere) obligare te, ut opereris juxta illam, ita ut magis pecces operando contra illam non depositam, quam pecces eam non deponendo, ut expressè docent M. Tapia tom. 1. lib. 1. qu. 8. art. 3. & 4. & lib. 3. qu. 9. art. 5. & 11. & qu. 17. art. 4. cujus verba dedi supra scilicet. 2. §. 4. & Caram. tom. 4. Theol. Mor. Fund. in quest. proemiali n. 22. & fusè in Prodro. à n. 117. & in Dialect. de possessionis regulâ tom. 4. pag. mibi 343. Herinx tom. 2. d. 4. à n. 16. Reding tom. 2. qu. 9. art. 3. contr. 2. pag. 241. Medina, P. Valent. Corduba, P. Azor, P. Salas, P. Thyrs. disp. 8. adeo ut P. Valq. 1.2.d.59.n.6. dixerit, Catholica sententia est, esse peccatum operari contra conscientiam erroneam in quacumque materia; & P. Sanch. lib. 1. Summæ cap. 13. n. 12. ait: Quando conscientia erronea est vincibilis, seu culpabilis, & dicat aliquid esse sub præcepto, quod quidem peccatum erat, ut si diceret quemquam furari debere, ut pauperi subveniat, peccati reus erit, si furaretur, si non furaretur; furando quidem contra præceptum non furandi, a cuius transgressione ignorantia illa culpabilis excusari nequit; non furando autem, quia contra conscientie dictamen agit. Hæc P. Sanch. Quare absolute judico conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, teneor tamen deponere, non tantum obligare, ne contra eam operemur, ut putat P. Valq. sed etiam ut juxta eam operemur, ut putat M. Tapia, & alij.

N. Patet hoc 1. ex S. Thom. qui qu. 17. de Veritate ait: Conscientia quantumcumque erronea obligat ad peccatum; ergo si sit vincibilis, siue invincibilis obligat sub peccato ad sui sequelam; & 1.2. qu. 19. art. 6. ad 3. ait: Supposito errore rationis, vel conscientie, qui procedit ex ignorantia non excusante, necesse est, quod sequatur malum in voluntate, nec tamen homo est perplexus, quia potest ab errore recedere, cum ignorantia sit vincibilis, & voluntaria. Ecce ex primo textu S. D. peccat, qui non sequitur conscientiam vincibiliter erroneam; ex altero textu peccat, qui eam sequitur, quatenus potuit eam deponere, & no-

luit. Similiter quodlib. 8. art. 13. in corp. ait: Duobus modis aliquis ad peccatum obligatur, uno modo faciendo contra legem, alio modo faciendo contra conscientiam; ut accidit in habente conscientiam vincibiliter erroneam, peccat enim contra illam, si operetur contra illam; si autem juxta illam conscientiam vincibiliter erroneam operetur, peccabit contra legem: ergo juxta certam T. T. sententiam peccatum erit operari contra dictamen conscientie, siue invincibiliter, siue vincibiliter erroneæ: nec est inconveniens, quod, stante conscientia culpabili erronea, homo necessitetur ad peccandum, quia vult hanc necessitatem, dum non deponit errorem, quem potest, & debet deponere; quia, ut loquitur S. Thom. 1.2. qu. 19. art. 6. ad 3. error ille est vincibilis. Similiter ergo non tantum obligor ad non agendum contra conscientiam vincibilem erroneam, sed etiam obligor ad agendum juxta illam, quia per illam, ut ait Palanco qu. 6. proponitur hoc principium, Faciendum est, quod lex Dei præcipit; & N. quia ex S. Thom. obligor ad eam sequendam; ergo non tantum teneor non agere contra illam, sed teneor agere juxta illam: atque adeo si Petrus ex conscientia vincibili erronea judicet furandum esse, ut pauperi succurrat, ea conscientia, si non deponatur, obligat Petrum, non tantum, ne omittat furtum, sed ut furetur, si enim omittat, putabit se peccare contra charitatem proximi, & contra conscientiam; si autem furetur, peccabit contra legem. Non tamen hinc sequitur peccare necessario, nam si vult, potest eam conscientiam dimittere, adeoque siue furetur, siue non furetur, peccabit semper: peccabit non furando, quia putat se teneri ad furandum, ut proximo succurrat; & quia tenetur operari juxta dictamen, quod tunc habet: peccabit furando, quia vult ignorare præceptum non furandi, & non vult dimittere dictamen erroneum, quod potest, & debet dimittere; ergo non necessario peccabit, quia potest conscientiam erroneam dimittere.

Dices: Repugnat, ut quis in conscientia obligetur ad peccandum: ergo conscientia culpabiliter erronea non obligat sub peccato ad sui sequelam. Distinguo antecedens: Repugnat, ut quis ex suppositione sibi liberâ obligetur ad peccandum, nego; sibi non liberâ, concedo antecedens: cum ergo ea conscientia erronea sit libera operanti, est enim vincibilis, & eam non velit deponere, cum possit, non mirum si ea conscientia sibi liberâ supposita peccet, siue furetur, siue non furetur; furando enim peccabit contra legem

vetantem furtum; non furando peccabit contra legem obligantem ad agendum quod conscientia præcipit. Ne tamen dicas quod homo ille, quia est in statu, in quo non potest non peccare, sit in statu proprio damnatorum, qui ex suppositione sibi liberâ necessitantur ad peccandum; ne, inquam, hoc dicas; tum quia homo ille potest eam conscientiam deponere, non ita damnati suum statum; tum quia necessitas ad peccandum, quæ inest damnatis, est ex suppositione eis liberâ in viâ; non autem liberâ in statu damnationis, ut bene Palanco *qu. 6. n. 104.*

N. Transmittitur igitur dari obligationem sequendi dictamen vincibiliter erroneum, si non deponatur, potest tamen, & debet deponi; nego tamen consequentiam à P. Eliz. ex eo antecedenti illam, nempe peccari sine peccati advertentiâ, immò dico peccari cum advertentiâ peccati, ut omnes T.T. docent, licet in hoc discrepent, quod plerique velint necessariam esse advertentiam actualem peccati in se; alij verò cum P. Suar. velint, satis esse interpretativam, quæ tamen est advertentia actualis in alio, licet respectu peccati vocent interpretativam: ex. gr. est actualis advertentia commodi, quod habet objectum, quod sequor; quia tamen illud, ut supponitur, est verum, & peccatum, & ego ulterius non considero ut debeat, & debere cognosco, ideo P. Suar. dicit esse advertentiam interpretativam peccati. Quare omnes T.T. aliquam advertentiam actualem peccati requirunt, si peccati in se, ut plerique; si in alio, ut P. Suar. qui ideo vocat interpretativam: cum ergo omnes T.T. hoc doceant; rursus, cum omnes etiam doceant, quod sequens dictamen vincibiliter erroneum peccet, & quod dentur peccata ignorantie, in advertentia, & oblivionis, tota difficultas stat in combinatione utriusque doctrinæ receptissimæ. Inferre autem, ut vult P. Eliz. ex eo quia dantur peccata ignorantie, dari peccata sine advertentiâ peccati, est negare id ipsum, quod idem P. Eliz. cum omnibus docet, ad omne peccatum etiam ignorantie requiri advertentiam actualem; quapropter rotundè nego eam consequentiam, *ergo peccatur sine advertentiâ peccati*; quæ non potest concedi, nisi negetur hoc antecedens, *Ad omne peccatum etiam ignorantia prærequiritur aliqua cognitio actualis malitiæ, vel in se, vel in alio*; quod antecedens dixerat pag. 20. esse concordem omnium T.T. sententiam. Recurrere autem ad cognitionem actualem ante mensum elapsam, ut ignorantia, quæ hodie committitur, sit hodie peccatum, est facere hominem peccatorem hodie sine libertate pec-

cati hodie; & ad summum ignorantia hodie est denominative peccatum à cognitione elapsa ante mensum, non autem novum formale peccatum; præsertim cum potuerim toto hoc mense oblivisci obligationis sciendi, quam ante mensum noveram, ex. gr. audiendi hodie sacrum.

Cum igitur res tam gravis, & tam obvia, N. & scitu necessaria, qualis est, quandonâ peccem peccato ignorantie, clarissimè exponi possit, & si potest, debet; potest autem, ut nos facimus, dicendo tunc peccari, quando adest actualis aliqua cogitatio obligationis sciendi, eaque obligatio negligitur, non est quod difficultati cedamus, & recurramus ad cogitationem præteritam, contra quam stant tot robusta argumenta, & periculum, ne Jansenistæ Catholicos se jactent, aut Catholicos Jansenistas vocent. Sanè si Pater Eliz. N. combinaret cognitionem actualem peccati cum peccato ignorantie, credo quod ad cognitionem præteritam non appellaret. Hoc autem, quam facile sit, constat ex dictis; dixi enim, quod peccans peccato ignorantie non ignorat peccatum ignorantie, immò scit se peccare peccato ignorantie: quod ergo ignorat, est, quod sequitur ad ignorantiam; & ideo peccat ponendo illud objectum, non tantum quia vult ponere, si sit, si non sit peccatum, sed etiam, quia cognoscit se posse, & se teneri scire an sit peccatum, & negligit scire: ex. gr. ignoro, an hodie sit audiendum sacrum; suppono dari præceptum de eo audiendo, & illud omitto; ecce in hoc casu pecco tum scienter, tum ignoranter: scienter respectu peccati ignorantie, quatenus possum, & cognosco me teneri ad interrogandum, & nolo interrogare; ignoranter, quatenus nescio, an detur præceptum audiendi: ignorantia igitur est respectu præcepti audiendi, nescio enim, an detur: scientia est respectu tum peccati ignorantie, quatenus scio talem voluntariam ignorantiam esse peccatum; tum peccati omissionis sacri, quatenus scio me peccare omitendo sacrum, quod an sit audiendum scire negligo.

Ad probationem, quâ dicit, non stare ullâ N. cognitionem, vel apprehensionem peccati cum vincibili ignorantia, aut errore, nego antecedens, immò si non stat, non est vincibilis, ut toties dixi, sed invincibilis: ergo implicat ut peccem ignorantia vincibili, quin actu cognoscam saltem confusè me peccare. Immo eundem P. Eliz. redarguo, qui lib. 6. P. Eliz. *qu. 20. §. 3. ad finem pag. mibi 339.* laudat Adrianum in 4. *qu. 5. de Confess. dub. 6. & 7.* dicentem, Ignorantia juris Divini excusat solum,

solū, quando est invincibilis; non manet autem invincibilis quando adest, a quo posset discere veritatem, si vellet, nempe quando adest Confessarius, de hoc enim loquitur: ergo ex Adriano, ut ignorantia sit vincibilis, debet quis posse velle discere; quomodo autem velle possit, nisi habeat cognitionem præviam ad volitionem? Ad hujus probationem, quā infert, quod si cum errore vincibili, quod mendacium non sit nunc peccatum, itaret aliqua peccati cognitio, nempe quod mentiri sit peccatum, tenerer nunc non mentiri, distinguo antecedens: tenerer nunc non mentiri, deposito dictamine vincibiliter erroneo, concedo antecedens, eo stante, nego antecedens, & consequentiam. Dico enim, quod stante in Petro dictamine vincibiliter erroneo, quod mentiri non sit peccatum, immo sit necessarium, ut vitam tueatur, dico, inquam, Petrum teneri ad mentiendū, quia datur obligatio sequendi dictamen vincibiliter erroneum sub conditione, quod non deponatur; sed tunc non deponitur, ut suppono; ergo tenetur mentiri.

N. 232. Quomodo autem Petrus tunc peccet mentiēdo, licet iudicet se non peccare, ratio est; quia cum eo dictamine directo vincibiliter erroneo stat apprehensio, aut, si mavis, iudicium reflexum intumens Petro obligationem ulterius inquirendi, an tunc sit licitum mendacium, ut vitam tueatur; quam obligationem ulterioris inquisitionis, quia Petrus respuit, ideo directē peccat peccato ignorantiae, & erroris, quatenus omittit debitam ulteriorem inquisitionem; & indirectē peccat peccato mendacii cum eā omissione necessariō connexo, & sequenti ad eam omissionem. Duo itaque in eo casu praecepta concurrunt, unum absolutum propositum per apprehensionem, aut iudicium reflexum, quod dicit, *Depono illud dictamen vincibile erroneum, vel ulterius inquire, an hoc dictamen*, mentire, ut vitam tuearis, *si verum*: aliud conditionatū, *si dictamen non deponas, mentire*: cum autē Petrus, ut supponitur, nolit deponere dictamen, nec ulterius inquirere, consequenter licet, *praevis loquendo*, mendaciū, quatenus est cōforme ei dictamini vincibili erroneo, non sit in se peccatū, eo enim dictamine posito, tenetur ei conformari; attamen mendacium etiam tunc est peccatū in alio, nempe in dictamine vincibili erroneo, nam cum tali dictamine vincibili erroneo stat dictamen reflexum, *Depono illud, vel ulterius inquire*.

N. 234. Hoc idem patet in sexcentis casibus; potest enim aliquid non esse peccatum in se, immo esse necessarium, & idem ipsum esse peccatum in alio. Qui voluntarie reddit se

impotentem jejunandi, vel restituendi, supposita eā impotentia non peccat non jejunando, & non restituendo; atque adeo omisio jejunii considerata praevis ad solam impotentiam, praescindendo an haec sit, an non sit voluntaria, ea, inquam, jejunii omisio non est in se peccatum; est tamen ea ipsa jejunii omisio peccatum indirectē, & in alio, nempe in ipsa impotentia sibi libera, & voluntaria, tenetur enim non reddere se impotentem jejunandi, & restituendi; cū eā impotentia supposita non teneatur, immo nec potest jejunare, & restituere. Idem accidit in N. casu nostro: mendacium posito dictamine erroneo, quod tunc sit necessarium, non est in se peccatum relativē praevis ad dictamen; quia tamen illud dictamen est voluntarium, quia vincibiliter erroneum, ideo idem mendacium est peccatum in ipso dictamine, quod deponere non vult, cum possit, & debeat. Dum ergo Theologi dicunt, quod tenemur sequi tunc dictamen vincibiliter erroneum, & quod illud sequendo non peccemus, loquuntur de peccato contra dictamen, non autem contra legem, & loquuntur ex hypothēsi, seu sub conditione, quod quis nolit deponere; opus enim sequens ad dictamen, quatenus praevis est huic conforme, non est peccatum in se; at non negant esse peccatum in alio, immo affirmant esse peccatum in alio, nempe in ipso dictamine erroneo culpabili, adeoque voluntario, quod tenor, & nolo deponere.

N. 236. Hinc facile est concordare omnes T. quorum aliqui dicere videntur, quod mendacium, stante dictamine vincibili erroneo, quod necessarium sit ad vitam tutelam, non sit peccatum; alij autem dicunt esse peccatum. Qui negant esse peccatum, considerant praevis mendacium, ut conforme ei dictamini vincibili erroneo, praescindendo ab hoc, quod tale dictamen sit peccatum, & dicunt, quod tunc mendacium non est peccatum in se. Qui autem affirmant tale mendacium esse peccatum, dicunt esse peccatum in alio, nempe in dictamine vincibili erroneo, hoc enim non deponere, & non ulterius inquirere est peccatum. Recole paritatem non jejunii, quod in ordine ad solam impotentiam non est in se peccatum; est tamen in ipsa impotentia culpabili. Ex quibus patet Petrum laborantem vincibili errore, quod mendacium in vitam tutelam non sit peccatum, patet, inquam, primò, non peccare in se, quatenus sequitur, immo tenetur sequi illud dictamen, dato quod deponere nolit. Patet 2. absolutē cum peccare mentiēdo; peccare, inquam, in dictamine culpabili, quod deponere

deponere non vult. Patet 3. numquā peccare sine advertentiā ad peccatum, tunc enim cognoscit obligationem deponendi illud dictamen, adeoque licet vincibiliter iudicet mendacium non esse peccatum, iudicat non esse peccatū, stante dictamine vincibili, & relative ad hoc dictamen, adeoque iudicat in ordine ad idem dictamen, mendacium non esse peccatum in se; adhuc tamen simul, & semel apprehendit saltem, vel iudicat esse peccatum in alio, seu in ipso dictamine, quatenus apprehensivē, vel iudicativē cognoscit se teneri deponere illud dictamen, aut ulterius indagare, an sit rectum, an erroneum.

N. Dices 1. Ergo Petrus iudicat simul, & semel mendacium esse, & non esse peccatum. 237. Nego consequentiam; nam iudicare mendacium non esse peccatū in se, stante eo dictamine erroneo; & iudicare dictamen erroneum esse peccatum, & mendaciū esse peccatum in eo dictamine, non sunt iudicia contradictoria, cum sint de diversis objectis. Addo, ut dixi, non esse necesse, ut Petrus reflexē iudicet, satis est, ut dubitet tale dictamen, & opus sequens esse peccatum, immo satis est, ut cognoscat se teneri ulterius inquirere, an tale dictamen sit rectum, an erroneum.

N. Dices 2. Ergo Petrus non potest, tantū abest, ut debeat, tunc mentiri ob vitæ tutelam; cognoscit enim, quod mendacium sit peccatū in ipso culpabili dictamine. Distinguo consequens: non potest mentiri stante eo dictamine, nego, immo debet mentiri; tenetur enim, ut suppono, obedire dictamini culpabili eo persistente: non potest deposito eo dictamine, concedo consequentiam; quo modo, stante impotentia voluntaria non restituendi, quatenus pecunias in superflua expendere volo, non teneor restituere, nam non possum; & stante impotentia non jejунandi, quatenus volo venari, non teneor jejunare, quia non possum: deposita hæc impotentia, quam deponere teneor, & possum, tunc possum, & teneor restituere, & jejunare: ita stante dictamine culpabili, quod teneor mentiri, mentiri teneor; eo dictamine deposito, quod teneor deponere, teneor non mentiri. Hinc apparet discrimen inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneū; licet enim utrique teneor obedire, & neutri contravenire, attamen vincibiliter erroneum teneor deponere, invincibiliter erroneum, quia non possum, ideo nec teneor deponere. Igitur cum dictamine vincibiliter erroneo fiat iudicium reflexum de eo deponendo, vel saltem apprehensio proponens obligationem ulterius inquirendi, an illud sit rectum, an

non: e contra cum dictamine invincibiliter erroneo nihil horum adest. Itaque opus dictatum a dictamine vincibiliter erroneo est peccatum indirecte, seu in ipso dictamine, quod est peccatum, licet opus, ut huic dictamini conforme, non sit peccatum: opus autem dictatum a dictamine invincibiliter erroneo nec est peccatum relative ad dictamen, cui conformatur, nec in ipso dictamine, quod non est culpabile.

Dices 3. Ut Petrus teneatur non mentiri, N. satis est, ut cognoscat mendaciū esse peccatū in alio: sed juxta nos Petrus cognoscit, quod mendaciū sit peccatū in alio, nempe in dictamine culpabili: ergo Petrus tenetur tunc non mentiri; vel si tenetur mentiri, non debet tunc cognoscere, quod mentiri sit peccatū in alio, seu in ignorantia culpabili, adeoque dabitur peccatum ignorantie sine advertentiā peccati. Nego maiorem; dico enim non esse satis, ut cognoscat mendacium esse peccatū in alio, sed præterea nullū habere debet præceptum urgentius obligās ad ipsum mendacium; in nostro autem casu supponitur, quod Petrus habeat obligationem parendi dictamini vincibili erroneo obligati ad mentiendum: ergo absolute tenetur mentiri; peccat autem mentiundo, quia hoc dictamen obligans ad mentiendum est ab eo volitū. Quare dixi supra, quod stante dictamine vincibili erroneo, quod nunc sit mentiendū, ut vitam tueatur, Petrus, sive mentiatur, sive non mentiatur, peccabit: peccat mentiundo, quatenus vult causam mendacij, nempe dictamen culpabile obligās ad mentiendū: peccat non mentiundo, quatenus tenetur conformari dictamini, quod tunc habet, & cui tunc non conformaretur, si tunc non mentiretur. Minus tamen peccat mentiundo, quam non mentiundo, quia maiore habet obligationem conformandi suum opus ultimo conscientie dictamini, cum ultimū dictamen sit formalis, & immediata regula operationis, cui semper tenetur conformari; e contra non habet tantā obligationem conformandi se iudicio remoto reflexo, aut cognitioni representanti tale dictamen ultimum esse culpabile, adeoque mendacium ad illud sequens esse peccatum; ergo tunc minus peccat, si mentiatur, quam si stante dictamine vincibili erroneo de mentiundo, omittat mendacium.

Dices 4. Ergo Petrus necessario peccat, N. peccat enim sive mentiatur, sive non mentiatur. Distinguo, necessitate antecedenti, nego; consequenti, concedo consequentiam; ea enim necessitas mentiendi oritur ex dictamine culpabili, adeoque voluntario; ergo est necessitas consequens ad libertatem Petri.

N. Ad 1. confirm. dico, quod Petrus habens
242. dictamen vincibile erroneum, quod menda-
cium sit tunc ad vitæ tutelam licitū, non ju-
dicat directē, quod mendacium tunc sit pec-
catum, imò directē iudicat non esse peccatū:
rursus dico non esse necessarium, ut Petrus
indirectē, & reflexē iudicet mendacium esse
peccatum, sed satis est, ut apprehendat se te-
neri examinare veritatē sui ultimi dictami-
nis, vel saltem reflexē dubitet de ejus verita-
te; quia tamen inquirere negligit dictaminis
veritatem, & negligit satisfacere obligationi
ulterioris examinis, ideo indirectē, & in alio
cognoscit mendacium, non præcisē ut men-
daciū, sed ut substantiam dictamini culpabili,
esse peccatum. Ad illationem, quod si Petrus
cognoscit mendacium esse indirectē pecca-
tum, non tenebitur mentiri, seu obedire con-
scientiæ vincibili erroneæ, nego hanc illatio-
nem; tenetur enim quilibet, ut suppono, &
probavi, obedire ultimo dictamini conscientiæ,
quod est regula proxima, & formalis, &
immediata operationis, licet obediendo pec-
cet, non quidem quatenus ei obedit, sed qua-
tenus vult illud dictamen culpabile, cui de-
inde tenetur obedire; ut dixi de impotente
restituendo, & jejuna, peccat enim non resti-
tuendo, non quidem, quatenus conformatur
ei impotentiae, sed quatenus vult eam impo-
tentiam, cui deinde stare tenetur.

N. Ad 2. confirm. dico scrupulos illos, quod
243. dictamen illud sit erroneum, esse posse, vel
apprehensiones de obligatione inquirendi ul-
terius veritatem ejus dictaminis, an sit rectū,
vel falsum; vel iudicium reflexū supra illud
idem dictamen. Ad id, quod dicitur, quod si
sunt apprehensiones, Petrus mentiendo non
peccabit, quatenus agere contra apprehen-
siones ab omni rationis iudicio separatas, non
est peccatum: dico non esse peccatum agere
contra apprehensiones, quas ex rationabili
motivo contemno, quatenus certus sum de
opposito ejus, quod illæ proponunt, ut acci-
dit in materia fidei: esse autem peccatum,
dum eas ex culpā contemno, ut accidit in
casu nostro; contemno enim illas ex pigritiā
non inquirendi ulterius veritatem, cujus
ulterius indagandæ apprehendo obligatio-
nem. Ad aliud, quod si cognitiones, seu scrupuli
sunt iudicia, quod mentiri tunc sit pec-
catum, non poterit Petrus obligari a consci-
entia erronea ad mentiendum, quia nullus
obligatur ad id quod cognoscit esse pecca-
tum, distinguo hoc: nullus obligari potest,
obligatione sequenti ad suam voluntatem,
ad id quod cognoscit esse peccatum, nego;
obligatione antecedenti, concedo: Petrus
autem vult libere dictamen illud culpabile

erroneum, quo stante obligatur mentiri; ergo
est obligatio peccandi, consequens ad li-
beram propriam voluntatem, quā vult dic-
tamen illud obligans ad mentiendum.

Ad 3. confirm. dico neminem obligari N.
posse directē, ut agat contra remorsum con-
scientiæ dictantis: aliquid esse peccatum; po-
test tamen obligari indirectē, & ex suppo-
sitione obligationis a se libere contractæ, ut
agat contra remorsum conscientiæ remorsum
dictantem aliquid esse peccatum. Quare P.
Eliz. duo confundit; modò considerat remo-
tum conscientiæ remorsum dictantem men-
daciū esse peccatū, & ex hoc infert Petrū
non posse tunc mentiri; modò considerat ul-
timū tantum Petri dictamen vincibile obli-
gans ad mentiendum, & ex hoc infert teneri
ad mentiendū, cum tamen utrumque simul
considerari debeat. Dico igitur, quod si re-
motus tantum conscientiæ remorsus dictans
mendaciū tunc esse peccatū consideretur,
tenetur indirectē non mentiri; & tenetur
immediatē examinare veritatem ultimi di-
ctaminis: si autem ultimum tantum dicta-
men vincibiliter erroneum consideretur, te-
netur mentiri. Quod si simul, ut debet, con-
sideretur, tum remotus conscientiæ remor-
sus immediatē dictantis tale dictamen esse
culpabile, & mediatē mendaciū ab eo di-
ctatum esse peccatum; tum dictamen ipsum
vincibile erroneum: dico, quod cum maior
sit obligatio obediendi ultimo conscientiæ
dictamini, quod est regula formalis, & pro-
xima operationis, quaecumque illud sit, siue
invincibile, siue vincibile sit, quam sit obli-
gatio obediendi dictamini remoto, aut cog-
nitioni proponenti obligationem inquirendi
ulterius ultimi dictaminis veritatem; conse-
quenter Petrus tenetur mentiri, & ipsū
mendaciū, quatenus est ultimo dictamini
conforme, non est peccatum, licet sit pecca-
tum in alio, seu in ipso dictamine, quod cog-
noscitur, aut dubitatur esse erroneum.

Ad 4. confirm. concedo antecedens, & di-
stinguo consequens: implicat, ut cum dicta-
mine vincibili erroneo obligante ad mentien-
dum stet iudicium directum de malitiā men-
daciū, concedo; stet iudicium reflexum, seu
immediatē reflectens supra culpabilitatem
ejus dictaminis, & indirectum de malitiā
mendaciū, nego consequentiam.

Ad 5. confirm. in quā præcipue dicitur, N.
quod si cum conscientia vincibili erronea
staret cognitio representans eam esse vincibi-
lem, sequeretur, quod per eam cognitionem
conscientia erronea non esset deponibilis, sed
deposita, nego antecedens, quod est eviden-
ter falsum; possum enim ego dubitare, num
verum

verum sit dictamen deobligans me à sacro, & adhuc supposita, & stante priori apprehensione de falsitate dubia ejus dictaminis, & de obligatione inquirendi ulterius, an hodie sit dies festus, negligere ea omnia, & formare dictamen de non obligatione sacri, quod simul, & semel cognosco me deobligare à sacro, & cognosco esse culpabile, quia cognosco ulteriorem, ad quam tenebar, diligentiam me neglexisse.

N. 248. Ad 6. confirm. dico conscientiam vincibilem erroneam non esse dubiam, nec scrupulosam directe, & immediate respectu operationis, ad quam proximè, & immediate dirigit, & obligat; esse tamen dubiam remotè de sui ipsius veritate; nam laborans dictamine vincibili erroneo simul, & semel cognoscit se teneri ad opus ab eo dictamine præscriptum, & se teneri ad illud dictamen deponendum, vel ad ulteriùs illud examinandum. Itaque judicat, dubitat, vel apprehendit (nam omnia defendi possunt, ut constat ex dictis) se peccare retinendo illud dictamen, aut omittendo ulteriorem ejus dictaminis veritatis indagacionem; & simul judicat se non peccare obediendo illi dictamini, dato quod illud retinere velit: duplicem igitur cognoscit in se obligationem; unam examinandi ulterius veritatem dictaminis, aut illud deponendi, & dum non examinat, aut retinet, cognoscit se peccare contra hanc obligationem; immò se peccare ponendo id, ad quod obligat illud dictamen, si forte datur lex deobligans ab eo opere: aliam obediendi tali dictamini, dato quod non deponat; quatenus autem præcisè dictamini obedit, cognoscit se non peccare, immò se peccatum si non obediret, licet simul cognoscat se peccare ponendo illud opus, si forte sit lex illud vetans: atque adeò directe cognoscit, quod mendacium, ut conforme dictamini obliganti mentiri, non est peccatum; & cognoscit reflexè, & in alio, mendacium esse peccatum in ipso dictamine, quod judicat, aut dubitat esse culpabile, & esse posse contra legem directà illud verantem.

N. 249. Ad ultimum dico conscientiam erroneam non esse directe dubiam, nam est dictamen; est tamen reflexè dubia, quatenus dubitat de veritate ejus dictaminis, & tenetur illud suspendere, quod si non suspendat, tenetur mentiri, ut ei pareat.

§. III.

Reliqua ejusdem P. Elizal. argumenta.

S U M M A R I U M.

Negat se incidere in Jansenismum; cur? n. 251.

252.

Tom.I.

Dixi repugnare peccatum sine aliquà advertentia, n. 253.

Nulla est differentia, quam inter se, & Jansenium, quoad præcipuum punctum dat, ibid.

Intentum Pontificum est definire libertatem pro omni peccato necessariam, n. 254. 255.

Non est necessaria nova ratio, ut deponi possit ignorantia vincibilis, n. 257.

Continuatio peccati non est novum peccatum, & ideo opus non est, ut advertentia toto tempore duret, n. 258. 259.

Ex S. Thom. volitio occidendi, & occisio sunt unum peccatum; & hæc à volitione denominatur peccatum, n. 260.

Paritas actus externi nulla, n. 261. ad 265.

Expono qualiter continuata perjuriam sint peccata, n. 262.

Ad peccatum propriè tale satis, ut vel in se, vel in causa sit volitum, n. 263.

Est sit denominativè peccatum, adhuc est verè peccatum, n. 264.

Deus non vetat actum externum præcisum ab interno, n. 266.

Ostendo, quod Adversarij longè plus dicant, quam nos, n. 267.

Aut, quod ignorantia vincibilis fiat invincibilis per confessionem: rejicio, n. 269. ad 274.

Vincibilis tunc tantum est peccatum, cum moraliter vinci potest, n. 273.

Non dicimus heresim sequentem ad superbiam, esse heresim à superbia, n. 274.

Non nego, quod opus sequens ad vincibilem ignorantiam, sit propriè peccatum; est enim in ipsa ignorantia, n. 276.

Furans, ut adulteret, est fur, & adulter; magis tamen adulter, quam fur, n. 277.

Differentia inter P. Elizal. & nos, n. 278.

Inter Pelagianos, & nos, n. 280.

Nego, quod questio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, n. 281.

O Bjicit 6. 2. p. lib. 5. qu. 12. pag. mibi 64. N. nullatenus ex ejus sententia, quâ docet 251. peccari, absque eo quod advertatur peccari, P. Eliz. scqui Jansenismum. Primò, quia notum est apud omnes quarum virium illa particula, in presenti vires, sit in Jansenio correlativa, nempe virium, quas in statu præsentis nature lapsæ non habemus, habuimus tamen in amisso innocentie statu, ut patet ex Jansenij impugnatoribus: ergo (ait de se P. Elizal.) licet doceam hominem peccantem ex ignorantia non cognoscere tunc malitiam peccati, adeoque secundum præsentem, quas habet, vires non posse non peccare, non tamen incurro Jansenismum, quia per tunc secundum præsentem vires non venit status correlativus ad statum innocentie amissum. Secundo, quia 252. damnata

X ij

damnata loquitur de homine iustificato, datur enim hec, *Homini etiam iustificato volenti, & conanti secundum presentes, quas habet, vires, aliqua Dei precepta sunt impossibilia; deest illi quoque gratia, quæ possibilia fiant*; ego vero (ait P. Eliz.) loquor de peccatore, ac in penam peccati; ergo inepte hæc duo confunduntur. Tertio, quia Jansenius, & damnatio loquuntur de volente, & conante; ego vero (ait Elizal.) de ignorante, & errante, seu de non volente, & non conante, immò de volente contrarium. Quarto, quia Jansenius vires negat seorsim ab omni suppositione personali; ego autem (ait Eliz.) ex suppositione, ac in sensu composito conscientia erronea vincibilis, & voluntarie. Quinto, quia Jansenio sermo est de viribus, mihi autem (ait Eliz.) de cognitione. Omitto alia.

N.
253.

Sed contra 1. quia evidenter ostendi, quod nisi ille, qui peccat ex ignorantia, eo instanti peccatum cognoscat, aut cognoscere possit, non potest autem cognoscere, aut cognoscere velle, & debere, nisi proponatur saltem confusè per aliquam cognitionem obligatio cognoscendi ulterius; ostendi, inquam, non posse secundum presentes, quas tunc habet, vires, implere præceptum, quod non cognoscit; licet autem aliqua sit inter Jansenium, & Adversarios differentia, videtur purè materialis, cum eadem esse debeant, & sint principia libertatis necessario requisita ad potentiam peccandi, sive ea ad personale, sive ad originale peccatū sequantur. Quod enim

N.
254.

N.
255.

Pontifices præcipue intendunt definire contra Jansenium, idem est, ac quod alij Pontifices contra Calvinum, Lutherum, Baiū definire; nempe quæ libertas requiratur ad peccatum, sive nunc in statu naturæ lapsæ post statum innocentia amissum per originale; sive in eodem statu post statum gratia amissum per personale: quapropter sive ignorantia sequatur ad peccatum personale, sive ad originale, perpendi debet, quod licet, ut ignorantia sequens ad originale sit mihi peccatum, debet esse à me cognita, & in meā manu eam nunc expellere; ita à pari ut ignorantia, quæ ego in penam personalis ante mensum commissi nunc laboro, sit nunc novum, & verum peccatū, debet à me cognosci, ut eam expellere possim. Sanè mihi comperitum est, quod si P. Eliz. posset cum peccato ignorantia combinare scientiam peccati, non docuisset, quod docuit: quàm facile autè ea duo combinètur, patet ex dictis; quapropter totus est in dicendo, quod si nos requirimus advertentiam peccati, dum ex ignorantia peccatur, evertimus omnia ignorantia peccata contra Scripturam. Quæ omnia sunt

P. Eliz.

falsas; numquàm enim Scriptura, vel PP. dicunt cum ignorantia peccato repugnare advertentiam peccati; immò Scriptura, PP. & T. T. dicunt ad omne peccatum etiam ignorantia requiri aliquam advertentiam: aliud ergo est ignorantia peccati; hæc autem negat advertentiam peccati; aliud peccatum ignorantia; hoc autem supponit advertentiam circa ipsam ignorantiam culpabilem, & inadvertentiam voluntariam eorum omnium, quæ ad ignorantiam voluntariam sequuntur, quæ tamen omnia sunt peccatum in ipsa ignorantia, cum quæ sunt necessariò connexa. De Jansenismo judicent alij, cum meum non sit Catholicos Adversarios judicare, sed ab illis judicari.

Objicit 7. *1. c. 3. pag. 65*. Si cum conscientia erronea vincibili stat advertentia peccati, potest ea conscientia eo instanti deponi, quod implicat; nam dato quod sit, non potest pro eodem instanti non esse. Sed contra; quia totum hoc est ab eo solvendum; quæro enim, an qui advertenter peccat, possit non peccare? si dixeris posse; ergo potest pro eodem instanti simul esse peccatum, & non peccatum, quod repugnat: sicut ergo dicit peccantem pro eo instanti, quo peccat, posse potentia antecedenti non peccare, quod non peccare, quia libertas non est potentia simultatis ad peccatum, & non peccatum, sed est similitas potentia ad peccatum, & non peccatum seorsim; ita qui habet errorem vincibilem non potest potentia consequenti, potest potentia antecedenti eo carere, quatenus potuit pro priori, quo eum advenit, cum non habere, vel pro instanti sequenti eum deponere.

Dices deponi non posse, nisi adsint nova N. motiva, quæ sæpe non occurrunt. Sed contra; 257. quia ut deponi possit, & debeat, satis est, ut advertatur obligatio ulterioris examinis; ut enim quis non operetur, modicum requiritur, licet plura requirantur, ut intellectus oppositum dictamen verum concipiat.

Objicit 8. *1. c. 4. & 5*. Peccamus non N. tantum in exordio, sed etiam in continua- 258. tione actus; sed cum continuatur, sæpe abest advertentia; ergo peccatur sine advertentia. Confirmat: quia dici non potest, quod homicidia, imprecationes, blasphemia, ex iracundia furore prolata, non sint proprie peccata, sed tantum denominativè ab omissione diligentia in furoris moderatione, ita ut sola ira sit proprie peccatum, reliqua autem ad iram sequentia sint tantum denominativè peccatum: ergo peccatur sine advertentia; ille enim blasphemia sunt sine advertentia, & sunt peccata.

Respondeo duo confundi à P. Eliz. aliud N. est, quod ad peccatum requiratur advertentia 259. pec-

peccati, & hoc asserimus; aliud, quod requiratur advertentia toto tempore, quo peccatur, & hoc negamus; sicut autem ex hoc secundo malè intulit peccari sine advertentia, ita etiam ex primo malè infert secundum.

N. Ad confirm. dico, hoc argumentum sol-
260. vendum ab omnibus, qui defendunt actiones externas non habere novam bonitatem, & malitiam, meritum, & demeritum distinctum ab internâ; hi enim omnes timentur homicidium exterius esse tantum denominativè peccatum ab actu interno, quo imperatur; & ita sentit S. Thom. *qu. 3. de Malo*

& Th. *art. 8. dicens, Voluntas, & actus exterior dicuntur unum peccatum*; de se enim hominis occisio est indifferens ad bonum, aut malum morale, & ad summum est materialiter mala, ut dixi *sect. 3. §. 2.* quapropter dum P. Eliz. objicit tamquam quid singulare, sequi ex nostrâ sententiâ, quod homicidium sit tantum denominativè malum, malè objicit; si enim ad peccatum necessaria sit advertentia, si non, semper hoc sequitur, dum-

N. modo sustineatur actus externos nullam ha-
261. bere bonitatem, aut malitiam moralem ex se, præter eam, quam ab actu interno habent: ergo argumentum non est ad rem. De-

N. inde dico, quod dum nos dicimus, homici-
262. dium non esse, nisi denominativè peccatum ab advertentiâ fervescens iræ, quam reprimere debemus, non ideo negamus esse propriè peccatum, immò asserimus esse propriè peccatum; qui enim advertit se immodico

N. furore agitari, ut vitam proximo eripiat, pec-
263. catum peccato iræ, tum peccatis ad eam sequentibus, quæ confusæ in irâ tamquam in causâ cognoscit; ut enim aliquid sit propriè peccatum, satis est, ut directè in se, vel indirectè in alio sit voluntarium, seu cognitum, vel in se, vel in causâ, & ideo peccata tam directè, quàm indirectè voluntaria sunt confessioni obnoxia. Sanè nil magis obvium

N. Logicæ studiosis, ad quam sæpe P. Elizal.
264. appellat, quàm parietem esse denominativè album, nec tamen sequitur non esse, immò est propriè albus, si albedo immediatè inheret quantitati, si immediate lateribus; & hanc assignant differentiam inter parietem, qui dicitur visus, & qui dicitur albus; unus enim est talis purè denominativè, nempe visus a visione extrinsecâ parieti; alter est denominativè talis, nempe albus ab albedine mediâtè, vel immediatè intrinsecâ parieti. In casu nostro actus externus est peccatum à libertate intrinsecâ peccanti, licet non intrinsecâ actui externo, & hoc sufficit, ut dicatur propriè peccatum, adeoque quando dicitur actum externum esse denominativè

Tom. I.

peccatum, non negamus esse propriè peccatum modo, quo esse potest, sed to *denominativè* contraponitur to *formaliter*, non to *propriè*; negamus enim esse ex se formaliter peccatum, nisi ab actu interno formali voluntatis supponentis advertentiam peccati. Addo to *propriè* esse æquivocum; potest enim aliquid esse propriè, & impropriè tale respectu diveriorum; ita externum furtum, vocalis blasphemia, & homicidium sunt propriè peccatum respectivè ad objecta ex se materialiter non mala, licet idem furtum externum respectivè ad internum, quia non est formaliter malum, non sit propriè peccatum, ut alias dixi.

N. Dices: Deus dicit, Non furtum facies,
266. non autem dicit, noli furari: ergo vetat actum externum præcisum ab interno. Nego consequentiam; Deus enim vetat peccatum, hoc autem supponit constitutiva peccati; ergo libertatem, quæ est in actu interno; ergo non vetat actum externum præcisum ab interno.

N. Objicit *9. qu. 13. à pag. 78.* per nos sequi,
267. quod si quis propter superbiam, & luxuriam incidat in hæresim, non incurrat novum hæresim peccatum, quia tunc non adest nova libertas. Sed contra; quia si non adest nova libertas, neque adest novum peccatum: sicut igitur ipsa hæresis, juxta P. Eliz. est libertate præteritâ, ita per nos est peccatum in præterito superbiæ peccato. Miror hæc nobis objici, quasi Theologiæ ignorantes simus, quia dicimus ad novum peccatum novam requiri libertatem peccati, & non sufficere novam libertatem facti; sit autem egregius Theologus, qui dicit hæresim hodie admissam ob superbiam anni præteriti esse hodie novum peccatum absque ullâ libertate novâ peccati hæresis. Rursus pessimos nos conclamari, quia dicimus hæresim non esse novum formaliter peccatum, sed esse tantum denominativè peccatum hodie à superbiâ præteritâ, in quâ hæresim timui, & ipsam hæresim esse imputabilem ab imputabilitate superbiæ; optimus autem sit, qui dicit hæresim esse hodie liberam per libertatem peccati præteritam. Certè si ad peccatum superbiæ præteritum non satis fuit libertas facti, sed per P. Eliz. & omnes Contrarios necessaria fuit libertas peccati, non video cur ad peccatum hæresis hodiernum necessaria non sit hodie nova libertas peccati, sed satis sit nova libertas facti. Confirmo: Duo tradit P. Eliz. primum, quod peccata sequentia ad ignorantiam vincibilem sint nova peccata sine novâ libertate peccati, & hoc suadet totâ *quest. 12. & 13.*

Y iij

secun-

secundum, quod si ignorantia vincibilis remittatur per confessionem sacramentalem, aut contritionem, eo ipso de vincibili transit in invincibilem; & de esse peccatum ad esse purè poenam, ut docet *qu. 13. §. 5. pag. 85.* His positis, quaero, quomodo ignorantia vincibilis per confessionem fiat invincibilis?

N. 268. quod enim per confessionem remittatur peccatum ignorantiae, intelligo; at non intelligo, quomodo eadem ignorantia, quae in suo esse physico manet post confessionem eadem ipsa, quae erat ante confessionem, licet non maneat eadem quoad esse morale, seu esse peccatum, ut ante confessionem erat; non, inquam, intelligo, quomodo de vincibili transeat in invincibilem. Explico: Dicit P. Elizald. quod laborans ignorantia vincibili, & ex ea labens in haeresim, sit verè Haereticus; subdit, quod si confiteatur, tollitur ab ea ignorantia non tantum ratio peccati, sed etiam ratio vincibilis; sed addo ego, demus quod post absolutionem idem homo in eadem ignorantia persistens labatur iterum in haeresim; ecce in hoc casu, quia, juxta Adversarium, ignorantia per absolutionem transiit in invincibilem, ille homo neque iterum peccabit peccato ignorantiae, neque peccato haeresis. Hoc, inquam, non intelligo; si enim ante absolutionem eadem ignorantia, & haeresis ad eam sequens erant peccatum, quomodo post absolutionem, quae purè tollit rationem peccati, eadem ignorantia omnino invariata non erit novum peccatum? absolutio enim tollit quidem peccatum, at non facit, ut quod ante illam erat peccatum, post illam, si iterum ponatur, non sit peccatum. Ecce in quot angustias P. Eliz. se, & alios conjicit, quia negat advertentiam esse necessariam ad hoc, ut ignorantia sit vincibilis. Nos verò facile nos expedimus dicendo, ignorantiam fieri vincibilem per advertentiam; & per confessionem remitti peccatum ignorantiae antecedentis; quod si post illam perseveret eadem ignorantia cum advertentia intimante obligationem sciendi ignoratum, si homo huic obligationi pareat, non peccabit peccato ignorantiae; si non pareat, peccabit iterum peccato ignorantiae, & aliorum sequentium ad illam, ut in causa pravivorum.

N. 271. Adde contra P. Eliz. pag. 85. qui postquam docuit ignorantiam per confessionem fieri invincibilem, subdit: Non dicimus cum Recentioribus fieri hunc transitum per consultationem Doctoris, & similia. Ecce iterum dat confessioni vires mutandi ignorantiam, & negat consultationi; quae inaudita mihi sunt: audiui quidem quod idiotæ adire

debeant libros, & DD. à quibus illuminari possunt, & hoc ipsum legi in P. Eliz. qui consultit idiotis, ut adeant viros fide dignos; at nunquam audiui, quod ignorantia tollatur directè, seu fiat invincibilis per confessionem. Fac enim, ut quis oblitus peccati ignorantiae vincibilis reliqua omnia peccata confiteatur, & habeat omnia ad validam confessionem requisita; ecce tunc omnia mortalia remittuntur, directè quidem, quae confitentur, indirectè autem, quae obliviscitur; sanè in hoc casu, quo Confessarius purè absolvit, & non instruit poenitentem, absolutio nil aliud facit, quam remittere peccata, & relinquere ignorantem in sua ignorantia, ad quam si post confessionem redeat advertentia cum obligatione morali expellendi illam, ea ignorantia fiet iterum moraliter vincibilis; si advertentia sine ea obligatione morali, erit tantum physice, non moraliter vincibilis; si autem nulla advertentia redeat, erit tum physice, tum moraliter invincibilis. Neque enim omnis ignorantia vincibilis est peccatum, sed ea tantum, quae est moraliter talis; talis autem est, quoties advertitur obligatio eam expellendi. Demum hac doctrinā, quod ignorantia vincibilis per absolutionem fiat invincibilis, infringuntur argumenta, quae contra nos sine jure adducit, putans nos negare, quod peccata sequentia ad ignorantiam, sint peccata, cum tamen affirmemus esse peccata, non in se directè, nec nova peccata, nisi nova libertas peccati accedat; esse tamen peccata in ipsa ignorantia, in qua sunt praevisa: dico, inquam, argumenta in eum retorqueri; nam Haereticus absolutus poterit iterum labi in haereses, furibundus in homicidia, & blasphemias, sine novo peccato haeresis, & homicidij, quatenus per absolutionem ignorantia transiit in invincibilem.

Dices cum Eliz. pag. 83. stolidum esse dicere, quod haeresis, aut idolatria secuta ad actum superbiae habeat speciem haeresis à superbia precedente, non minus, ac si quis diceret equum fieri equum per speciem bovis. Sed contra; quia nemo hoc somniavit; quod dicimus est, haeresim habere rationem peccati à superbia preterita, non ut superbia est, sed ut peccatum est; contrahere autem haeresim speciem haeresis ab oppositione cum fide. Addo hoc esse contra Eliz. quæro enim quomodo libertas peccati superbiae preterita det haeresi hodiernæ rationem peccati? si autem non habet rationem genericam peccati, nec potest habere specificam, hæc enim illam supponit.

Objicit 10. *qu. 13. §. 7. pag. 85.* sequi, quod P. Eliz. pecca-

peccatum mortale ignorantiae, juxta nos, stare possit cum perfecta Dei dilectione, quia, juxta nos, quod oritur ex ignorantia, non est proprie, ac verè peccatum, sed tantum denominativè, seu improprie: sed non est inconveniens, quod perfecta Dei dilectio stet cum peccato improprie tali: ergo &c. Sed contra 1. quia hoc potius sequitur in ejus sententia; asserit enim, quod ignorantia per absolutionem fiat invincibilis: fac enim, ut homo absolutus ex eadem ignorantia in esse physico persistente labatur iterum in suos errores; ecce si simul continuet post absolutionem actus charitatis, & simul etiam putet licitum esse pejerare, ut mortem evadat, simul stabit amor Dei perfectus cum perjurio. Quod si dixerit, perjurium tunc non esse peccatum, contra est; quia si ante absolutionem ob ignorantiam fuit peccatum, cum eadem perseveret, licet non in ratione peccati, sed in ratione physica, & in ratione causae peccati, perjurium etiam post absolutionem erit peccatum. In forma nego maiorem; ad probationem dixi, quod oritur ex ignorantia, esse verè peccatum in ignorantia; & quando dicimus non esse proprie peccatum, si tamen dicimus, tò proprie est comparativum respectu peccati magis proprie talis; ita ex Arist. & S. Thom. notum est, quod furans, ut adulteret, est fur, & adulter, etsi magis proprie sit adulter, quam fur; ita qui ex ira labitur in blasphemiam, & ex ignorantia vincibili in omissionem sacri, simul est iracundus, & blasphemus, sed magis est iracundus, quam blasphemus; & simul est ignorans, & inobediens Ecclesiae praecepto, sed magis est ignorans, quam inobediens. Omitto quae exaggerat qu. 14. de

N.
276.N.
277.N.
278.

cœcitate mentis, & iterum §. 6. pag. 99. ubi totus est in malè credendo, quod nos dicamus ipsam voluntariam cœcitatē, vel saltem culpas ad eam sequentes, esse tantum peccatum improprie, seu poenas peccati, hoc enim millies negamus; sunt enim non tantum poena, sed proprie peccata, quae in ipsa cœcitate, ut in causā, saltem confusè praevidentur, quaeque deinde successu complentur. Quare tota differentia inter nos, & P. Eliz. est, quod ipse putat peccari tunc, cum ponuntur, licet sine ullā advertentiā peccati ponantur; nos autem dicimus non esse nova peccata formalia tunc, cum ponuntur, si sine advertentiā peccati ponantur, tunc enim tantum complentur; sed esse peccata tunc cum praevidentur in ignorantia, & cœcitate tamquam in causā; quare nos reum facimus eo instanti, quo futura praevidentur, & non impediuntur in ipsā causā,

seu ignorantia; reum, inquam, facimus omnium peccatorum, quae secutura sunt ipsum ignorantem; at P. Eliz. reum facit, dum patrantur deinde sine advertentiā.

Objicit 1. 2. p. lib. 5. qu. 17. §. 4. a pag. 119. identitatem nostrae opinionis cum errore Pelagianorum; 1. quia error istorum erat, non peccari sine conscientiae reatu, quod ipsum nos dicimus: ergo opinio nostra ab eorum errore non differt. Maior patet ex S. Hieron. qui ita querelam Pelagianorum, seu Critobuli Pelagiani proponit: *Rogo, quae est ista iustitia, ut in peccato tenear erroris, cuius reatum non habet conscientia? Nescio me peccasse, & cuius rei, quam nescio poenas, luo? Et quid plus faciam, si sponte peccavero?* Secundò, quia non habere conscientiae reatum, idem est per Pelagianos, ac nescire se peccare; sed hoc idem nostra sententia dicit, quod non peccet, qui nescit se peccare: ergo nostra sententia, & haeresis Pelagianorum non distant. Tertio, quia Pelagiani non negabant peccata malitia, & infirmitatis, sed tantum hoc tertium peccati genus, nempe peccata ignorantiae: sed nostra opinio tollit peccata ignorantiae; ergo incidit in Pelagianorum haeresim. Minor probatur; quia sciendo, & advertendo peccare, non est peccare nesciendo, & ignorando: sed nostra opinio vult omne peccatum scienter, & advertenter patrandum esse, ut sit peccatum: ergo &c.

N.
279.
P. Eliz.
D. Hier.
Pelag.

Respondet nos tantum distare à Pelagianis, quantum peccatum à non peccato: Pelagianis negabant peccata ignorantiae, nos concedimus; negabant sequentia ad ignorantiam esse peccata in ipsa ignorantia, nos concedimus: ergo sine jure Pelagianismus obtruditur. In forma distingo maiorem: Error Pelagianorum est non peccari sine metu conscientiae, seu sine remorsu, nec in se, nec in causā, nego maiorem; est, quod ad omne peccatum requiratur remorsus directus, nec sufficiat indirectus, & in causā, concedo maiorem, & nego minorem, & consequentiam; quia nos dicimus ad omne peccatum requiri, & satis esse advertentiam peccati, vel in se, vel in causā; ita qui ex ignorantia vincibili scire negligit an talis contractus sit licitus, ut peccet per usuram, satis est, ut ea cognoscatur non in se, sed in ignorantia. Hinc patet ad secundum, & tertium, cui saepius respondimus, quod ipsa ignorantia scitur, dum peccatur per ignorantiam, & in ipsa ignorantia tamquam in causā confusè cognoscuntur peccata ad eam sequentia, & in eadem sunt voluntaria, & tunc omnia, quae videntur necessariò, etsi confusè subsecutura, contrahuntur, licet per

N.
280.

per opera exteriora sequentia, eadem peccata compleantur, ex. gr. homicidium, usura &c. quæ sunt formaliter imputabilia in ignorantia. Adde quod si P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 18. §. 4. pag. 126. fatetur Jansenium pro suo errore uti illis, quæ Synod. Palæstina, S. August. S. Hieron. contra Pelagianos adduxerunt, quomodo idem P. Eliz. utitur contra nos iisdem argumentis, quibus Jansenius contra nos utitur?

N. 281. Dices cum Eliz. qu. 16. §. 6. à pag. 122. ubi exagitat Joan. Pontium, quod si ad omne peccatum requiritur advertentia, quaestio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, nam ea per talem advertentiam tollitur. Nego antecedens, & probationem; licet enim advertam, aut dubitem, an conscientia sit erronea, adhuc tamen est erronea circa ea, quæ sequuntur, & scire negligo.

N. 282. Dices cum Eliz. qu. 16. §. 6. à pag. 122. ubi exagitat Joan. Pontium, quod si ad omne peccatum requiritur advertentia, quaestio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, nam ea per talem advertentiam tollitur. Nego antecedens, & probationem; licet enim advertam, aut dubitem, an conscientia sit erronea, adhuc tamen est erronea circa ea, quæ sequuntur, & scire negligo.

SECTIO VI.

Argumenta M. Palanci.

SUMMARIUM.

Tam pejerans cum scientia, quam cum ignorantia vincibili, peccat perjurio; ille in se, hic in ignorantia, libero, n. 284. 285.

Hoc ipso, quod obedire tenemur conscientie vincibili, perjurium non est novum formale peccatum, n. 286.

Nostri sententia tantum abest, quod laxa sit, quin est longe strictior opposita, n. 288. 289.

Ostendo manifeste, quod Palancus sibi contradicit, n. 291.

Accedit ad ipsissimam nostram doctrinam; inducit eorum, quæ dicit, n. 292.

Adversarij, dum considerant peccatum, dicunt, quod nos; dum peccata ignorantia, negant, quod dixerunt, n. 293.

Dum asserimus ad mortale requiri plenam cognitionem, non venit certum, aut evidens iudicium malitia, cum satis sit scrupulus, vel apprehensio non deposita, vel sine iusta ratione deposita, n. 294.

Arguit, quia liceret suadere, ut quis operetur juxta vincibiliter erroneam, n. 295.

Evidenter retorquetur, n. 296.

Directe suadendum alteri, ut vincibilem deponat, n. 297.

Totum argumentum est contra Palanco, n. 298.

N. 283. **D**OCTUS iste Salmanticensis qu. 7. docet primo, actum sequentem ad conscientiam vincibiliter errantem esse novum peccatum distinctum à peccato ignorantiae, & habere novam rationem peccati quoad malitiam, non quoad voluntarietatem: ex. gr.

si quis ex conscientia vincibili erronea juret falsum, ait perjurium esse novum peccatum distinctum à peccato ignorantiae vincibilis, quæ judicat sibi pejerandum, quia si non esset novum peccatum ipsum perjurium, totum peccatum intelligeretur patratum pro signo conscientiae erroneae, ita ut voluntas amplius non peccaret sequendo eam conscientiam. Sed contra; quia jam dixi illud perjurium esse peccatum, sed tantum in causa, nempe in conscientia vincibili erronea, non autem in se, & adaequatè distinctum à peccato ignorantiae.

Secundo ait n. 3. Siquis sciret perjurium esse peccatum, pejerando peccaret; ergo etiam ex ignorantia vincibili nesciat esse peccatum, pejerando peccabit. Concedo totum cum hac differentia, quod qui sciret, peccaret novo adaequatè peccato, ponendo perjurium, quod scit esse peccatum; qui autem vincibiliter nescit perjurium esse peccatum, peccat tum peccato ignorantiae, tum peccato perjurij, ita tamen ut perjurium sit peccatum in causa, seu in ignorantia, à qua sicut per Palanco denominatur voluntarium, ita per me idem perjurium denominatur peccatum.

Tertiò ait n. 11. Ubi est nova diffinitio distincta, & novæ legi, est novum, & distinctum peccatum: sed posito iudicio culpabili erroneo dictante esse pejerandum, est in perjurio nova diffinitio novæ legi, nempe legi vetanti perjurium, quæ lex per iudicium erroneum de perjurio non erat antea violata; ergo est novum peccatum in tali perjurio. Sed contra; quia lex obligans ne pejerem, obligat quoque ne laborem ignorantia vincibili dictante perjurium non esse peccatum, atque adeo non tantum perjurium, sed etiam peccatum ignorantiae vincibilis dictantis esse pejerandum, est contra illam legem, ne pejerem. Hoc tamen transmissio, dico, novam dari in perjurio diffinitatem, quæ tamen totam rationem peccati formalis habet à libertate dictaminis culpabiliter erronei, dictantis esse pejerandum; ut enim per Palanco ea nova diffinitio perjurij habet rationem liberi à libertate ignorantiae, ita etiam rationem peccati: quæ instantia semper ad manus esse debet, quia insolubilis est. Sanè S. Thom. 1. 2. qu. 17. S. Th. art. 6. in corp. ait: *Peccatum nihil aliud est, quam actus humanus malus; quod sit humanus, habet ex eo, quod sit voluntarius; quod sit malus, habet ex eo, quod careat debita commensuratione ad legem.* Ecce ex hoc textu tantum abest, ut nostra sententia infirmetur, ut putat Palanco n. 13. quin nostra firmatur, & oppo-

opposita Palanci infirmatur; quæro enim, an ad rationem peccati formalis satis sit, ut actus careat debita cum lege conformitate? si satis est, sequitur ignorantiam invincibilem non excusare à peccato formali: si non satis est; ergo ad hoc ut perjurium sit peccatum formale, non satis est, ut sit contra legem, sed necesse est, ut sit contra legem voluntarie ignoratam: ergo perjurium prolatum ab ignorante vincibiliter perjurum esse peccatum formale, habet totam rationem peccati formalis ab ipsa ignorantia voluntaria; ergo est peccatum formale in ipsa ignorantia voluntaria, licet ut præcisum à libertate ignorantie sit in se peccatum materiale. Miror autem, quod Palanco, ut solvat argumenta P. Terilli *qu. 17. de Confess. prob. à n. 31.* volentis idem perjurium procedere possibile, modo ab invincibili, modo à vincibili ignorantia; sicut autem cum procedit ab invincibili, perjurium non est in se formaliter peccatum, ita neque cum ab ignorantia vincibili procedit, erit in se formaliter peccatum; miror, inquam, quod Palanco, ut se solvat ab hoc argumento, & suam tueatur sententiam, recurrat ad doctrinam, quod actus non sint intrinsecè liberi, quia non dependent essentialiter à cognitione retrahente, adeoque eadem volitio furandi potest haberi, siue adsit, siue desit cognitio proponens illud ut inhonestum. Toto enim hoc concessio, retorquetur: Ut enim idem furtum sit formaliter peccatum, si adsit cognitio inhonestatis, non est formaliter peccatum, si desit; ita dico de perjurio, quod si adsit ignorantia invincibilis, non est formaliter peccatum; si adsit ignorantia vincibilis, est formaliter peccatum, ita tamen, ut tota ratio formalis peccati oriatur ab ipsa voluntarietate ignorantie, quo modo tota ratio furti formaliter inhonesti oritur non à solâ volitione furti, sed à volitione furti cognitâ, ut inhonestâ; ita ut cognitio inhonestatis non sit cōnotatum, sed pars constituens furtum in ratione formaliter inhonesti, non minùs, ac sit pars constituens furtum in ratione liberi.

Confirmo: quia suppositâ conscientia culpabiliter errante, vel datur, eâ stante, obligatio pejerandi, vel non datur hæc obligatio? si datur, perjurium non potest esse novum formale peccatum, nam quod est juxta legem, & obligationem non est formale peccatum: sed stante conscientia vincibiliter errante de pejerando, datur lex, & obligatio pejerandi: ergo perjurium non est novum formale peccatum: si non datur obligatio pejerandi, stante dictamine culpabiliter errante de pejerando, non datur tale dictamen, hoc autem est con-

tra hypotheseum. Sanè Palanco *qu. 6. m. 97.* docet esse peccatum operari contra conscientiam vincibiliter errantem; ergo non potest dicere, quod qui juxta eam operatur, peccet novo peccato, quia ut ait *qu. 10. m. 9.* ratio universalis erronea (loquitur de vincibiliter erroneâ, ut constat ex titulo quæstionis) quamdiu durat, existimatur recta, & vera à judicante, alias non erraret: sed ratio errans, ut sæpe docuit, obligat, quia existimative est recta, & vera; ergo non minùs obligat, quàm si esset recta, & vera: ergo dicere non potest, quod peccet novo formali peccato, sequens vincibiliter erroneam, nam existimative est recta.

Quartò ait *qu. 8. à n. 1.* stupendæ laxitatis N. esse sententiam, quæ docet ad peccatum priorè tale requiri advertentiam malitiæ, ita ut Palanco. nemo peccet, nisi malitiam in suo actu advertat, & ideo Facultas Parisiensis anno Sorben. 1641. doctrinam dicentem, quod ad peccandum requiratur, ut penetres, inquiras, examines, & reflectas ad qualitatem, seu malitiam operis, dixit esse falsam, & aperire portam ad excusandas excusationes in peccatis: & Facultas Lovaniensis anno 1657. de eadem doctrinâ Lovan. censuit esse contra communia Religionis Christianæ principia, & excusare immensissima peccata: ergo nostra doctrina est laxissima.

Respondeo, quod si intelligatur in sensu, N. quo intelligi non debet, esse laxissimam, & falsissimam; esse autem veram in nostro sensu, ut luculenter dixi *sect. 5. in object. 4.* Non enim dico, quod ut peccem requiratur toto tempore advertentia; nec dico, quod requiratur advertentia reflexa supra advertentiam directam; nec dico, quod requiratur advertentia perfecta, seu certum judicium malitiæ, sed dico requiri aliquâ actualem advertentiam, aut scrupulum, aut dubium, vel in se, vel in causâ de malitiâ objecti, aut actionis; unde, qui non vult, aut negligit advertere se pejerare, se luxuriose loqui, se licentiose vivere, se murmurare, & similia, peccat juxta me mortaliter, quoties pejerat, vel murmurat in re gravi, & quidem non tantum mortaliter peccat peccato ignorantie voluntariæ, quatenus omittit advertere, & scire, dum cognoscit se teneri advertere ad ea, quæ loquitur, & operatur, sed etiam peccat peccato perjurii, in causâ tamen, ut dixi, ita ut perjurium hodie patratum sit peccatum ex voluntate illâ malè affectâ, & in se peccaminosâ, & in sui causâ, unde tantum abest, ut nostra doctrina sit laxa, quin est N. strictior oppositâ, ut dixi latè *l.c.* Ego enim 289. volo negligentem nunc scire, an perjurium in materiâ levi sit mortale, & pejerantem toto

toto deinde anno, peccare nunc mortaliter, non tantum peccato negligentiae voluntariae, sed etiam peccato perjurij, ita ut re ipsa nunc reus sit omnium perjuriorum, quae per annum prolaturus est, eaque perjuria sine advertentia prolata denominantur peccata à voluntaria hodierna ignorantia, in qua tamquam in causa sunt peccata formalia: contra Contrarij dicunt, quod dum hodie negligo scire, an perjurium per menses sequentes proferendum sit peccatum, dicunt, inquam, me hodie non peccare, nisi peccato negligentiae, non autem perjurij, nisi dum pejero, ita ut perjurium post mensem proferendum sit peccatum formale in se à libertate hodierna, non autem sit peccatum formale in ipsa libertate hodierna tamquam in causa. Nemo ergo laxat, vel si quis laxat, Adversarij laxant, nam per nos habitualiter pejerans est, veluti fluvius perennis perjuriorum procedens tamquam à fonte ab ipsa libertate ignorantiae vincibilis anni elapsi, in qua est peccatum, & à qua dicitur peccatum.

N. Quinto ait §. 1. qu. 8. Certum est dari vera, & propria peccata cum ignorantia malitiae commissa: ergo peccatur sine advertentia malitiae: tale fuit peccatum Sauli, qui licet ex ignorantia persequeretur Fideles, mortaliter tamen peccavit. Nec dici potest Saulum peccasse mortaliter in suo errore, quo tamen supposito non peccavit novo peccato, immò Deo placuit; nam sequitur ex hoc (ait n. 13.) Saulum peccasse tantum peccato negligentiae, ex qua ortus est conscientiae error, non autem peccato blasphemiae, & crudelitatis in Fideles, adeoque consecutum misericordiam de negligentia, non autem de eo, quod ignorans fecit. Imò sequitur Saulum Deo placuisse persequendo Fideles, quatenus supposito errore putabat obsequium se praestare Deo. Rursus nec dici potest Saulum, & alios persecutores sufficientem malitiae notitiam habuisse; vel enim ad peccandum mortaliter requiritur plena malitiae notitia, ut nos volumus, hanc autem caruit Saulus, dum Ecclesiam persequabatur; vel satis est ad mortaliter peccandum aliquis scrupulus de malitia? & hoc non, tum quia ultimum conscientiae dictamen cum juxta Reflexitas sit evidenter verum, non potest esse scrupulosum; tum quia scrupulus ex se non facit, quod actio sequens sit mortale, cum saepe liceat contra scrupulos operari; tum quia si scrupulum habuisset, non operatus esset ex ignorantia, sed ex malitiae advertentia, & male allegasset ignorantiam, ut misericordiam consequeretur. Demum dici non potest nostram responsio-

nem, quod vincibilis ignorantia non excuset à peccato, esse bonam, nam laborat fraude, (ait n. 18.) si enim rogemur, quid requiratur, ut error, & ignorantia sit vincibilis, utique dicturi sumus, requiri, quod adfit aliqua actualis advertentia, aut suspicio malitiae, quibus deficientibus, error, & ignorantia erunt invincibiles: ergo tandem docemus neminem peccare formaliter, nisi hic, & nunc judicet de malitia.

Respondet hunc Doctorem eò magis ad N. nostram accedere, quò magis à nostra recedat sententia; immò se implicat in propria, docet enim contradictoria; nam n. 21. postquam sibi objecit, quod peccatum non potest esse liberum, nisi sit cognitum, ait, quod ut aliquid sit peccatum, etiam mortale, & formale, non debet esse voluntarium directè, & formaliter, immò paucissimi sunt peccatores, etiam gravissimi, qui peccent directè, & formaliter volentes peccare, & male agere; nemo enim intendens in malum operatur, sed fat est, quod sit liberum, & voluntarium indirectè, virtualiter, aut interpretativè, seu in causa, ut omnes T. T. fatentur. Hæc Palanco. Ecce primò, in terminis nostra sententia, quòd, ut perjurium sit peccatum, satis est, ut in causa sit peccatum, seu in ipsa ignorantia voluntaria. Ecce secundo, quod perjurium totam rationem peccati formalis habet ab ipsa causa, non ergo in se, & ratione sui dictum perjurium (prolatum ex errore vincibili, quod non sit peccatum) est peccatum. Ecce tertio, contradictoria illis omnibus, quæ nobis opponit. Ecce quarto, confusio terminorum, quod putat peccatum tunc dici directè voluntarium, quando quis peccat, ut peccet, seu ex eo motivo, ut malum faciat; hoc enim pacto vix aliquis peccabit directè: ergo ut peccatum sit directè voluntarium, non est necesse, ut quis ex eo fine peccet, ut peccet, sed satis est, ut cognoscat illud esse in se peccatum, licet ex aliquo alio motivo illud exequatur. Ecce quinto, dum sequitur communissimam nostram sententiam, quod ut peccatum sit liberum, satis sit, ut sit liberum indirectè, & virtualiter, & interpretativè, seu in causa, eò ipso concedit eatenus aliquid esse peccatum, quatenus est liberum: ergo si aliquid sit tantum liberum in causa, (ut est perjurium prolatum ex errore vincibili de non malitia) eò ipso perjurium erit tantum peccatum in causa. Quare dum Adversarij nostras rationes considerant, dicunt quod nos; dum considerant quomodo cum illis cohaereat doctrina de peccatis ignorantiae, recedunt à nobis; non oportet autem recedere,

recedere, sed combinare, ut nos facimus, doctrinam Catholicam de peccatis ignorantiae, cum alia doctrina Catholica, quod omne peccatum debet esse liberum, adeoque cognitum, vel in se, vel in causa: ergo nullum datur peccatum, nisi ejus malitia sit cognita, vel directe in se, vel indirecte in sui causas, sicut nullum datur, nisi ea malitia sit libera, vel in se, vel in causa. Omitto, quae habet a

Palanc. num. 22. ad 25. nam partim dicit, quod nos, nempe satis esse, ut malitia potuerit actu in causa praevideri, non potest autem, nisi menti occurrat obligatio praevidendi, aut levis suspicio de tali malitia; partim revertitur ad difficillimam doctrinam Eliz. quem tamen non citat, quod nobis quasi semper occurrere possit notitia malitiae.

In forma fateor dari peccata commissi cum ignorantiae malitia, & dico esse peccata in ipsa ignorantia, ut enim libera sunt libertate theologia, seu instructa cognitione malitiae, in ipsa ignorantia, ut etiam Contrarii fateri debent, ita per me sunt peccata in ipsa ignorantia. Rursus, ut non sunt libera in se libertate theologia, quia supponitur, dum pejero, nullam adesse cognitionem, nec scrupulum malitiae perjurij, ita non sunt peccata in se; si enim non sunt libera in se, ut fatentur Adversarii, libertate theologia, ita nec sunt peccata in se. Ad reliqua patet; moneo tantum, quod dum dicimus requiri ad peccatum mortale plenam malitiae cognitionem, per to plenam, non venit evidens, certum, & perfectum malitiae iudicium; cum certum sit, quod qui operatur cum scrupulo peccati mortalis, & cum per prudens iudicium non deponat, peccabit mortaliter, quia licet non cognoscat perfecte, ex. gr. an perjurium sit mortale, perfecte tamen cognoscit, quod pejerare cum scrupulo, aut dubio, an sit mortale, eo scrupulo, & dubio per prudens iudicium non deposito, est mortale.

Sexto ait qu. 12. ubi postquam n. 2. docuit non esse licitum inducere proximum conscientiam vincibili erroneam laborantem, ut juxta eam operetur, subdit hoc ipsum licitum fore juxta P. Teril. & nos, qui docemus non esse intrinsece malum operari juxta conscientiam vincibiliter erroneam, nec opus ad eam sequens habere novam rationem malitiae superadditam peccato erroris; nam, juxta nos, datur lex reflexa jubens sequi conscientiam vincibiliter erroneam, & voluntatem Dei complacere in illo actu, quo operor juxta dictam conscientiam: ergo licitum erit suadere proximo conscientiam vincibili erroneam laboranti, ut eam sequatur. Consequentia probatur primo; quia,

juxta nos, non induceret ad peccatum, cum supposito conscientiae errore nullum a nobis in ejusdem conscientiae sequelam cognoscatur peccatum. Secundo, quia licitum est cuique suadere, ut sequatur, quod Deus jubet: sed Deus, per nos, jubet sua lege reflexa, ut sequamur conscientiam erroneam: ergo &c. Tertio, quia licitum est suadere actum, in quo Deus sibi complacet; sed complacet in sequelam conscientiae erroneae; ergo &c. cum autem haec absurdissima sint, etiam antecedens tale erit.

Sed contra evidenter retorquetur primo: N. quia Palanco qu. 11. docet conscientiam magis obligare, quam praeceptum Praelati, loquitur autem de vincibili erronea, & dat rationem; quia conscientia obligat non virtute propria, sed vi legis Divinae, quam nobis intimat, ait n. 2. quod clarius repetit num. 9. immo qu. 6. §. 6. an. 97. dixerat, quod conscientia vincibiliter erronea obliget ad sui sequelam, ita ut si non deponatur, peccatum sit eam non sequi. Ecce igitur si detur lex Dei reflexa obligans (ut ait P. Teril.) sequi conscientiam quancumque, siue rectam, siue erroneam, vincibilem, aut invincibilem; siue ea lex reflexa non detur, sed ad summum detur lex Dei reflexa obligans sequi conscientiam rectam, siue sit verè recta, siue putativè recta, ut vult Palanco quæst. 6. §. 4. num. 59. certissimum tamen hoc est tam juxta Palanco, quam juxta P. Teril. & nos, quemlibet teneri sequi conscientiam vincibiliter erroneam, eam non deposita: ergo homini conscientia vincibili erronea laboranti licitum erit suadere illi, ut si eam non deponat, juxta eam operetur: quia licitum est suadere id, ad quod Deus obligat: sed Deus hominem conscientia erronea vincibili non deposita laborantem obligat ad eam sequendam: ergo licitum mihi erit suadere homini laboranti errore vincibili, eo non deposito, ut juxta illum operetur. Ecce igitur vel nullum absurdum in asserendo quod liceat suadere laboranti ignorantia vincibili, ut ea non deposita, juxta eam operetur; vel si quod est absurdum, idem sequitur, tam in sententia Palanci asserente novum omnino formale peccatum in sequendo, & exequendo opus conforme conscientiae vincibili erroneae, quam in nostra negante. Contra secundo, dico enim non licere directe suadere alteri, ut sequatur conscientiam vincibiliter erroneam, sed directe suadendum, ut eam deponat; quod si deponere nolit, eo ipso homo ille jam habebit notitiam sufficientem, & actualem advertentiam malitiae insitae operi dictato a conscientia

N.
296.
Palanc.

N.
297.

entia erronea, & sic jam cognoscet se peccare novo peccato: non est autem licitum suadere alteri, ut ponat opus, quod suadens cognoscit esse peccatum: ex. gr. putat quis per errorem vincibilem quod perjurium in re levi non sit mortale: ego tencor cum directe docere, quod sit mortale; eo autem ipso quod illi dico esse mortale, immo cum, juxta nos, numquam detur novum peccatum sine nova advertentia, & numquam detur ignorantia vincibilis, quod perjurium non sit mortale, sine advertentia actuali de ipso peccato in ipsa causa perjurij, seu in ipsa ignorantia vincibili, eo ipso non licet suadere alteri, ut pejeret, non tantum, quia suaderet rem ex se intrinsece malam, sed etiam ab ipso pejerante cognitam saltem ex levi advertentia ut malam: nam, juxta nos, qui laborat ignorantia vincibili, quod perjurium non sit mortale, eo ipso advertit in ipsa ignorantia se peccare, nec non etiam se peccare ponendo opus, quod non examinavit, ut debet, an sit peccatum. Hinc totum argumentum est potius contra Palanco, qui negat necessitatem esse actualem advertentiam ad ignorantiam vincibilem, & ad peccatum. Imo, quod mirabile est, *qu. 12. n. 7.* querit, quid faciendum, quando proximus laborat ignorantia invincibili; & ait in eo casu nos nec licite posse consulere, quod juxta eam, nec quod contra eam operetur, sed tenemur cum ab errore liberare. Hæc Palanco. Sanè si tenemur liberare ab errore docendo verum illum, qui est in errore invincibili, qui plerumque longè difficilius eraditur, quam error vincibilis, quia ignorantia invincibili laborans nullum habet prudentem de suo errore scrupulum, & judicium; quanto magis tenebimur liberare illum, qui errore vincibili laborat, cum, juxta nos, omni vincibili errori semper jungatur actualis prudens formido de eodem?

N.
298.
Palanco.

SECTIO VII.

Argumenta M. Norberti de Elbecque.

SUMMARIUM.

Laudatur P. Gabriel de la Chiusa, n. 299.

Argumenta M. Elbec. n. 300. 301.

Solutio, ibid.

Non dico, quod ad peccatum necessaria sit cognitio reflexa, satis est exercita malitia, n. 302.

Trahit S. Bernardum, n. 303.

Trahere deberet Patres dicentes non esse de necessitate peccati, & ignorantia vincibilis advertentiam, n. 304.

Utique dogma salvandum, quod ad pecca-

tum necessaria sit advertentia, & quod dentur peccata ignorantie; Adversarij primum non salvant, n. 305.

Quo sensu Sorbona, & Lovanium damnent necessitatem advertentia ad formale peccatum, n. 306.

Juxta me satis advertentia in se, vel in causa, n. 307.

DD. quos pro se trahit, stant pro nobis, n. 308.

Arguit, quia dantur peccata ignorantia, & hanc rationem vocat peremptoriam, n. 309.

Ut dentur peccata ignorantia, satis per nos est, ut ea non cognoscantur directe in se, necesse tamen, ut in sui causa cognoscantur esse peccata, n. 310.

Nostrum fundamentum confirmat, dum infirmat, n. 311.

Propria doctrina convenitur, n. 312.

Peccatum Philosophicum, n. 313.

Reverendissimus P. Gabriel de la Chiusa, N. Regis Hispaniarum predilectæ Consortis Confessarius, vir ob religiosi instituti austeritatem, & morum probitatem Deo æquè, ac hominibus charus, cuique nihil est, quod Societas Jesu non debeat, cum nihil sit, quod non mercatur, & quod mirere, non rogatus ultrò eam ubique, sive præpotenti Regine suæ, sive religioso suo patrocínio, aperto Marte, tuetur, legendam mihi obtulit Theologicam dissertationem M. Elbecque, doctissimæ Prædicatorum Familie illustre decus; licet autem certum mihi sit vix aliquid obijci posse, quod solutum non sit, nolo tamen præterire, quæ diserto calamo contra nostram sententiam edisserit.

Itaque *art. 6. conclus. 1.* ait non requiri ad N. formaliter Theologicè peccandum actualem advertentiam ad peccati malitiam, imo *conclus. 2.* ait, nec requiri advertentiam virtutalem.

Probat primò; quia de fide est dari peccata ignorantie: ergo peccatur, quin advertatur. Sed contra; quia quàm falsa sit consequentia, constat ex dictis.

Probat secundo ex PP. nam S. August. N. lib. 1. *Retract. cap. 15.* ait: *Qui nesciens peccavit, quia voluit fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati, quod tamen factum fuit, hoc enim factum est, quod fieri non debuit: ergo (ait §. 2. n. 1. pag. 251.) opera ex ignorantia juris naturalis facta non sunt involuntaria, etsi sic operans, nesciens peccaverit; eum enim ipsi facto, quod cognoscit, sit intrinseca malitia, eo ipso quod cognoscit.*

cognoscit factum, cognoscit peccati sui speciem. Sed contra primò, quia si cognoscit peccati speciem, eò ipso peccat cum cognitione peccati; ergo non peccat sine cognitione. Contra secundò, quia sicut S. August. dividit voluntatem facti à voluntate peccati, ita etiam cognitio facti separanda est à cognitione peccati. Contra tertio, quia nos non dicimus, quòd ut quis peccet cum advertentia, reflectere debeat supra malitiam, non enim idem est advertentia peccati, ac cognitio reflexa peccati, cum satis sit advertentia exercita, ut supra dixi; ergo sibi tribuat, si nos non intelligit, confundens advertentiam exercitam peccati, quam volumus necessariam, cum reflexa, quam negamus necessariam. Addo me supra explicuisse eum S. Augustini textum, & eo contra Catholicos, nec non etiam alijs, quos trahit l. c. M. Elbecque, utuntur Janenistæ, ut contra Catholicos probent invincibilem ignorantiam non excusare.

N. 302. Probat tertio ex S. Bern. lib. 1. de Precept. & dispens. cap. 14. dicente, *Sive malum putes bonum, quòd forte agis, sive bonum malum, quòd operaris, utrumque peccatum est.* Sed contra, tum quia hoc probat invincibilem ignorantiam non excusare; tum quia dum S. Bern. ait, *putes*, quòd idem est, ac *judices*, eò ipso ad summum negat non esse de necessitate ignorantie vincibilis iudicium, non autem non esse necessariam advertentiam peccati; quare Elbecque trahere debet textus Patrum dicentes non esse de necessitate peccati, nec ignorantie vincibilis advertentiam. Omitto textum S. Hieron. quem antè explicui. Miror autem quomodo Elbecque n. 9. pag. 256. dicat, nihil amplius desiderari posse ad nostri dogmatis refutationem, quandoquidem Scriptura, & PP. non tantum nostram sententiam, sed etiam nostrum loquendi modum, & terminos, & phrasim refutant; dicunt enim nesciendo peccare, qui per impenitentiam cadunt, qui sibi licere putant, quòd malum faciunt. Sed contra; quia quòd PP. dicunt, verum est, at ubinam dicunt, per hoc quòd ignoranter peccetur, ideo peccetur sine omni advertentia, cum semper asserant advertentiam esse necessariam, ut objectum sit voluntarium, liberum, & peccatum. Debet igitur utrumque dogma salvari, nempe quòd ad peccatum necessaria sit advertentia, & quòd adhuc peccent homines sæpe ex ignorantia: dicere autem, quòd dum peccatur ex ignorantia, peccetur sine advertentia, est negare primum: quare aliud est, quòd non advertatur peccatum in opere sequente ad ignorantiam, & hanc ad-

Tom. I.

vertentiam esse necessariam negant PP. & nos; aliud quòd non advertatur peccatum in opere sequente ad ignorantiam; non advertatur, inquam, in ipsa ignorantia, & in ipsis malis passionibus, & affectibus liberis, ad quos sequuntur plura peccata; & hanc advertentiam esse necessariam docent PP. & nos: igitur ignorantia est non advertentia peccati in opere sequente ad illam; non autem est non advertentia peccati in ipsa ignorantia, aut liberà prava passione, & operis in ipsidem. De Synodo Palestina latè dixi supra.

Dices ex Elbecque §. 3. n. 3. opinionem, N. 306. quæ ad peccandum formaliter requirit advertentiam ad malitiam, fuisse sæpe damnatam ab Universitate Sorbonensi, & Lovaniensi, & pluribus Episcopis, tamquam scandalosam, falsam, perniciosam &c. Respondeo in hoc sensu esse damnatam, nempe quòd requiratur semper advertentia peccati in se, ita ut non satis sit advertentia peccati in sua causa; non autem esse damnatam, nec damnabilem in sensu disjuncto, quòd necessaria sit advertentia peccati, vel in se directè, vel indirectè in sui causa. Igitur qui inferunt, ex eo quia affirmamus ad omne peccatum requiri semper advertentiam peccati, inferunt, inquam, nos affirmare, quòd semper requiratur advertentia peccati in se, nos non intelligunt: nos enim affirmamus ad peccatum necessariam semper esse advertentiam, sive in se, sive in causa; negamus autem esse semper necessariam determinatè advertentiam peccati in se; & quia sæpe non distinguitur non tantum ab Adversarijs, sed etiam ab aliquibus, qui non omnia verba ponderant in sua doctrinà, ideo isti dederunt occasionem damnatæ; Adversarij autem, quia non est necessaria advertentia peccati in se, intulerunt ad peccandum formaliter nullam peccati advertentiam necessariam esse.

N. 308. Probat quartò ex S. Thom. & Thomistis. Sed contra; quia supra ostendi pluribus D. Thomæ textibus, eum stare pro nostra sententià. Contra secundò, quia quidquid sit an DD. quos citat Elbecque §. 5. reverà doceant non dari invincibilem juris naturæ ignorantiam; quidquid, inquam, sit, hoc scio non esse ad rem: aliud enim est non dari invincibilem juris naturæ ignorantiam, atque adeo peccare omnem, qui contra jus naturæ operatur; aliud quòd ille peccet sine advertentia; immò si omnis juris naturæ ignorantia est vincibilis, eò ipso datur advertentia ad ignorantiam: ergo ex eo quòd omnis, qui contra jus naturæ operatur, peccet, non infertur peccare sine advertentia peccati; imò infer-

Z

infer-

infertur peccare semper cum aliquâ peccati advertentiâ, cum omnis juris naturæ ignorantia sit, ut vult, vincibilis. Contra tertio: Longè plures, & fortè nobiliores retuli pro me Thomistas, quàm pro se Elbecque refert, immò quos refert, sunt contra eum;

Conrad. nam Conradus eò ipso quòd dicit, *permittit peccatum, & non cogitat, sed tantum deberet cogitare, & imputatur sibi propter negligentiam peccatum*, dicit quòd nos, nempe peccare in negligentia, quia non cogitat ut debet; tò autem debet, intelligendum est, debet moraliter; ergo debet cognoscere tale debitum.

Gonet. Similiter Gonetus itat pro nobis, nam expresse ait, quia licet talis carentia cognitionis, seu advertentiæ malitiæ peccati, & difformitatis ejus ad legem naturalem, non sit voluntaria directè, & in se, benè tamen indirectè, & in suâ causâ, nempe in pravis affectibus concupiscentiæ, & in passionibus, quas aliqui voluntariè non reprimunt, & quibus Divine illuminationi obitaculum culpabile ponunt, ut ait S. Ambrosius. *Errat oculus, ubi errat affectus, affectus ergo deceptio, est deceptio visus*. Hæc ferè ad verbum Gonet. Ergo qui ex ignorantia voluntaria operatur contra legem, peccat in eadem ignorantia, & cognoscit se suis peccaminosis affectibus cæcare intellectum, adeoque ea opera cognoscit esse peccata in ipsis ignorantia causis, quæ sunt, & quas cognoscit esse peccaminosas. Demum Sylvius tuetur nostram sententiam, dum asserit ad peccatum factis esse inadvertentiam indirectè voluntariam, quando alicui per ejus negligentiam accidit, quòd nulla ei cogitatio obvenit. Ecce refundit peccatum sequens ad negligentiam in ipsam culpabilem cogitandi negligentiam, quæ non potest esse sine advertentiâ.

S. Ambrosius. *Errat oculus, ubi errat affectus, affectus ergo deceptio, est deceptio visus*. Hæc ferè ad verbum Gonet. Ergo qui ex ignorantia voluntaria operatur contra legem, peccat in eadem ignorantia, & cognoscit se suis peccaminosis affectibus cæcare intellectum, adeoque ea opera cognoscit esse peccata in ipsis ignorantia causis, quæ sunt, & quas cognoscit esse peccaminosas. Demum Sylvius tuetur nostram sententiam, dum asserit ad peccatum factis esse inadvertentiam indirectè voluntariam, quando alicui per ejus negligentiam accidit, quòd nulla ei cogitatio obvenit. Ecce refundit peccatum sequens ad negligentiam in ipsam culpabilem cogitandi negligentiam, quæ non potest esse sine advertentiâ.

N. Probat quintò, §. 6. pag. 284. hæc ratione, quam n. 1. vocat peremptoriam, immò n. 2. dicit esse demonstrationem veluti Mathematicam. Dantur peccata ignorantia: ergo peccari potest sine ullâ peccati advertentiâ. Antecedens est de fide; consequentia, inquit, est evidens: nam si ad peccandum formaliter requiratur notitia malitiæ; ergo solum peccat, qui novit; ergo non peccat, qui non novit; ergo non peccat, qui ignorat; ergo nemo peccat ignorans: ergo non dantur peccata ignorantia. Confirmat: quia ignorantia, & scientia opponuntur privativè, & consequenter mutuo se excludunt, adeo ut, quantum substituis cognitionis in operante, tantum ignorantia detrahas, necesse sit: ergo si ad peccandum requiritur scientia, numquam verè ex ignorantia peccabitur.

Peccatum enim ignorantia dici nequit, quòd peccatum esse negatur, nisi in quantum cognoscitur; & hoc est, quòd SS. PP. adeo urgebant contra Hæreticos, nimirum peccata ignorantia nulla dari, si ad peccandum peccati notitia requiritur. Respondeo N. hoc argumentum ad evidentiam solummodo esse: ut tueamur peccata verè ex ignorantia, satis est, ut ea non cognoscantur directè in se, ut sunt omnia, quæ sequuntur ad ignorantiam vincibilem, hæc enim omnia ignorantur esse in se peccata; non autem ut vera dentur peccata ignorantia, necesse est, ut non cognoscantur indirectè, & in sui causâ esse peccata, immò necesse est, ut cognoscantur esse peccata in sui causâ, nempe vel in causis ignorantia, quales sunt omnes voluntariae passionis, & pravæ affectiones, vel in ipsa ignorantia culpabili. Judicet modò discretus Lector, an ratio sit peremptoria, an sit demonstratio Mathematica, an talis sit ut à nobis infirmari non possit.

Probat sextò, evertendo nostrum fundamentum. Si ad peccandum requireretur aliqua peccati notitia, ideo esset, quia aliis M. El. peccatum non foret satis voluntarium: atqui etiam si nulla ad sit peccati notitia, peccatum potest esse sufficienter voluntarium: ergo ruit præcipuum nostrum fundamentum. Maior, inquit, est noster veluti Achilles. Minor probatur ex S. Thom. 1. 2. qu. 6. art. 3. Tunc dicitur aliquid voluntarium indirectè, & reducitur sicut in causam in agens, ex eo quòd non agit, cum potest, & debet agere; live, ut ait art. 8. *cum aliquis actu non considerat, quòd considerare potest, & debet, quæ est ignorantia male electionis, vel ex passione, vel ex habitu proveniens; sive cum aliquis notitiam, quam debet habere, non curat acquirere*. Sed non infrequenter contingit peccantē sic esse pravè dispositum, nempe quoties scienda nescit, aut sciendi incuria, aut discendi desidia, aut verecundia inquirendi, ut loquitur D. Bern. aut S. Bern. etiam negligentia orandi, atque reverà sic semper contingere, dum ex ignorantia quidpiam sit legi naturali adversum, ut fuse probavit art. 4. ergo sufficiens voluntarium ad peccatum reperiri potest, etiam dum nulla habetur peccati suspicio. Sed contra; quia tantum abest, ut ratio adducta evertat nostrum fundamentum, quin evertit sententiam oppositam; ut enim expresse asserit art. 7. §. 3. n. 2. pag. 318. vult ad peccatum necessarium esse, & sufficere voluntarium N. indirectum, & illud voluntarium reperiri in eo, qui quidpiam agit intrinsecè malum, quamvis non attendat ad actionis sue perveritatem; quia nimirum semper ex negligentia

S E C T I O VIII.

Dubium Theologicum, quandoam omissio imputetur ad culpam?

§. I.

Prima sententia.

S U M M A R I U M.

Occasio dubij, & status questionis, n. 314.

Prima sententia ait, omissionem imputari ad culpam, quando instat preceptum, n. 315.

Rationes, n. 316. 317.

Rejicitur, quia implicat peccatum externum sine interno, n. 318.

Omne preceptum affirmativum duo dicit, unum directe, aliud indirecte, n. 319.

gentia ejus est, quod non reflectat ad actionis suae malitiam; ignorantia autem, quae est ex negligentia, est indirecte voluntaria, & ad culpam imputatur. Similiter l.c.n. 3. postquam explicuit axioma, Nihil volitum, quin praecognitum, nempe nihil volitum directe, quin praecognitum, verum est; nihil volitum indirecte; falsum, si debeat esse praecognitum actu, satis enim est, ut sit praecognitum potentia; subdit: Sufficit igitur, quod possit aliquid cognosci, ut censetur indirecte volitum, ad volitionem scilicet ejus, quocumque indivisibiliter conjunctum est. Et si hoc sit Adversarij velle, & cognoscere virtualiter, & interpretative, nihilque aliud requirant ad peccandum formaliter, nobiscum, & (uti reor) cum Ecclesia Catholica loquuntur. Haec Elbecque. Ecce vult ad peccatum satis esse voluntarium indirectum; & quoad hoc verum dicit, non tamen quoad hoc, quod voluntarium indirectum non praerequirat cognitionem indirectam, seu in causa; ut enim directe volitum debet esse directe praecognitum, ita indirecte volitum debet esse indirecte praecognitum; immo sicut omne indirecte volitum supponit aliud directe volitum, in quo illud, quod dicitur indirecte volitum, sit volitum; ita à pari omne indirecte praecognitum praesupponit aliud, quod est directe cognitum, & in quo illud, quod dicitur indirecte praecognitum, sit cognitum. In casu nostro opera sequentia ad ignorantiam vincibilem cognoscuntur ut mala in dicta ignorantia; ipsa autem ignorantia cognoscitur ut mala in negligentia, & alijs causis ejusdem ignorantiae: ergo sicut opera sunt libera indirecte in ignorantia, & causis ignorantiae directe volitis, ita cognoscuntur indirecte in eadem ignorantia, & hujus causis directe cognitae ut malis.

Probat 7. quia sequitur (ait pag. 287. §. 7. n. 1.) quod qui Deum ignorat, aut de Deo actu non cogitat, quantumvis grave peccatum committat, non peccabit, nisi forte philosophice, quae est opinio damnata ab Alexandro VIII. Sed contra; quia cum per me, & ferè omnes invincibilis ignorantia Dei repugnet, eo ipso omnis talis ignorantia erit vincibilis, vel in se, vel in sui causa; ergo semper habebit aliquam Dei cognitionem, vel directe, vel indirecte in causa dictae ignorantiae, & in ipsa ignorantia. Omitto alia absurda, quae sunt ad evidentiam soluta.

Occasione peccati ad ignorantiam vincibilem sequentis, seu peccati in causa sua tantum voluntarij, oritur dubium, quandoam imputetur ad culpam peccatum sequens ad vincibilem ignorantiam, seu peccatum in sua tantum causa voluntarium? Hoc autem tam quæri potest de peccato omissionis, ex. gr. quandoam omissio sacri imputetur ad culpam illi, qui se somno tradit, ob quem praevidet omittendum sacram; quam de peccato commissionis, ex. gr. quandoam homicidium imputetur ad culpam ei, qui se inebriat, & ad ebrietatem secutura homicidium, aut pollutionem praevidet. Porro, ut distinctè procedam, afferam quid alij Theologi inter se pugnantes sentiant; deinde meam mentem explicabo; puto enim plurimum miseri de nomine, & parum de re; & conscientiae perinde esse quacumque sententiam. Quia autem praeter alijs hoc egregiè tractat M. Godoy tom. 1. in l. 2. d. 24. pleraque ex eo sumam, neque enim pudet me tam praecleari Magistri discipulum esse, cum ejus doctrina quantum trahit ad se intellectum meum, tantundem ejus modestia meam captivat voluntatem.

Prima sententia ait, tunc tantum omissionem imputari ad culpam, quando instat preceptum omittendi actum externum. Ita Marfil. in 2. qu. 21. art. 2. conclus. 4. Altisiod. lib. 2. tr. 29. cap. 1. & solet etiam tribui S. Thom. 2. 2. qu. 79. art. 3. ad 3.

Probat primo ex S. Thom. 1. 2. qu. 71. art. 3. ad 3. Dicendum, quod peccatum omissionis contrariatur precepto affirmativo, quod obligat semper, sed non ad semper, & ideo solum pro tempore illo aliquis cessando ab actu peccat, pro quo preceptum affirmativum obligat: ergo cum preceptum affirmativum audiendi sacrum non obliget ante horam duodecimam, quā

N.

314.

M. God.

N.

315.

Marfil.

Altisiod.

S. Thom.

316.

S. Tho.

quis se somno tradit, ante illam horam illud non violatur: ergo dans causam omittendi non peccat ante eam horam.

N. 317. Secundò, quia præceptum non violatur, nisi pro tempore, pro quo obligat: sed præceptum audiendi sacrum non obligat pro semper, sed tantum pro horâ duodecimâ; ergo tunc tantum violatur; ergo ponens causam omissionis ante dictam horam non peccat.

N. 318. Verum hæc sententia nullatenus sustineri potest; 1. quia implicat peccatū externū sine peccato interiori: sed si qui dat causam omissionis sacri, non peccaret, nisi quando instat tempus audiendi sacrum, nempe horâ duodecimâ, sequeretur, quod daretur peccatum exterius sine ullo peccato interiori, nam horâ duodecimâ, supponitur, quod omittens dormiat, implicat autem, ut dormiens peccet formaliter; ergo implicat, ut tunc tantum peccet omittendo sacrum, quando est horâ duodecimâ; ergo peccavit prius, dum se somno dedit, prævidens ab eo secuturam omissionem sacri, quæ omissio incepit esse peccatum in somno, tamquam in causâ liberâ. Secundò, quia sicut volitio, siue expressa, siue interpretativa, occidendi (idem dico de alijs præceptis) est peccatum, etsi non sequeretur homicidium; ita volitio, siue expressa, siue interpretativa, omittendi sacrum, est peccatum, etsi ad eam non sequeretur omisio sacri: ergo falsum est, tunc tantum omissionem imputari ad culpam, quando instat præceptum, & actus omittitur; cum certum sit prius saltem contrahi peccatum, dum volo, siue expressè, siue interpretativè, (ut accidit in nostro casu) omissionem sacri, in ipso somno tamquam in causâ impeditivâ sacri.

N. 319. Rationes oppositæ non urgent. Non prima; quia S. Thom. vult tantum, quod præceptum affirmativum sacri non violetur per omissionem, nisi cum instat præceptum; non autem vult, non violari illud idem per positionem causæ usque ad illud tempus; nam omne præceptum affirmativum duo importat, quorum unum præcipit directè, nempe talem actum Fidei, Spei, Religionis &c. aliud præcipit indirectè, seu potius vetat, nempe, ne ponatur causâ impeditiva actus præcepti pro tempore præcepto. Hinc patet ad secundam rationem; qui enim somno se tradit, violat præceptum sacri, quatenus vetat somnum impeditivum sacri, adeoque dum somno se tradit, violat præceptum illud affirmativum, quâ parte est negativum, & ideo, etsi quis expergefactus ante duodecimam retractaret suam voluntatem, & postea

sacrum audiret, adhuc teneretur in confessione aperire, se habuisse volitionem omittendi sacrum; peccavit igitur, dum voluit omittere, & non tantum, dum omisit.

§. II.

Secunda, & vera sententia.

SUMMARIUM.

Vult tunc tantum peccari, cum ponitur causa omissionis, non cum ponitur omisio, quæ est tantum effectus peccati, DD. n. 320.

Arist. ait, per vite dimidium felicem à misero non differre, n. 321.

Ut somnus est tantum denominativè liber, ita omisio sequens ad illum, n. 322.

Responsio M. Godoy, n. 323.

Impugnatur, n. 324.

Non repugnat, ut aliquid sit effectus, & recipiat denominationem a sua causâ, n. 325.

Sicut voluntarium aliud in se, aliud in causâ, ita liberum, n. 326.

Omne liberum in se est à se liberum, omne liberum in causâ est à sui causâ liberum, n. 327.

Tot a differentia erit de voce, n. 328.

Confirmatio doctrina, n. 329.

Ab absurda ex sententiâ citandâ, quia implicat, ut duo aequali malitiâ idem volentes, unus magis peccet, quam alter, & quia homo dormiens rite absolvetur, n. 330. 331.

Licet ad meritum plus requiratur, quam ad demeritum, eadem tamen libertas, n. 332.

Responsio M. Godoy, n. 333.

An videns se reddi impotentem ad jejunium, contractâ infirmitatē toties peccet, quoties non jejunat, n. 334.

Quid dicat M. Godoy, n. 335.

Eadem in re utilitas, siue hanc, siue citandam sequamur sententiam, n. 336.

Secunda sententia ex toto opposita primæ N. 320. ait, tunc tantum peccari, quando ponitur causa voluntaria omissionis, non autem quando sequitur pro suo tempore omisio, ita ut omisio sit tantum effectus peccati, non peccatum. Ita P. Valq. 1.2. d. 34. cap. 3. P. Gran. tr. 4. de Peccat. d. 3. n. 7. & alij.

Pluribus hæc sententia probatur: primò, N. 321. quia S. Thom. 2.2. qu. 154. art. 5. in corp. ait: *Nocturna pollutio numquam est peccatum, sed quandoque sequela peccati precedentis*: idem docet in 4. dist. 9. qu. 1. art. 4. ergo etiam omisio actus debiti contingentis in somno numquam erit peccatum, licet aliquando sit sequela peccati antecedentis. Accedit Arist. lib. 1. Eth. cap. 2. & 3. dicens, quod secundum dimidium vite, seu somnum, non differat felix à misero,

miseri, nec vitiosus à studio, differret autem, si omisso sacri in dormiente voluntarie, esset peccatum: ergo &c.

N. 322. Secundo, quia de ratione peccati est libertas, & prout est peccatum, talis debet esse libertas: ergo de ratione peccati actualis est libertas actualis: ergo cum omisso sequens ad somnum non sit actu libera, eo ipso non est actuale peccatum; immò sicut eadem omisso non est libera nisi denominative à libertate præterita, ita eadem omisso non erit nisi denominative peccatum à volitione præterita peccaminosa imperante somnum impeditivum auditionis sacri, atque adeo omisso sacri erit peccatum tantum in causa, non in se. Confirmo: Somnus, qui immediate procedit à volitione peccaminosa, non est nisi denominative liber: ergo multò magis omisso, quæ procedit immediate à somno, non erit nisi denominative libera: ergo non nisi denominative erit peccatum, seu non erit nisi peccatum in causa, non autem in se.

N. 323. Neque verò sufficit dicere cum M. Godoy à n. 28. ad 31. quod licet hoc argumentum petitur à libertate sit urgens, attamen unice probat, quod omisso secuta ad somnum non sit peccatum à se, quod ultro concedit, at non probat non esse peccatum in se à causa denominante: & subdit, quod Doctores secundæ sententiæ taliter docent omissionem esse voluntariam, & peccaminosam in causa, quod denominatio peccati sistat in causa, nec transeat à causa ad omissionem in se; nos autem (inquit) dicimus denominationem peccati non sistere in causa omissionis, sed transire ad ipsam omissionem, ut à causa distinguitur, non ita quod ei omissioni conveniat libertas, & malitia à se, sed taliter, quod illi conveniat in se per denominationem à causa. Hæc Godoy.

N. 324. Sed contra primò: quia nullus ex Patronis secundæ sententiæ negat omissionem denominari peccatum ab ipsa volitione formaliter peccaminosa, imperante somnum prævisum impeditivum auditionis sacri; immò omnes aperte docent eandem omissionem esse denominative peccatum à dicta volitione; ita ut ipsa volitio somni sit formaliter in se, & per se ipsam peccatum: ipsa autem omisso sacri prævisa sit denominative peccatum à volitione peccaminosa, & sit formaliter peccatum in ipsa volitione: eo modo, quo volitio occidendi est formaliter in se, & per se ipsam peccatum; occisio autem, seu actus exterior est denominative peccatum ab eadem volitione, & est formaliter peccatum in ipsa volitione. Neque Tom. I.

verò obesse potest, quod eadem omisso sacri sit effectus peccati, seu volitionis peccaminosa; ergo non potest esse peccatum denominative à volitione. Non, inquam, obest, ut aliquid sit effectus, & simul suscipiat denominationem à sua causa, ut patet in occisione, quæ est effectus volitionis occidendi ab hac volitione peccaminosa imperatus, & simul ab eadem volitione ea occisio denominatur peccatum: similiter effectus denominatur *productus* à causa efficiente ejusdem effectus: ergo per hoc quod omisso sacri sit quasi effectus imperatus à volitione peccaminosa somni: cum ea omissionem connexi, non sit, quod ab eadem volitione peccaminosa ea omisso non denominetur, immò denominatur peccatum. Hoc eo magis urget, quò verior est opinio, quod nulli actui præterquam voluntatis conveniat intrinseca formaliter honestas, & malitia; atque adeo omnis actus exterior, aut ejus actus exterioris omisso, in se, nec est formaliter peccatum, nec est formaliter honestum, sed purè denominative honestum, aut peccatum à volitione formaliter per se, & in se inhonestum, aut honestum, & idem actus, vel omissiones potentiarum à voluntate diversarum sunt tantum in volitione, à quâ procedunt, inhonestum, vel honestum, seu tantum peccatum in ipsa volitione peccaminosa.

Contra secundò: quia sicut per omnes N. TT. duplex est voluntarium, aliud in se, aliud in causa; ita duplex est liberum, aliud in se, ut sunt actus immediate procedentes à potentia libera, nempe actus voluntatis; aliud in causa, ut sunt actus imperati ab ipsius voluntatis actibus: ergo etiam duplex est peccatum, aliud in se, aliud in causa. Vel igitur omisso sequens ad somnum est libera in se, & hoc non; immò implicat ut sit libera in se, cum procedat immediate à somno, qui tollit omnem libertatem, & cognitionem prærequisitam ad libertatem: ergo neque omisso erit peccatum in se. Vel eadem omisso sequens ad somnum est tantum libera in causa, nempe in volitione imperante somnum prævisum impeditivum sacri, & sic eadem omisso erit tantum peccatum in sui causa, & non nisi denominative erit peccatum à causa. Dicere autem N. eam omissionem sequentem ad somnum esse liberam in se, sed non à se, est tollere celebrem divisionem liberi, in liberum in se, & liberum in causa: omnes enim supponunt omne liberum in se esse à se liberum, & omne liberum in causa esse à sui causa liberum, omne enim liberum, præter Primum Liberum, Z ij

berum, est ab aliquo efficienter liberum, nec de hoc dubitatur: ergo omne liberum in se, est à se liberum: ex. gr. volitio est libera à se, non quòd non sit producta, est enim producta; sed dicitur libera à se, quatenus est libera à voluntate in se libera; & omne liberum in alio est ab alio liberum, non quòd ab alio non sit productum, de hoc enim non dubitatur, sed quia est liberum à voluntate imperante.

N. 328. Contra tertio: quia tandem tota differentia inter secundam sententiam relata, quæ affirmat omissionem esse tantum formaliter peccatum in volitione peccaminosa, & non nisi denominativè peccatum ab eadem volitione; & inter tertiam referendam, quæ admittit omissionem esse formaliter, & verè peccatum, tota, inquam, differentia erit de nomine. Nam utriusque opinionis DD. in hoc conveniunt, quòd ea omisio sit peccatum in ipsa causa, & sit in confessione explicanda: quare tota differentia erit, an omisio sit etiam peccatum in se; hoc autem secundæ sententiæ DD. negant, quòd sit formale peccatum in se, sed purè denominativè, innixi urgenti rationi adductæ, quia nullum in se non liberum potest esse in se peccatum: tertiæ autem sententiæ DD. affirmant, & adducto argumento impetiti dicunt esse denominativè in se peccatum; ergo isti coincidunt cum illis, cum hac differentia, quòd illi melius discurrunt.

N. 329. Confirmo hoc ipsum: Demus, quòd quis post efficacem volitionem omittendi, quocumque eventu superveniente, sacrum, occupetur negotio gravissimo, liberante eum à sacri auditione, ex. gr. ut moribundo opituletur: quæro ab Adversarijs, an instante horâ audiendi sacrum, peccet illud non audiendo? Negabunt utique; quia assistentia necessaria eum liberat: & tamen probò eum peccatum non tantum per volitionem omittendi sacrum, sed etiam per ipsam omissionem; nam ille vult omittere sacrum in quocumque casu, ita ut licet non teneretur moribundo assistere, adhuc sit determinatus illud omittere: ergo tenetur in eo casu non tantum confiteri se voluisse, sed se omisisse sacrum: ergo ipsa omisio est peccaminosa; sed non est formaliter in se peccaminosa, ut docent Adversarij; ergo est peccaminosa tantum in volitione. Subsumptum probatur: quia causa legitimè excusans eum ab auditione sacri, liberat eam omissionem ab omni peccato; ergo ea omisio in se non est formaliter peccaminosa; ergo habet totam suam malitiam à volitione, quæ reddit eam omissionem denominativè peccaminosam,

adhuc in eo casu, quo ea liberatur à formali malitiâ, quam Adversarij adtribuunt.

Omitto alia argumenta; & venio ad in- N. 330. convenientiam, quæ sequuntur ex tertiâ sententiâ referendâ. Primum est, quòd unus homo magis peccaret, quàm alter, licet uterque idem malum æquè vellent: fac enim, ut duo ante somnum determinati omittere sacrum, unus à somno excitetur; & sacrum audiat, alter non excitetur, & non audiat; magis peccaret hic non audiens ratione omissionis, quàm ille per volitionem omittendi sacrum, quia iste omisit, ille non omisit: licet enim verum sit, quòd unus præter peccatum habuerit deinde actum bonum, nempe volitionem audiendi sacrum, quam alter non habuit, & in hoc illi homines sunt inter se dispares; attamen ego pure loquor de peccato utriusque; & quæro, an magis peccarit, qui omisit, an æquè, ac qui audiavit? Si æquè; ergo ipsa omisio in se non est peccatum: si inæqualiter; ergo ex duobus cum equali libertate, & malitiâ volentibus omittere sacrum, plus formaliter peccavit omittens, quàm audiens: quod videtur repugnare, quia jam non esset æqualis malitiâ utriusque. Scio M. Godoy num. 48. dicere, quòd omittens sacrum non magis peccavit intensivè, & peccato interiori, quàm non omittens; peccavit tamen magis extensivè, seu peccato exteriori, quàm non omittens. Sed contra primò: quia argumentum adhuc est integrum, nempe quòd duo idem omnino, & eadem advertentiâ, & malitiâ volentes, inæqualiter peccarent; nam tota malitiâ, quæ est in ipso peccato exteriori, seu omissione, est formaliter in ipsâ volitione omittendi sacrum: ergo uterque æquè peccavit: ergo omisio in se non est peccatum. Contra secundò: quia vel illud peccatum exteriorius habet aliquam maiorem malitiam formalem distinctam ab ipsâ malitiâ volitionis omittendi, vel non? Si habet; ergo omittens magis formaliter peccat, quàm non omittens; cum tamen M. Godoy neget quòd unus homo magis peccet, quàm alter, si uterque idem vult: si non habet; ergo omisio in se nullam habet malitiam formalem.

Secundum inconveniens est, quòd sicut N. 331. homo liberè dormiens per omissionem sacri peccat, & demeretur; ita à pari homo liberè dormiens, si prævidisset se actus bonos operaturum in somno, per eos mereretur, imò, si sciens se in somno formam absolutionis, aut Baptismi prolaturum, validè in somno absolveret, & baptizaret præsentem materiâ Sacramenti, & alijs requisitis: ut enim intentio omittendi sacrum moraliter continuatur

nuatur per somnum, & ideo omiffio facri fequens ad fomnum liberum eft peccatum; ita intentio baptizandi continuaretur moraliter per fomnum, & ideo, fi reliqua adfint, erit validus Baptifmus. Neque verò communis refponfio, quòd ad meritum plus requiratur, quàm ad demeritum, aliquid prodeft; licet enim hoc verum fit, nam ad meritum de condigno requiritur ftatus gratiæ, & ad de congruo requiritur, & fatis eft, ut actus procedat à principio fupernaturali; atramen eadem libertas, quæ eft neceffaria ad meritum, eadem requiritur ad demeritum, & contra: ergo vel omiffio facri in fomno non eft in fe peccatum; vel fi eft, etiam auditio facri in fomno erit meritoria: fi enim, ut ea omiffio fit in fe demeritoria, fatis eft, ut fit libera in caufa, feu volitione imperante fomnum, etfi in fe non fit libera, nam accidit in fomno; ita à pari, ut auditio facri contingens in fomno fit meritoria in fe, fatis erit, ut fit libera in caufa, feu volitione imperante fomnum, cum prævifione auditio- nis, feu præfentia facri in fomno. Quapropter M. Godoy totum hoc advertens ait n. 49. folutionem datam, fi velit omne opus meritorium relegare ab homine dormiente, fibi apparere difficilem, & ideo concedit actum bonum in fomno effe meritorium ratione actus fomni antecedentis, licet non fit ratione fui meritorius. Hæc infignis Theologus. Sed reverà hoc non eft, nifi dicere, quod nos, effe meritorium in caufa, & à caufa denominari meritorium; quod idem judicamus dicendum de omiffione. Deinde M. Godoy procedens ad folutionem abfurdæ deductæ ex Sacramentis, ait num. 51. difficile effe assignare rationem, cur prævidens fe in fomno verba conflituenda Sacramentum Euchariftiæ proferre folitum, & habens volitionem proferendi in fomno ea verba, & faciendi, quod facit Ecclefia, non conficiat validum Sacramentum: tandem num. 53. dat rationem appellans ad voluntatem Chrifti D. qui licet prolotionem verborum voluntariam tantum in caufa inevitabili potuerit elevare ad conficiendum verum Sacramentum, noluit tamen hoc facere; quod conflat ex communi T. T. confenfu. Sed contra; quia fi ifte eft communis T. T. confenfus, non debet idem confenfus per aliam doctrinam everti; immò omnis talis doctrina, quæ eum evertit, negari debet ut falfa: fed fententia afferens fatis effe ad peccatum in fe, ut opus fit liberum in caufa, etfi non fit liberum in fe, cum confenfum evertit, ut conflat: ergo talis fententia eft neganda.

N. 334 Tertium inconveniens, omiffis alijs, quæ

trahit, & folvit M. Godoy, eft; quia fequitur infirmum, qui voluntariè infirmitatem contraxit prævidens ex illâ fecutura effe omiffionem facri, peccatum peccato omiffionis facri toto tempore, quo infirmitas facrum impeditura durabit. Confequens eft falum, ergo & antecedens. Sequela probatur: Ut enim omiffio facri fequens ad fomnum prævifum impediturum facrum, eft peccatum tunc, cum inflat præceptum audiendi illud; ita à pari omiffio facri fequens ad infirmitatem voluntariam prævifam impediturum facrum, toties erit peccatum, quoties occurreret dies feftivus, & inflabit hora audiendi facrum. Minor autem probatur, tum quia eft nimis rigidum cenfere infirmum toties graviter peccaturum, quoties occurreret hora obligans ad audiendum facrum; tum quia idem dicendum erit de voluntariè infirmitate, ad quam fecutura videtur omiffio jejunijs, & propter quam curandam fecutura videtur impotètia folvendi debita ante eam contracta; toties cum infirmum peccaturum mortaliter non jejunando, & non reftituendo, quoties dies jejunijs occurreret, & impotentem fe reddit propter remediorum emptionem, ad folvendum debita anteriora; tum quia fi dicti infirmi omitendo facrum, & jejunium peccant mortaliter novo peccato eo die, quo facrum non audiunt, & non jejunant, fequeretur, quòd dicti infirmi, ftante eà gravi infirmitate, tenerentur ire ad facrum, & jejunare, nè eo die mortaliter novo peccato peccent; immò tenerentur medicum non folvere, & phar- maca non emere, ne reddant fe impotentes folvendi debita anteriora; hoc autem eft contra omnium fenfum: ergo illi infirmi tunc tantum peccarunt mortaliter, cum voluerunt occasionem prævidentes violatio- nem facri, jejunijs, & iuftitiæ; & hæc violatio eft tantum peccatum in caufa, non autem in fe.

Scio quòd M. Godoy poft impugnatas N. aliorum folutiones, concedat fequelam, & 335. neget effe nimis rigidum, præcipuè cum in M. God. manu infirmi fit retractare præcedentem volitionem, quâ retractatione pofta non amplius perfeverat moraliter voluntas infirmitatis impedituræ facrum, & jejunium; & infirmitas non amplius eft voluntaria caufa omiffionis facri, & jejunijs; & tunc omiffio facri, & jejunijs non erunt amplius peccata, cum non fit libera in infirmitate non amplius libera. Sed contra primò: quia vel hæc retractatio eft fimpliciter neceffaria, vel non eft? Si eft, non poterit negari fummus rigor: fi enim opinio S. Bonaventuræ afferentis teneri

teneri hominem post mortale statim conteri, est nimis rigida; multo magis rigida erit hæc sententia, præcipue cum ea retractatio, ut plures docent apud M. Godoy n. 61. fieri debeat per contritionem, aut attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ; & licet daretur, satis esse, ut ea retractatio fieret per mutationem propositi prioris, quo quis infirmari voluit, & per hoc leniretur tantus rigor, adhuc non video necessitatem talis retractationis; assignetur enim præceptum obligans ad eam retractationem, & hæc retractatio gratis ab Adversarijs inducitur, præcisè ut inconveniens objectum solvant, cum tamen, si in oppositam abeant sententiam, nullum sit inconveniens. Si autem non est necessaria; ergo poterit omitti; & tunc redibit argumentum, quod infirmus impotens jejunare ex infirmitate voluntariè contracta peccabit novo peccato. Addo me non videre in sententiâ asserente novum in se peccatum in omissione sacri secutâ ad somnum voluntarium, & in omissione jejuniij secutâ ad infirmitatem voluntariam, me, inquam, non videre ullam utilitatem; nam ex unâ parte sententia hoc asserens convenit cum secunda relatâ, asserente hominem per volitionem somni pravissè impedituri sacrum, & infirmitatis prævisæ impediturq; jejuniû quadragesimale contrahere omnem formalem malitiam, ac si in re daretur omisio sacri, & jejuniij: rursus plerique ex Contrarijs negant specialem formalem malitiam inesse operi externo contradistinctam à formali malitiâ volitionis: ex aliâ non satis solvunt inconvenientia contra eos adducta, nempe quomodo contrahatur à dormiente nova malitia formalis per omissionem, & quomodo, stante præcepto naturali obligante sub gravi infirmum ad non jejunandum, peccet voluntariè novo peccato mortali infirmus omitendo jejunium: ergo hæc secunda sententia præferenda est tertiæ, quam mox adduco, & cujus argumenta solvo.

§. III.

Tertia sententia.

SUMMARIUM.

Vult contingentem in somno sacri omissionem tempore instantis præcepti, esse verè peccatum, & non tantum effectum peccati, DD. num.

337.

Idem potest simul esse effectus peccati, & peccatum, ibid.

Hæc tertia non nisi voce differt à secundâ, num.

338.

Præcepta affirmativa ex S. Thom. non obligant ad semper, n. 339.

S. Thom. aperte stat pro secundâ, n. 340.

Omissio sacri est peccatum in volitione somni, n.

341.

Instantia non sunt ad rem, & evidentè retorquentur, n. 342. 343.

Volitio homicidij, & homicidium sunt quasi unum peccatum, n. 344. 345.

Sicut aliud est voluntarium in se, aliud voluntarium in causâ, ita aliud est peccatum in se, aliud in causâ, n. 346.

Tertia sententia est, quod dans causam N. omissioni culpabili peccat peccato omissionis formaliter, & peccato omissionis inchoativè, quoad hoc verum dicit; probavi enim contra primam sententiam peccari per volitionem omissionis culpabilis. Rursus hæc tertia sententia ait, quod omisio contingens in somno tempore instantis præcepti verè imputatur ad culpam, & est verè peccatum, & non solum effectus peccati. Ita in terminis M. Godoy n. 12. qui n. 2. citaverat pro hac sententiâ M. Soto, M. Sylvest. P. Sanch. P. Val. P. Suar. d. 3. de Peccat. sect. 4. n. 1. & alios plures. Verumtamen si hæc sententia velit, quod ea omisio non sit tantum effectus peccati, sed etiam peccatum, quoad hoc etiam verum dicit, nec dissentie secunda sententia; non enim repugnat, ut aliquid simul sit effectus peccati, & peccatum: ita occisio est effectus peccati respectu volitionis eam imperantis, & est simul peccatum; ergo etiam omisio. At non stat in hoc difficultas, punctum enim est, an ea omisio in somno sit peccatum in se, an sit peccatum formale in eadem volitione, ita ut ab hac peccaminosa somni volitione sit tantum in se denominativè peccatum. Hæc autem tertia sententia in solutione argumentorum secundæ sententiæ respondet, ut vidimus, esse tantum peccatum denominativè, & peccatum formale in sui causâ; atque adeo solo nomine differunt, nempe an omisio sacri in somno, quæ est peccatum formale in sui causâ, scilicet in volitione somni impedituri sacrum, sit etiam in se formale peccatum, an tantum denominativè à sui causâ; in quo dubio secunda vult omissionem in somno esse tantum peccatum formale in sui causâ, & esse peccatum denominativè ab eadem causâ, quia imperatur à volitione peccaminosa somni: tertia vult esse etiam peccatum formale in se à sui causâ, quod præterquamquod includit repugnantiam termi-

terminorum, quòd aliquid sit peccatum tantum denominativè, hoc enim importat tò *à sui causa*, & simul sit peccatum formale, hoc enim importat tò *in se*; tandem Adversarij convincuntur argumento sumpto ex libertate, quòd sicut ea omisso non est libera in se formaliter, sed tantum denominativè à sua causà, ita etiam non est peccatum formale in se, sed tantum denominativè à sui causà; & ut dicto argumento Contrarij occurrant, dicunt, esse peccatum denominativè à sui causà.

N.
339.
S. Th.

Objicies primò ex S. Thom. 2.2. qu. 79.

art. 3. ad 3. qui ait: *Dicendum, quòd sicut peccatum transgressionis opponitur præceptis negativis, quæ pertinent ad declinandum a malo; ita peccatum omissionis opponitur præceptis affirmativis, quæ pertinent ad faciendum bonum; præcepta autem affirmativa non obligant ad semper, sed ad tempus determinatum; & pro illo tempore peccatum omissionis incipit esse: potest tamen contingere, quòd aliquis sit tunc impotens ad faciendum, quòd oportet; quòd quidem, si sit præter ejus culpam, non omittit, quòd debet, ut dictum est. Si vero sit propter ejus culpam præcedentem, puta, si aliquis de sero se inebriaverit, & non potest surgere ad matutinas, ut debet, dicunt quidam, quòd tunc incipit peccatum omissionis, quando aliquis se applicat ad actum illicitum, & impossibilem cum isto actu, ad quem tenetur. Sed hoc non videtur verum, quia dato quòd exortaretur per violentiam, & iret ad matutinas, non omitteret. Unde patet, quòd præcedens inebriatio non fuit omisso, sed omissionis causa. Unde dicendum est, quòd omisso incipit ei imputari ad culpam, quando fuit tempus operandi, tamen propter causam præcedentem, ex qua omisso sequens redditur voluntaria. Hæc S. Thom. Ergo omisso contingens in somno tempore instantis præcepti verè imputatur ad culpam, & est peccatum.*

N.
340.

Respondeo S. Thomam stare apertè pro secunda sententia, nam eò ipso quòd dicit, *Omiso tunc incipit ei imputari ad culpam, quòd fuit tempus operandi, & asserit esse voluntariam omissionem ob causam præcedentem, eò ipso expressè dicit, quòd omisso sit culpa imputabiliter; à quo autem, nisi à causà præcedenti? ergo eò ipso docet omissionem sacri secutam ad ebrietatem, aut somnum voluntarium, esse peccatum, & culpam in ipsa causà, & ab eà imputari ad culpam, adeoque non esse culpam in se. Adde duo distinguenda esse: primum est volitio efficax omittendi sacrum interposito somno, ejusque actualis omisso; secundum est volitio efficax omittendi sacrum interposito somno, ad quem tamen non sequitur ipsa omis-*

sio, quatenus qui omittere voluit, suam volitionem retractavit per volitionem audiendi, immò per sacri auditionem. Certum autem est primò utrumque hominem in volitione efficaci omittendi esse æqualem, & utrumque peccasse. Certum secundo esse etiam inter se inæquales, si unus omittat, alter non omittat; atque adeò ei, qui omittit, præter peccatum volitionis omittendi imputari omissionem; non ita alteri, qui voluit omittere, at volitionem retractavit, & sacrum non omisit. Ex hoc autem non sequitur omissionem in omittente esse peccatum in se, ut enim non est libera in se, sed in volitione somni, ita nec est peccatum in se, sed in volitione peccaminosa somni: rursus sicut ea omisso est tantum in se denominativè libera à volitione libera somni, ita eadem omisso est tantum in se denominativè peccatum à volitione peccaminosa somni. Certum tertio omissionem quoad esse peccatum denominativè, non imputari ad culpam, seu non esse denominativè culpam, nisi cum ea omisso ponitur; debet enim esse prius in re suo modo, quam denominetur culpa; sed ea omisso sacri non est in re, nisi cum instat præceptum: ergo nec denominari potest culpa, nisi cum instat, & violatur præceptum. Et hoc est, quòd acutè dixit S. Thom. quòd omisso incipiat imputari ad culpam, quando fuit tempus operandi; quatenus ea omisso ante tempus operandi, seu audiendi sacrum non erat in esse omissionis sacri, sed potius erat negatio sacri, quia adhuc non instabat præceptum; atque adeò incipit esse omisso, & quidem culpabilis, dum instat præceptum denominatione *culpe* derivatà à volitione, quæ volitio non potuit dare omissioni denominationem *culpe*, nisi dum omisso cœpit esse; cœpit autem esse, dum cœpit urgere præceptum.

N.
341.

Objicies secundo: *Ut aliquid sit verè peccatum, satis est, ut sit voluntarium in causa, licet posita causa illud sit inevitabile: sed omisso sacri contingens in somno est voluntaria in causa, ut supponitur: ergo, licet posita eà causa, seu somno vitari non possit, ea omisso est verè peccatum. Maior probatur, tum paritate ebrij, non enim ipsa tantum nimia vini potatio est peccatum, sed ebrietas ad eam sequens est verè peccatum, etsi posita immoderata vini potatione ebrietas sit inevitabilis; tum paritate occidentis, non enim sola plumbei globi emissio est peccatum, sed ipsa etiam occisio, licet hæc sit inevitabilis posita eà emissionem; tum paritate projicientis Breviarium, non enim sola projectio, sed ipsa non recitatio pensæ diurnæ est*

N.
342.

pecca-

peccatum, etsi posita ea projectione inevitabilis sit non recitatio: ergo ut quid sit verè peccatum, satis est, ut sit voluntarium in causa; & ideo in Confessione non tantum causam peccati, quin potius effectum ipsum, seu ebrietatem, homicidium, non recitationem, tamquam peccata, ut revera sunt, aperimus: ergo tales effectus sunt verè peccata.

N. 343. Respondeo 1. paritates non esse ad rem; nam nimia potatio, globi emissio, Breviarii projectio procedunt ab homine sibi composita, & libero: contra omisso sacri ab homine dormiente, seu carente pro tunc omni libertate; tum quia nimia potatio, & ebrietas; emissio globi, & homicidium; projectio Breviarii, & non recitatio, etsi physice se habeant ut causa, & effectus, moraliter tamen loquendo, sunt unus, & idem effectus respectu volitionum imperantium eam projectionem, potationem, emissionem; immò volitio homicidij, & homicidium; volitio non recitationis, & non recitatio; volitio ebrietatis, & ebrietas sunt unum integrum peccatum; adeoque nemo dubitat contendendam esse non tantum ipsam volitionem ebrietatis, homicidij, non recitationis, sed principaliter confiteri tenemur ipsam homicidium, ebrietatem, & non recitationem, cum ipsa horum objectorum volitiones eatenus sint peccatum, quatenus hæc ipsa objecta sunt verita, & ipsa volitiones speciem sumant a suis objectis.

N. 344. M. God. Respondeo secundo paritates evidenter retorqueri: Fac enim, ut quis mari iter agens projiciat hodie Breviarium, prævidens eo instanti projectionis se toto anno non recitaturum Officium; peto ab insigni M. Godoy, an ille singulis noctibus ejusdem anni gravi somno correptus, dum horâ undecimâ noctis obligatio recitandi instat, an, inquam, homo ille dormiens, novo peccato formali peccet per puram Officij omissionem? Sanè quid incredibile dicet, si dicat volitionem hodiernam illius hominis perseverare moraliter per integrum annum, etiam dum dormit: ergo singulae omissiones per annum continuatæ non sunt novum peccatum formale in se, sed sunt purè denominativè peccatum à volitione peccaminosa hodiernâ, quâ pro-

jiciendo Breviarium se reddidit impotentem; ita ut illæ omissiones sint formaliter peccata in sua causa, & ratione hujus impotentur ad culpam formalem; in se autem non sunt peccata formalia, nisi sint libera in se, & ad summum sunt in se denominativè peccata à causa præterita libera. In formâ distinguo maiorem: Vt aliquid sit verè peccatum in se, & ratione sui, satis est, ut sit voluntarium in causa, nego maiorem; ut sit peccatum non ratione sui, sed ratione causæ, satis est, ut sit voluntarium in causa, concedo maiorem. Ad reliqua patet.

N. 345. Obijcies 3. Vt omisso sit verè peccaminosa, & voluntaria, satis est, quod ab interiori peccato procedat; sed quando in somnis contingit, procedit ab actu peccaminoso voluntatis moraliter perseverante, quia non retractato; ergo ea omisso est verè peccaminosa. Distinguo maiorem: Vt omisso sit peccaminosa in se, satis est, ut ab interiori peccato procedat quomodocumque, nego maiorem; requiritur enim, ut proximè ab illo procedat, & sit quasi unum cum illo: ita volitio homicidij, & homicidium ipsum sunt quasi unum peccatum, nec mediat inter volitionem, & homicidium, nisi jaculatio, seu occisio; actio autem, ut docet vera Philosophia, non tollit immediationem inter causam, & effectum, nam mediat ut quo, non ut quod; est enim id, quo producit effectus: satis est, ut proximè procedat, concedo maiorem. Vel aliter: Vt omisso sit verè peccaminosa, & voluntaria, satis est, quod ab interiori peccato procedat; id est, satis est, ut sit voluntaria, & peccaminosa in ipso peccato interiori, nego maiorem; aliter, transeat maior: ad reliqua patet. Itaque tota nostra doctrina ad hoc reducitur, nempe, quod sicut aliud est voluntarium in se, aliud in causa; ita aliud est peccatum in se, aliud in causa: & sicut voluntarium in causa non est voluntarium in se, nam mala esset divisio voluntarij, si voluntarium in causa esset voluntarium in se; ita peccatum in causa non est peccatum in se, sed ad summum peccatum in causa est denominativè peccatum in se ab ipsa causa; non autem peccatum in causa est peccatum formale in se ratione sui.